บทที่ 6

ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ โดยจะกำหนดให้การไหลเข้าสู่ (Approach Flow) ตะแกรงผันน้ำมี 2 แบบ คือ

1) การไหลแบบใต้วิกฤติ (Subcritical Flow)
2) การไหลแบบเหนือวิกฤติ (Supercritical Flow)

พฤติกรรมการไหลหรือความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่ได้ทำการศึกษา ได้แก่

*ก) **พลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ** (E_o) **กับ***

- อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D)
- อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R)
- สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D)
- ความลึกการไหลที่หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ ($y_{x=0\ cm.}$)

*ข) **อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ** (Q_o) **กับ***

- อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D)
- อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R)
- สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D)
- ความลึกการไหลที่หน้าตัดต่างๆก่อนถึงตะแกรงผันน้ำ ($y_{x=-120\ cm.}$, y_0 และ $y_{x=0\ cm.}$)

ค) อัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (E) กับ

- อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D)
- อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R)
- สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D)
- ความลึกการไหลที่หน้าตัดต่างๆก่อนถึงตะแกรงผันน้ำ ($y_{x=-120\ cm.}$, y_0 และ $y_{x=0\ cm.}$)

ง) เปรียบเทียบความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่ได้จากการทดลอง,การคำนวณโดยวิธี Finite Difference Method และ จากสมการของ Moskow

สำหรับผลการศึกษามีดังนี้ คือ

6.1 พฤติกรรมการไหลทั่ว ๆไปของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำที่เป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ

ได้ทำการศึกษาจากแบบจำลองตะแกรงผันน้ำจำนวน 5 แบบ โดยเปลี่ยนแปลงค่า อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) ให้มีค่าอยู่ระหว่าง 500 ลิตรต่อนาที ถึง 2200 ลิตรต่อนาที จำนวนแบบละ 18 อัตราการไหล ผลการทดลองและผลการคำนวณทั้งหมดได้รวบรวมไว้ใน **ภาคผนวก ก** สำหรับผลการศึกษามีดังนี้คือ

6.1.1) ผลเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ที่มีต่อ

ก) อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R)

จากรูป 6-1 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) จะเห็นได้ว่าในแต่ละชุดของตะแกรงผันน้ำ ค่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) จะแปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ซึ่งสามารถอธิบายได้จาก " การที่น้ำถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำไปได้นั้นเนื่องจากมีศักย์ประสิทธิผล (Effective head) เหนือตะแกรงผันน้ำในการขับน้ำให้ไหลลอดผ่านตะแกรงไปได้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วศักย์ประสิทธิผลเหนือตะแกรงผันน้ำมีค่าเท่ากับพลังงานจำเพาะของการไหล " (Moskow 1957: 570) ดังนั้นการไหลใดๆที่มีพลังงานจำเพาะมาก ปริมาณน้ำที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำก็จะมีค่ามากและการไหลใดๆที่มีพลังงานจำเพาะน้อย ปริมาณน้ำที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำก็จะมีค่าน้อย นอกจากนี้ในรูป 6-1 ยังได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) และพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ไว้ด้วยเช่นกัน โดยจะเห็นได้ว่าค่าอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) จะแปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลสู

รูป 6-1 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า Q_D,Q_R และค่า E_o สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติสู่ตะแกรงฝนน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

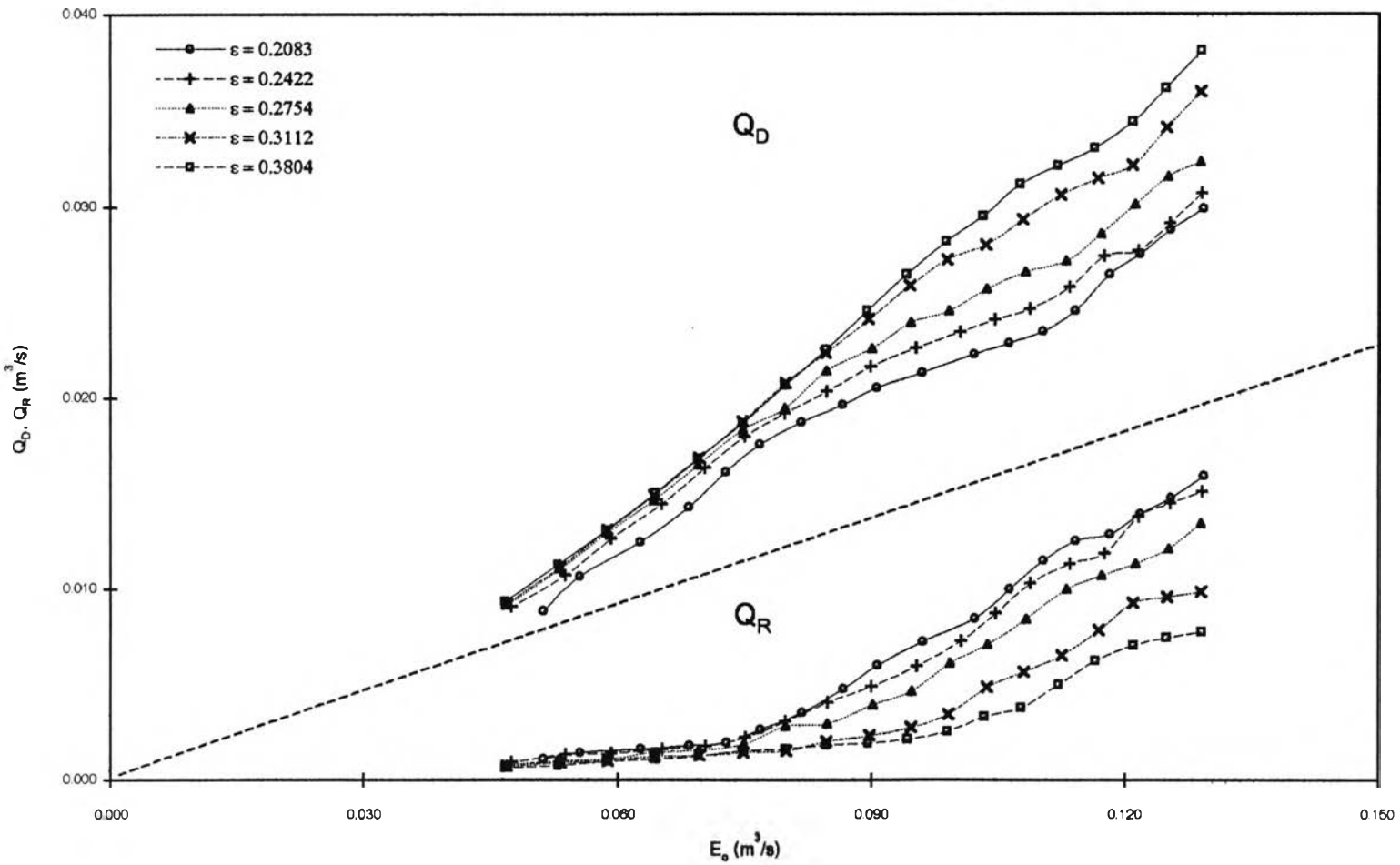

ตะแกรงผันน้ำ (E_o) เช่นกัน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ในการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำใดๆ หากปริมาณน้ำที่ไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำมีค่าเกินกว่าที่ตะแกรงผันน้ำจะสามารถทำการผันน้ำออกไปได้ก็จะทำให้น้ำบางส่วนไม่สามารถถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำไปได้ ปริมาณน้ำในส่วนดังกล่าวนี้จะไหลเลยตะแกรงผันน้ำไปทางท้ายน้ำซึ่งเรียกว่าน้ำที่เหลือจากการการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ โดยทั่วไปแล้วในการไหลที่มีอัตราการไหลเพิ่มขึ้นในทางน้ำที่มีหน้าตัดคงที่ใดๆ ค่าพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ย่อมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย แต่เนื่องจากว่าตะแกรงผันน้ำแต่ละขนาดจะมีความสามารถในการผันน้ำอยู่ที่อัตราหนึ่งๆ ดังนั้นแม้ว่าเมื่อมีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเพิ่มขึ้นซึ่งจะทำให้พลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) เพิ่มขึ้นก็ไม่ได้หมายความว่าจะมีการผันน้ำลอดผ่านตะแกรงได้มากขึ้น ทำให้เกิดมีน้ำที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำมากขึ้นตามไปด้วย ดังจะเห็นจากรูป 6-1 คือเมื่อพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) มีค่ามากขึ้น แนวโน้มอัตราการเพิ่มขึ้นของอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) จะลดลงส่งผลให้อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นั่นคืออัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) จะแปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ตามผลการทดลองที่ได้

นอกจากนี้แล้วหากพิจารณากราฟในรูป 6-1 อย่างละเอียดแล้วยังพบอีกว่าลักษณะความสัมพันธ์ของชุดข้อมูลอาจจะมองได้เป็น 3 ช่วงดังนี้ คือ

- ช่วงที่ 1 คือช่วงที่มีพลังงานจำเพาะของการไหลต่ำๆ นั่นคือ E_o มีค่าประมาณ 0.05 – 0.08 เมตร หากพิจารณากราฟความสัมพันธ์ระหว่าง Q_D และ E_o จะเห็นได้ว่าในช่วงดังกล่าวนี้ ความสัมพันธ์เกือบจะเป็นเส้นตรงและมีความลาดชัน (Slope) ค่อนข้างจะคงที่ กล่าวคือเมื่อ E_o เพิ่มขึ้นจะทำให้ Q_D เพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่ค่อนข้างจะคงที่ ซึ่งในช่วงดังกล่าวนี้ การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำจะมีพลังงานจำเพาะของการไหลที่ค่อนข้างต่ำ ทำให้สภาพการไหลค่อนข้างที่จะราบเรียบ เนื่องจากอนุภาคของน้ำจะเคลื่อนตัวอย่างเป็นระเบียบรวมทั้งเส้น

การไหล (Streamlines) จะมีลักษณะขนานกันไปโดยตลอด ดังนั้นน้ำจึงถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำออกไปโดยพลังงานจำเพาะได้อย่างเต็มที่ นั่นคือเมื่อพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) มีค่าสูงขึ้นจะทำให้อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ดังลักษณะของความสัมพันธ์ที่ได้ ในขณะที่อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) จะมีการเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยหรือเกือบจะคงที่ เนื่องจากปริมาณน้ำส่วนใหญ่จะถูกตะแกรงผันน้ำผันออกไปได้เกือบจะทั้งหมด

- ช่วงที่ 2 คือช่วงที่มีพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ปานกลาง โดยมีค่าประมาณ 0.08 – 0.11 เมตร หากพิจารณากราฟความสัมพันธ์ระหว่าง Q_D และ E_o จะเห็นได้ว่าในช่วงดังกล่าวนี้ สำหรับกรณีของตะแกรงผันน้ำที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) ต่ำๆ คือ ε = 0.2083 , 0.2112 และ 0.2754 ค่าของอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) ก็ยังคงแปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ในลักษณะเกือบจะเป็นเส้นตรงเหมือนในช่วงที่ 1 แต่จะแตกต่างกันตรงที่อัตราการเพิ่มขึ้นของ Q_D จะต่ำกว่าช่วงที่ 1 ซึ่งจะสังเกตได้จากเส้นกราฟจะมีความลาดชันลดลง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากสำหรับตะแกรงผันน้ำแต่ละขนาดจะมีความสามารถในการผันน้ำจำกัดด้วยอัตราหนึ่งๆ ตามขนาดของพื้นที่ช่องเปิด ดังนั้นแม้ว่าพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) จะมีค่าเพิ่มขึ้นก็ไม่ได้หมายความว่าปริมาณน้ำจะถูกตะแกรงผันน้ำทำการผันออกไปได้เป็นปริมาณเกือบทั้งหมดเหมือนดังเช่นในช่วงที่ 1 ทำให้อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) มีค่าเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงที่ 2 นี้ กราฟความสัมพันธ์ระหว่าง Q_R และ E_o จะเริ่มมีความลาดชันมากกว่าช่วงที่ 1 นอกจากผลของข้อจำกัดของขนาดช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำที่มีผลต่อพฤติกรรมการไหลในช่วงที่ 2 นี้แล้ว ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่อาจจะมีอิทธิ

พลต่อพฤติกรรมการไหลในช่วงนี้ก็คือ ลักษณะของการไหลเหนือช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ กล่าวคือ ในช่วงที่ 2 นี้พลังงานจำเพาะของการไหลจะมีค่าสูงขึ้นกว่าช่วงที่ 1 ตามอัตราการไหลที่เพิ่มขึ้น ทำให้ความเป็นระเบียบของอนุภาคน้ำที่เคลื่อนที่เริ่มลดลง โดยอาจมีการเคลื่อนที่ชนกันเองของอนุภาคน้ำ เส้นการไหลเริ่มจะไม่ขนานกัน อันเนื่องมาจากสภาพการไหลเหนือช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำเริ่มมีความปั่นป่วน (Turbulence) ซึ่งจะก่อให้เกิดการกีดขวางต่อน้ำที่จะถูกผันออกไป ซึ่งเมื่อพิจารณารวมกับเหตุผลของข้อจำกัดของความสามารถในการผันน้ำของตะแกรงผันน้ำแต่ละขนาดแล้ว จึงเป็นสาเหตุให้พฤติกรรมการไหลที่เกิดขึ้นปรากฏดังผลการศึกษาที่ได้ สำหรับในกรณีของตะแกรงผันน้ำที่มีค่าอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดค่อนข้างสูง ได้แก่ $\varepsilon = 0.3112$ และ 0.3804 จะพบว่าพฤติกรรมการไหลในช่วงที่ 2 นี้ ยังคงคล้ายเคียงกับในช่วงที่ 1 และผลเนื่องจากความปั่นป่วนของการไหลเหนือช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำแทบจะไม่มีผลต่อการผันน้ำเลยเนื่องจากตะแกรงผันน้ำมีขนาดช่องเปิดค่อนข้างมากจึงทำให้การผันน้ำผ่านตะแกรงผันน้ำเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าตะแกรงผันน้ำที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดต่ำกว่า

- ช่วงที่ 3 คือ ช่วงที่มีพลังงานจำเพาะของการไหลค่อนข้างสูง คือ E_o มีค่าประมาณ 0.11 – 0.13 เมตร หากพิจารณากราฟความสัมพันธ์ระหว่าง Q_D และ E_o จะเห็นได้ว่าในช่วงดังกล่าวนี้ Q_D ยังคงแปรผันโดยตรงกับ E_o โดยอัตราการเพิ่มขึ้นของ Q_D เมื่อเทียบกับ E_o จะสูงกว่าช่วงที่ 2 และใกล้เคียงกับช่วงที่ 1 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า เมื่อการไหลมีพลังงานจำเพาะรวมทั้งความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำมีค่าเพิ่มสูงขึ้น อิทธิพลของความดันชลศาสตร์สถิตย์ (Hydrostatic pressure) อันเนื่องมาจากความลึกการไหลที่เพิ่มสูงขึ้นก่อให้เกิดแรงอัดของน้ำผ่านช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำมากขึ้น ซึ่งจะมีอิทธิพลมากกว่าความปั่นป่วนของการไหลเหนือช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำที่กล่าวถึงใน

ช่วงที่ 2 จนทำให้อิทธิพลของความปั่นป่วนของการไหลเหนือช่องเปิดของตะแกรงมีผลน้อยมากต่อการไหลของน้ำผ่านตะแกรงผันน้ำ ทำให้ตะแกรงผันน้ำสามารถผันน้ำได้ด้วยอัตราที่สูงขึ้นกว่าในช่วงที่ 2 ซึ่งจะสังเกตเห็นว่าเส้นกราฟมีความลาดชันสูงกว่าช่วงที่ 2 สำหรับในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่าง Q_R และ E_o ก็จะพบว่าในช่วงที่ 3 นี้ ความลาดชันของเส้นกราฟก็จะเริ่มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงที่ 2 เนื่องจากตะแกรงผันน้ำสามารถผันน้ำได้ด้วยอัตราที่สูงขึ้นดังที่ได้อธิบายเหตุผลไว้แล้วในข้างต้น

ข) สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D)

จากกราฟความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) และพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) (ดูรูป 6-2 ประกอบ) โดยมีค่า E_o อยู่ระหว่าง 0.0467 เมตร ถึง 0.1293 เมตร พบว่า

พลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ(E_o) มีผลต่อค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) กล่าวคือ สำหรับตะแกรงผันน้ำที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด (ε) ใดๆ ค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) แปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ซึ่งอธิบายได้จากความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ดังเช่นที่ได้อธิบายมาแล้ว กล่าวคือสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) เป็นพารามิเตอร์ตัวหนึ่งที่แสดงถึงความสามารถในการผันน้ำของตะแกรงผันน้ำ ดังนั้นการที่อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) แปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) จึงแปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ด้วย

รูป 6-2 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า C_D และค่า E_0 สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

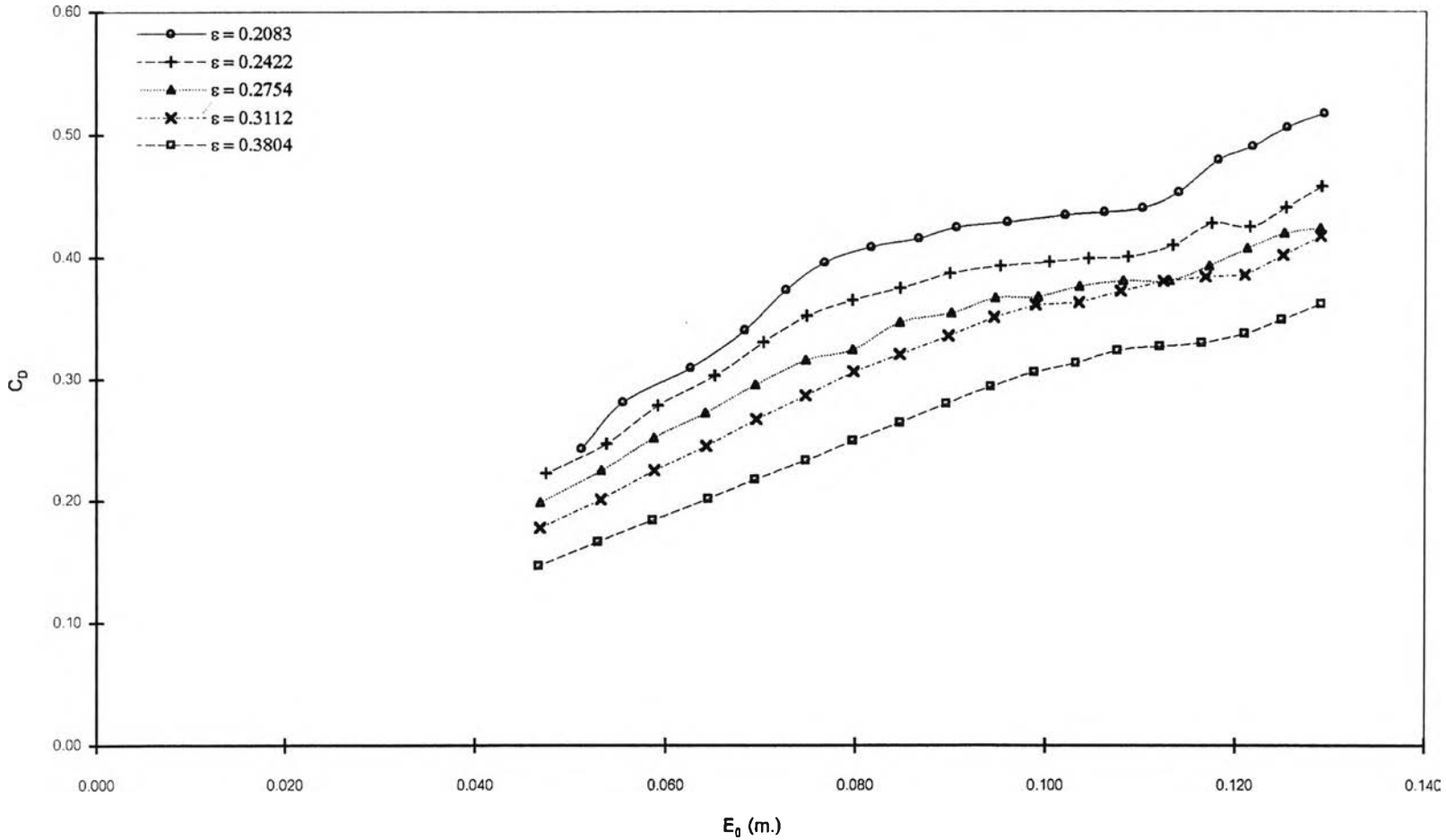

นอกจากนี้หากทำการพิจารณาเส้นกราฟในรูป 6-2 ต่อไปยังพบอีกว่า เมื่อพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) เพิ่มขึ้น แนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) จะเริ่มลดลง ซึ่งสังเกตได้จากเส้นกราฟมีความลาดชันลดลง ทั้งนี้เนื่องมาจากข้อจำกัดของความสามารถในการผันน้ำของตะแกรงผันน้ำ คือ เมื่อเมื่อพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) เพิ่มขึ้น ก็ไม่ได้หมายความว่าตะแกรงจะสามารถผันน้ำได้เพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ ดังที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อ 6.1.1 ก)

ค) ความลึกการไหลที่หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ ($y_{x=0\,cm.}$)

จากกราฟความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลที่หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ (ระยะ x = 0 cm.) และพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) (ดูรูป 6-3 ประกอบ) โดยมีค่า พลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) อยู่ระหว่าง 0.0467 เมตร ถึง 0.1293 เมตร พบว่าความลึกการไหลที่หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำจะแปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) เนื่องจากเมื่อมีอัตราการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) เพิ่มมากขึ้น พลังงานจำเพาะซึ่งเป็นคุณสมบัติของการไหลก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้แล้วในการไหลใดๆในทางน้ำคงตัว เมื่อมีอัตราการไหลเพิ่มขึ้นความลึกการไหลก็จะเพิ่มขึ้นด้วย ด้วยเหตุนี้จึงบอกได้ว่าความลึกการไหลที่หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำจะแปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o)

รูป 6-3 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า $y_{x=0\ cm.}$ และค่า E_o สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่างๆ

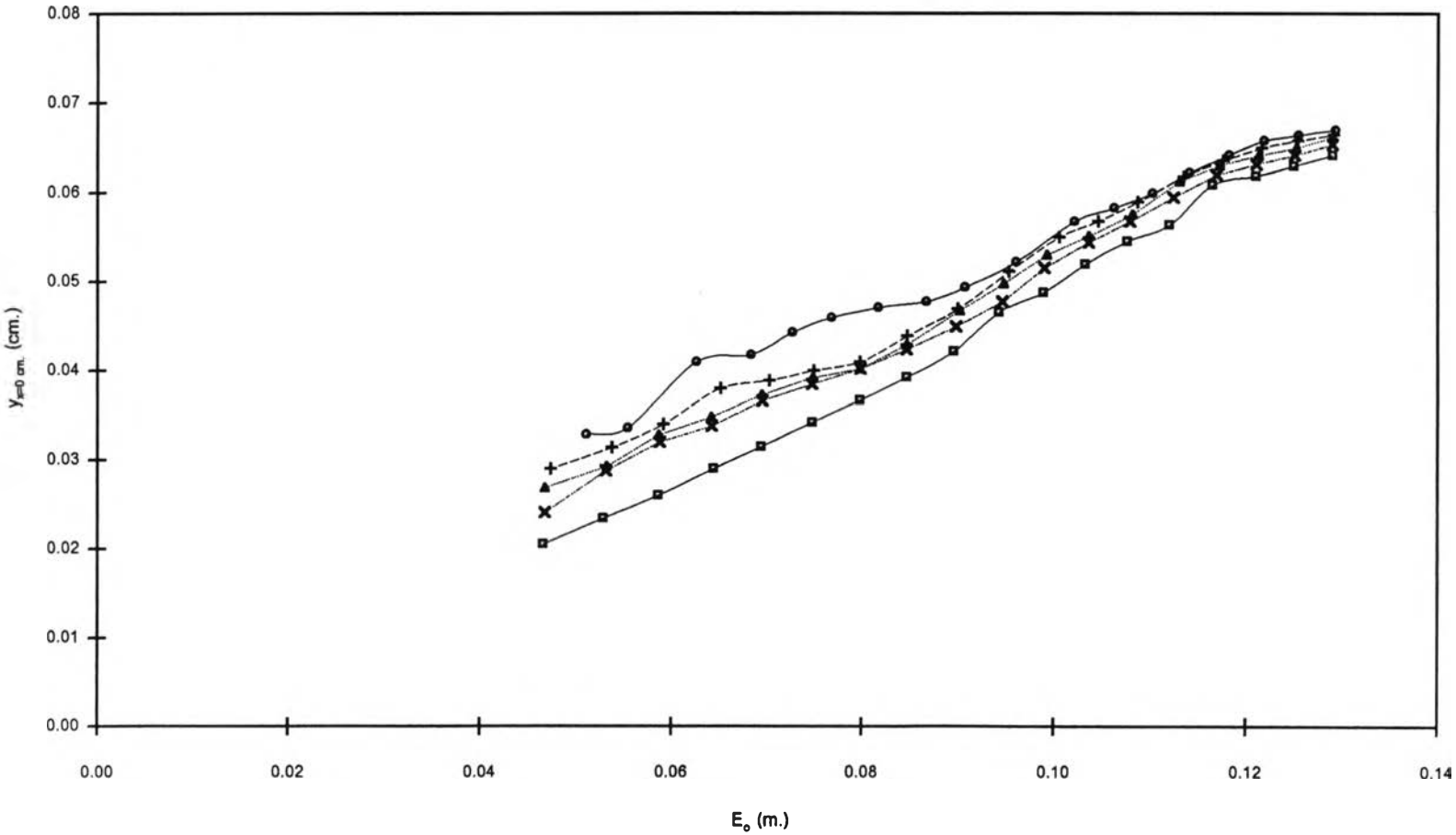

6.1.2) ผลเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ที่มีต่อ

ก) อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R)

จากรูป 6-4 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) โดยอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.0100 m^3/s. ถึง 0.0459 m^3/s. พบว่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) แปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) มีค่ามากขึ้นจะทำให้ปริมาณน้ำในทางน้ำที่ไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำมีมากขึ้น อันจะส่งผลให้พลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) มีค่ามากขึ้นด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดมีศักย์ที่จะผันน้ำให้ไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำได้มากขึ้น ปริมาณน้ำจึงถูกผันออกมามาก ในทางกลับกันเมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) มีค่าน้อยลงจะทำให้ปริมาณน้ำในทางน้ำที่ไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำมีน้อยลง อันจะส่งผลให้พลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) มีค่าน้อยลง ซึ่งจะทำให้เกิดมีศักย์ที่จะผันน้ำให้ไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำได้น้อยลง ปริมาณน้ำจึงถูกผันออกมาน้อย

นอกจากนี้หากพิจารณารูป 6-5 ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง (Q_D/Q_s) และ Q_s จะพบว่าค่า (Q_D/Q_s) แปรผกผันกับ Q_s ซึ่งหมายความว่าเมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) มีค่าเพิ่มขึ้น แนวโน้มของอัตราการเพิ่มขึ้นของอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) จะมีค่าลดลง กล่าวคือหากเพิ่มค่าอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ขึ้นไปเรื่อยๆจนถึงจุดๆหนึ่ง ค่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) อาจจะคงที่หรือเพิ่มขึ้นน้อยมาก ซึ่งเป็นผลมาจากขีดจำกัดของความสามารถในการผันน้ำของตะแกรงผันน้ำโดยจะจำกัดอยู่ที่อัตราการไหลหนึ่งๆ

รูป 6-4 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า Q_D และ Q_S สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

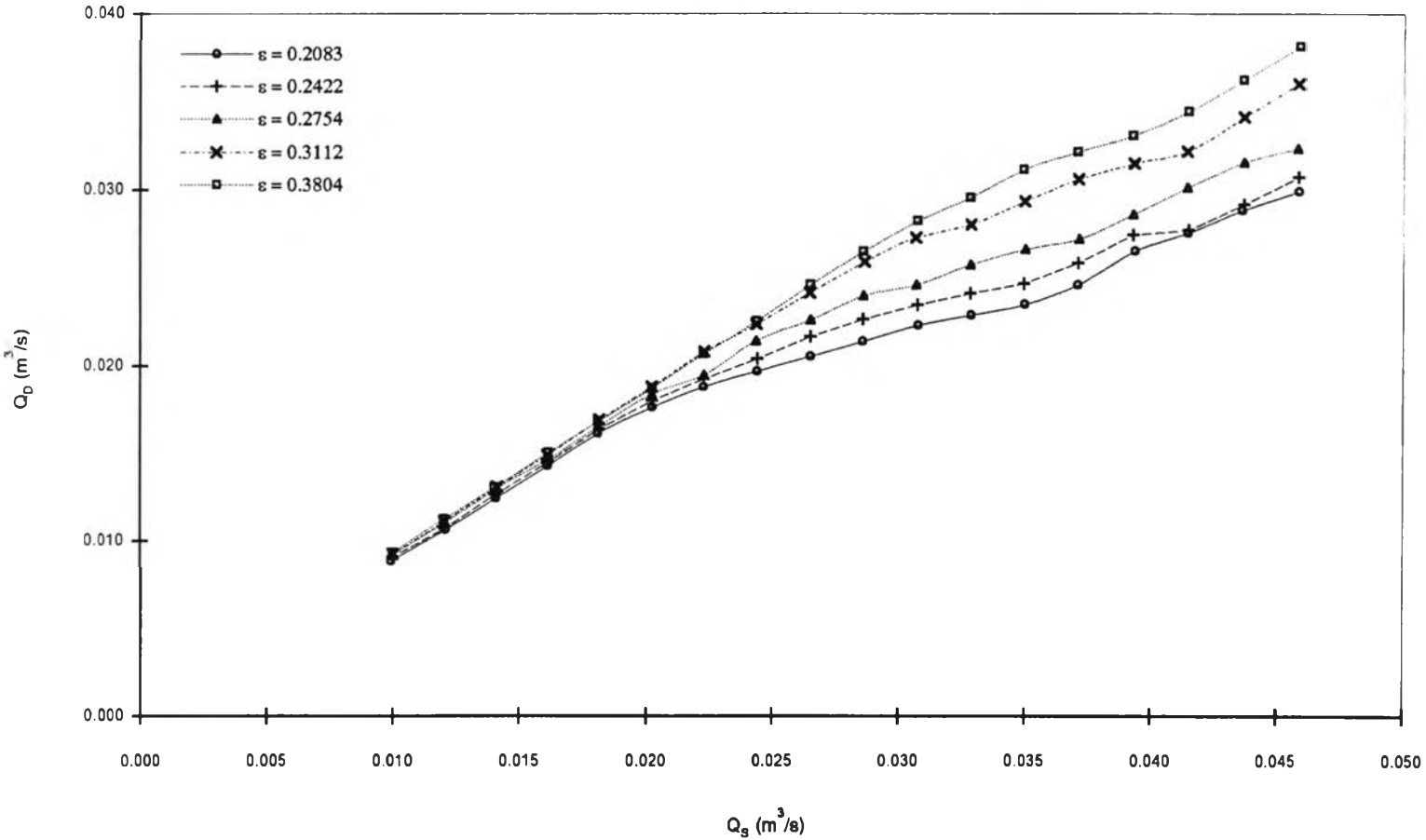

รูป 6-5 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า Q_D/Q_S และค่า Q_S สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

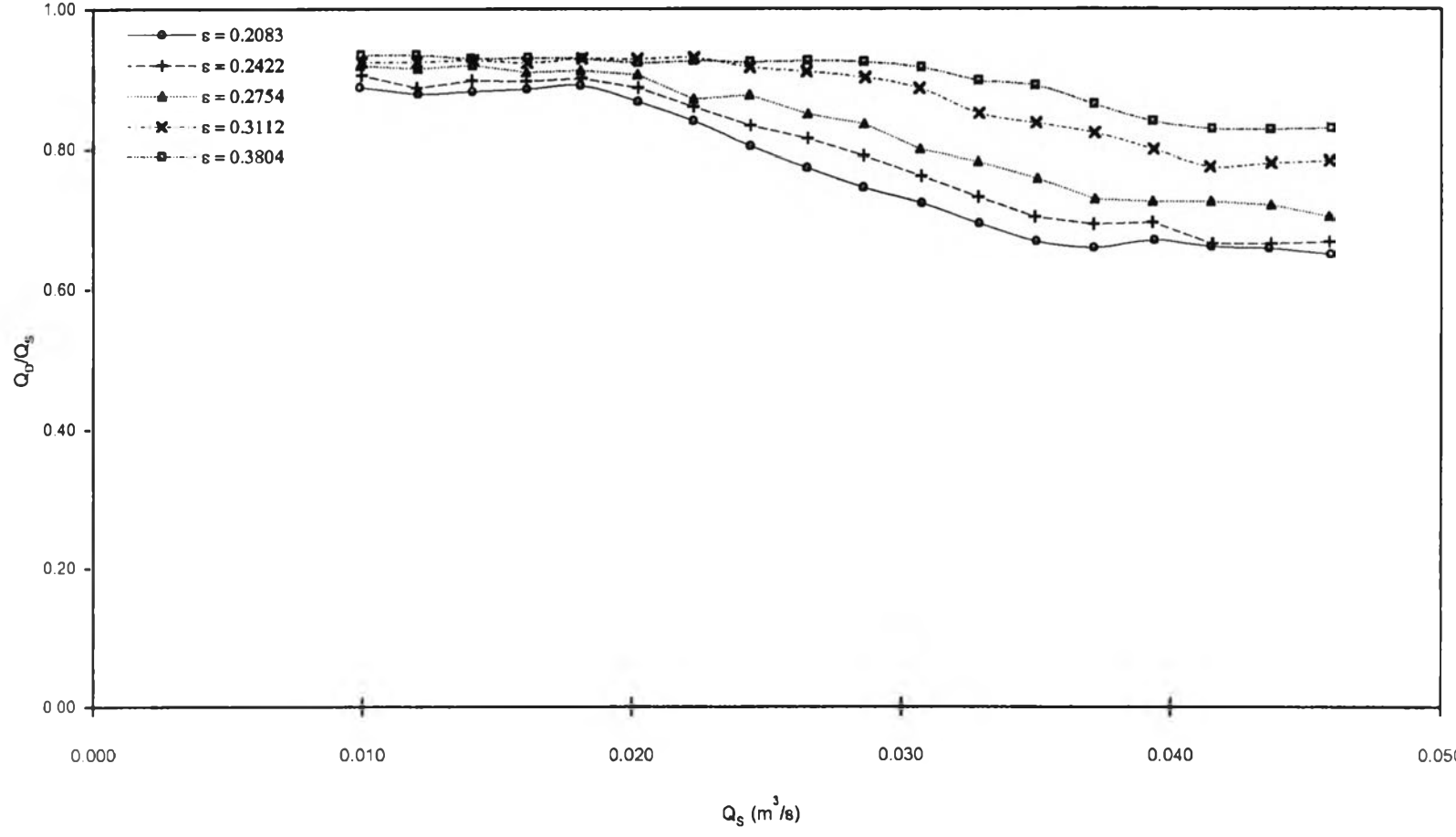

ในการพิจารณาถึงลักษณะของกราฟที่ได้ในรูป 6-4 และรูป 6-5 อย่างละเอียดจะสามารถแบ่งช่วงของพฤติกรรมการไหลที่ได้ออกเป็น 3 ช่วงดังนี้ คือ

- ช่วงที่ 1 คือช่วงที่มี Q_s ต่ำๆ โดยมีค่าอยู่ประมาณ 0.01 – 0.02 m^3/s. โดยในช่วงนี้อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) จะแปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) โดยลักษณะของเส้นกราฟของ Q_D เมื่อเทียบกับ Q_s จะมีลักษณะเกือบเป็นเส้นตรงที่มีความลาดชันค่อนข้างคงที่ นั่นคืออัตราการเพิ่มขึ้นของ Q_D เทียบกับ Q_s จะมีค่าคงที่ เนื่องจากในช่วงดังกล่าวนี้ การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำจะมีอัตราการไหลที่ไม่สูงมากนักและค่าพลังงานจำเพาะของการไหลที่ค่อนข้างต่ำ ทำให้มีสภาพการไหลค่อนข้างที่จะราบเรียบ โดยอนุภาคของน้ำจะเคลื่อนตัวอย่างเป็นระเบียบรวมทั้งเส้นการไหล (Streamlines) จะมีลักษณะขนานกันไปโดยตลอดดังนั้นน้ำจึงถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำออกไปโดยพลังงานจำเพาะได้อย่างเต็มที่ เหมือนดังเช่นที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อ 6.1.1 ก) นั่นคือเมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) เพิ่มสูงขึ้น จะทำให้พลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) มีค่าสูงขึ้น ทำให้อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ดังลักษณะของความสัมพันธ์ที่ได้

- ช่วงที่ 2 คือช่วงที่มี Q_s ปานกลาง โดยมีค่าประมาณ 0.02 – 0.04 m^3/s. โดยในช่วงนี้อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) จะแปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) เหมือนในช่วงที่ 1 แต่จะแตกต่างกันตรงที่เมื่อทำการเปรียบเทียบกับช่วงที่ 1 แล้ว อัตราการเพิ่มขึ้นของ Q_D จะลดลงเมื่อ Q_s เพิ่มขึ้น โดยจะเห็นได้ชัดเจนในกรณีที่ตะแกรงผันน้ำมีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดน้อย สำหรับเหตุผลที่ใช้ในการอธิบายถึงพฤติกรรมดังกล่าวสามารถใช้เหตุผลเดียวกับเหตุผลที่ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง Q_D และ E_o ในช่วงที่ 2

เนื่องจากพลังงานจำเพาะของการไหลสูตะแกรงผันน้ำ (E_o) จะขึ้นอยู่กับอัตราการไหลเข้าสูตะแกรงผันน้ำ (Q_s)

- ช่วงที่ 3 คือช่วงที่มี Q_s ค่อนข้างสูง โดยมีค่าประมาณ 0.04 – 0.05 m^3/s. ซึ่งในช่วงนี้อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) จะแปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสูตะแกรงผันน้ำ (Q_s) เหมือนในช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงของ Q_D เมื่อเทียบกับ Q_s จะเริ่มคงที่เหมือนดังช่วงที่ 1 ซึ่งสามารถอธิบายเหตุผลได้โดยใช้เหตุผลเดียวกับเหตุผลที่ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง Q_D และ E_o ในช่วงที่ 3

ในทำนองเดียวกันหากพิจารณารูป 6-6 ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) และอัตราการไหลเข้าสูตะแกรงผันน้ำ (Q_s) จะพบว่าอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) แปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสูตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ซึ่งอธิบายได้ว่า ในแต่ละอัตราการไหลเข้าสูตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ความสามารถของตะแกรงผันน้ำที่จะผันน้ำออกไปก็จะจำกัดอยู่ที่อัตราการไหลหนึ่งๆ ดังนั้นก็ย่อมจะมีอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) ดังนั้นการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอัตราการไหลเข้าสูตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ย่อมจะทำให้อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) มีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามไปด้วย ซึ่งจากรูป 6-6 จะเห็นได้ว่าในช่วงที่อัตราการไหลเข้าสูตะแกรงผันน้ำ (Q_s) มีค่าต่ำ การเพิ่มขึ้นของอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) จะมีการเพิ่มขึ้นทีละน้อย เนื่องจากปริมาณน้ำส่วนใหญ่ที่ไหลเข้าสูตะแกรงผันน้ำจะถูกผันออกจากทางน้ำ แต่เมื่ออัตราการไหลเข้าสูตะแกรงผันน้ำ (Q_s) จนถึงจุดที่ตะแกรงผันน้ำไม่สามารถผันน้ำออกไปได้หมด จะทำให้ปริมาณน้ำที่เหลือจากการถูกผันเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากเส้นกราฟมีความลาดชันเพิ่มมากขึ้น

รูป 6-6 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า Q_R และค่า Q_S สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

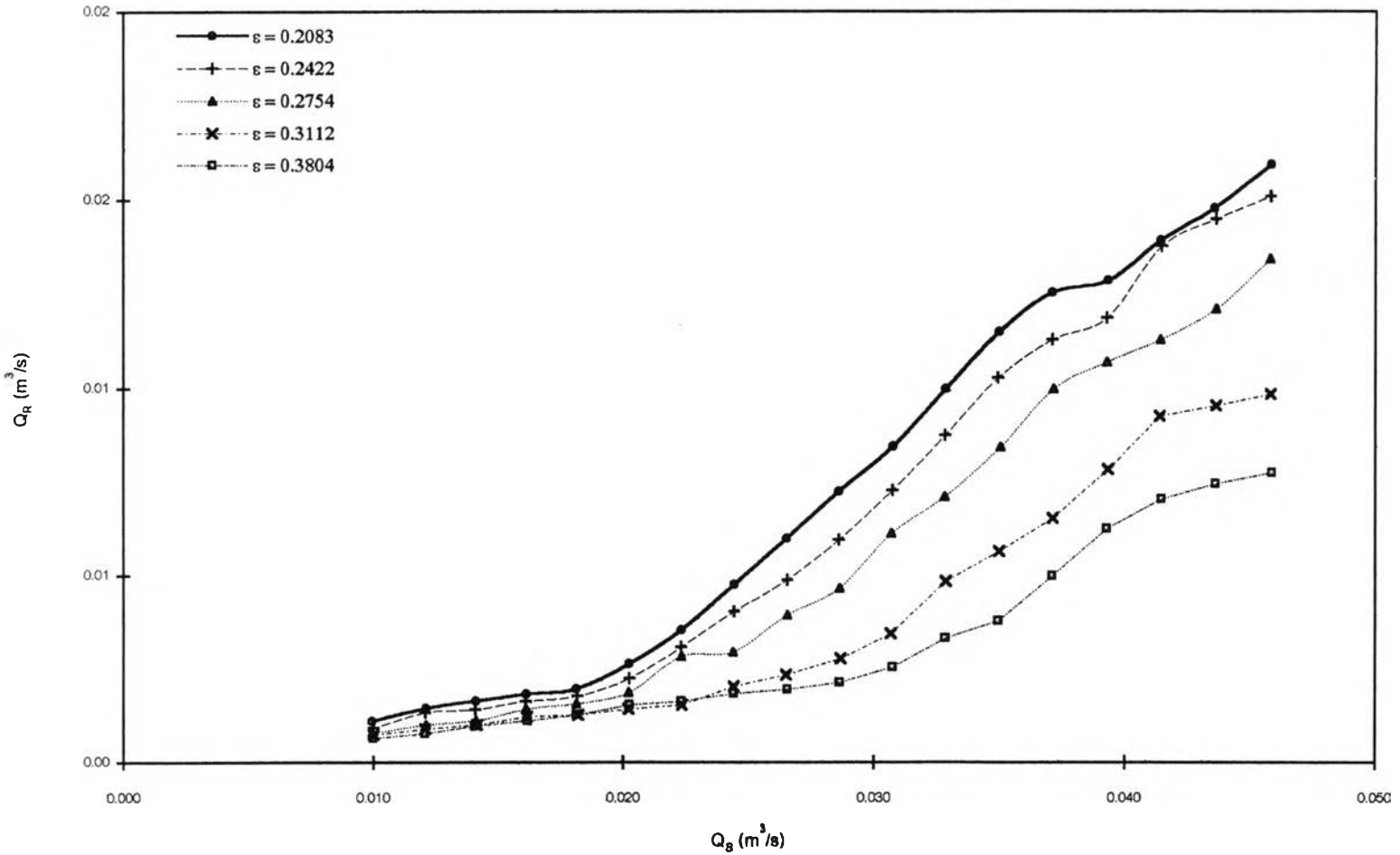

อนึ่ง หากพิจารณาในรูป 6-7 ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง (Q_R/Q_S) และ Q_S จะพบว่าค่า (Q_R/Q_S) แปรผันโดยตรงกับ Q_S ซึ่งหมายความว่าเมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) มีค่าเพิ่มขึ้น แนวโน้มของอัตราการเพิ่มขึ้นของอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) จะมีค่ามากขึ้นซึ่งสังเกตได้จากที่อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) สูงๆ เส้นกราฟจะมีความชันค่อนข้างมาก กล่าวคือหากเพิ่มค่าอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) ขึ้นไปเรื่อยๆจนถึงจุดๆหนึ่ง ค่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) อาจจะคงที่หรือเพิ่มขึ้นน้อยมากทำให้อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ(Q_S) ที่เพิ่มขึ้นไม่สามารถถูกผันออกไปได้ ปริมาณน้ำที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำจึงมีแนวโน้มจะสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง (Q_D/Q_S) และ Q_S ดังกล่าวข้างต้น

ข) สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D)

จากรูป 6-8 ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) โดยอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.0100 m^3/s. ถึง 0.0459 m^3/s. พบว่า

ในแต่ละชุดของตะแกรงผันน้ำ สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) จะแปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) เนื่องจากเมื่อมีการไหลในทางน้ำคงตัวเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำมากขึ้น ค่าพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ก็จะเพิ่มขึ้น ทำให้มีปริมาณน้ำที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำมากขึ้นด้วย ส่งผลให้อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) ของตะแกรงผันน้ำใดๆมีค่าเพิ่มขึ้น ค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) จึงเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความสามารถในการผันน้ำของตะแกรงผันน้ำ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) จะแปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) นอกจากนี้แล้วจากรูป 6-8 ยังพบอีกว่าเมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ

รูป 6-7 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า Q_R/Q_S และค่า Q_S สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

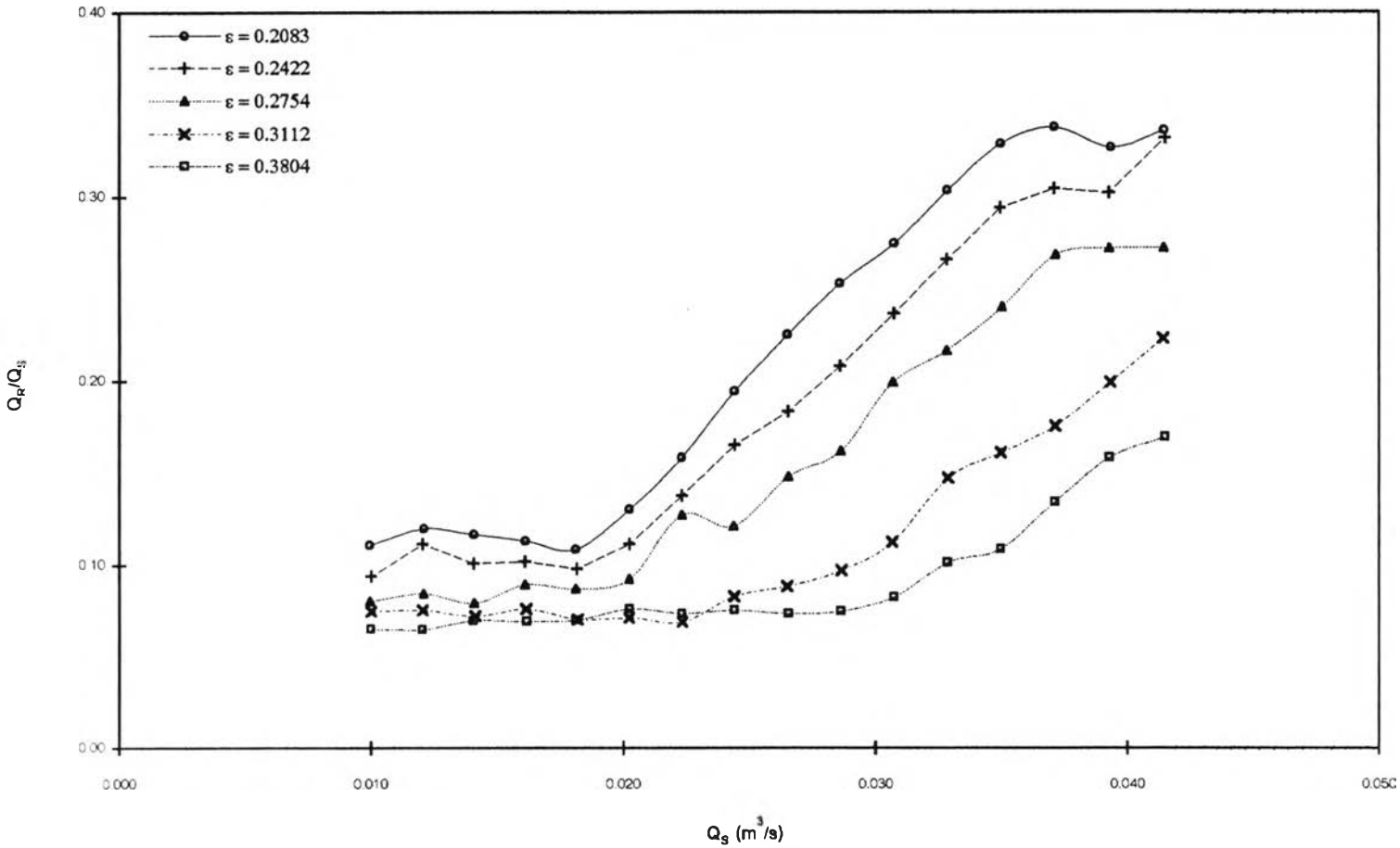

รูป 6-8 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า C_D และค่า Q_s สำหรับการไหลแบบไดวิกฤติสูตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่างๆ

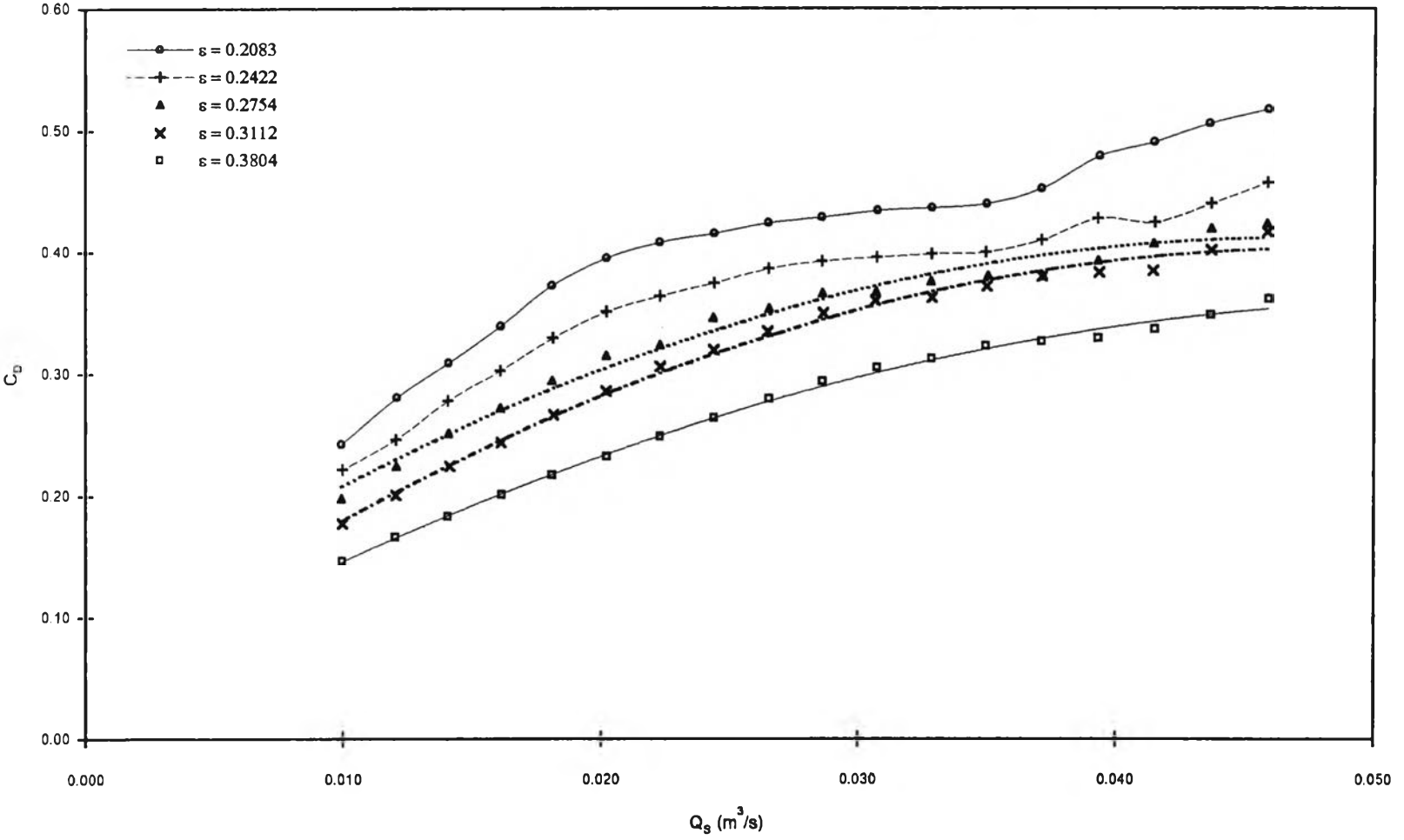

(Q_s) เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) จะมีการเพิ่มขึ้นน้อยมากและมีแนวโน้มจะคงที่ ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถในการผันน้ำของตะแกรงผันน้ำแต่ละขนาดจะมีขีดจำกัด ดังนั้นแม้ว่าอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) หรือพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) จะเพิ่มมากขึ้น ก็ไม่ได้ทำให้ตะแกรงผันน้ำสามารถผันน้ำได้เพิ่มขึ้นได้เท่าใดนัก

ค) ความลึกการไหลที่หน้าตัดต่าง ๆก่อนถึงตะแกรงผันน้ำ

จากรูป 6-9 และรูป 6-10 ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลที่หน้าตัดใดๆ (ได้แก่ ความลึกการไหลที่หน้าตัดที่อยู่ห่างจากหน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำไปทางเหนือน้ำเป็นระยะ 5 เท่าของความลึกการไหลที่หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ (y_o), ความลึกการไหลที่หน้าตัดที่อยู่ห่างจากหน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำไปทางเหนือน้ำเป็นระยะ 120 เซนติเมตร ($y_{x=-120\ cm.}$), หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ ($y_{x=0\ cm.}$)) กับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) โดยอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.0100 $m^3/s.$ ถึง 0.0459 $m^3/s.$ พบว่า

ในแต่ละชุดของตะแกรงผันน้ำ ความลึกการไหลที่หน้าตัดใดๆก่อนถึงตะแกรงผันน้ำจะแปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) เนื่องจากในการไหลในทางน้ำที่มีหน้าตัดคงตัวใดๆ ความลึกการไหลในทางน้ำจะแปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลในทางน้ำนั้น และจากรูป 6-9 และรูป 6-10 ยังพบอีกว่าสำหรับตะแกรงผันน้ำที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด (ε) ใดๆ และมีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ใดๆ ความลึกการไหลจะลดลงจาก $y_{x=-120\ cm.}$ ไปสู่ y_o และ $y_{x=0\ cm.}$ ตามลำดับ (สำหรับผลการทดลองวัดค่าความลึกการไหลที่ระยะต่างๆในทางน้ำนอกเหนือจากที่แสดงไว้ในรูป 6-9 และรูป 6-10 สามารถดูรายละเอียดได้ใน **ภาคผนวก จ**)

รูป 6-9 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า y_o และค่า Q_e สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

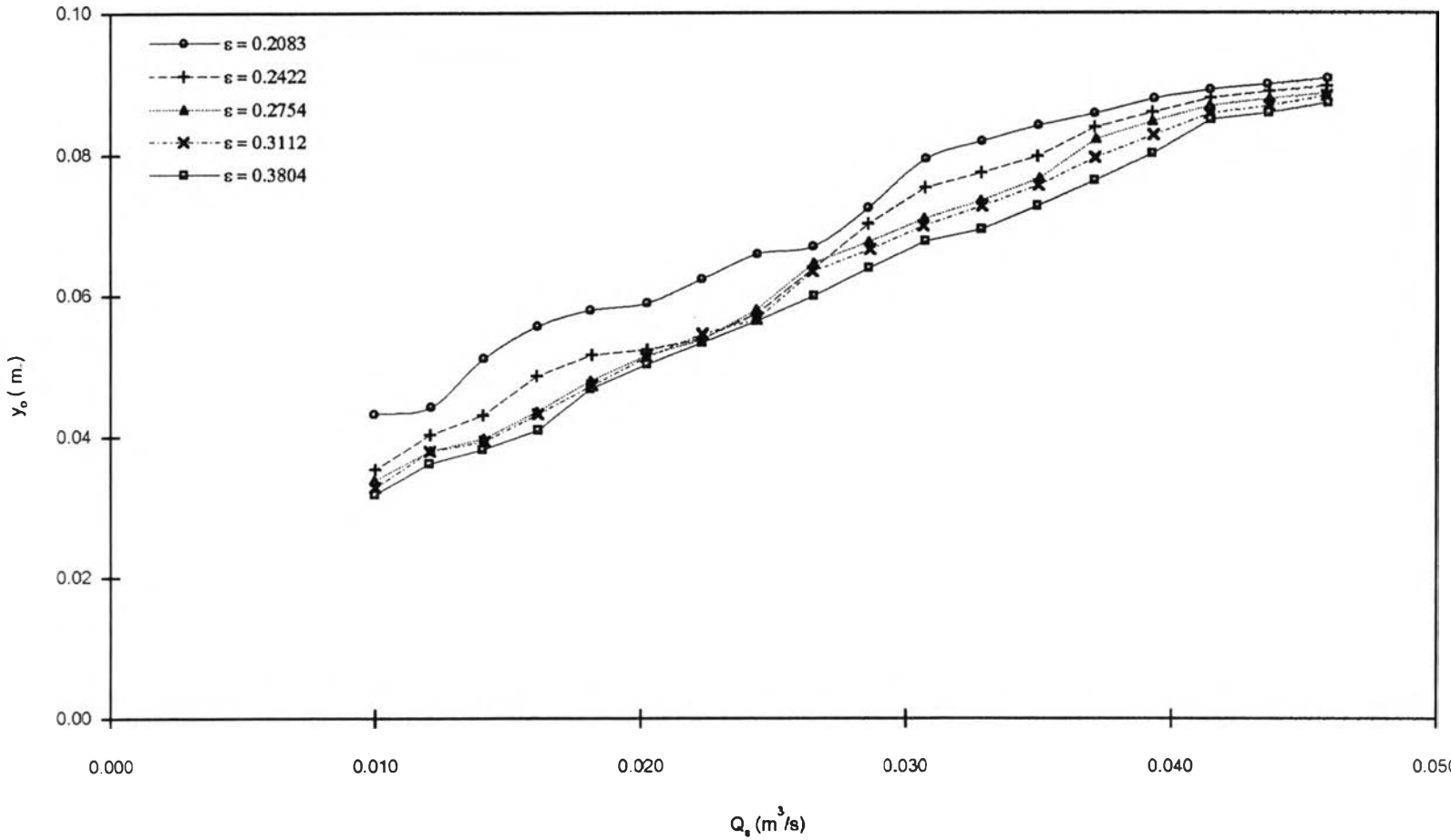

รูป 6-10 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า $y_{x=0\ cm.}$, $y_{x=-120\ cm.}$ และค่า Q_o สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติผ่านแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

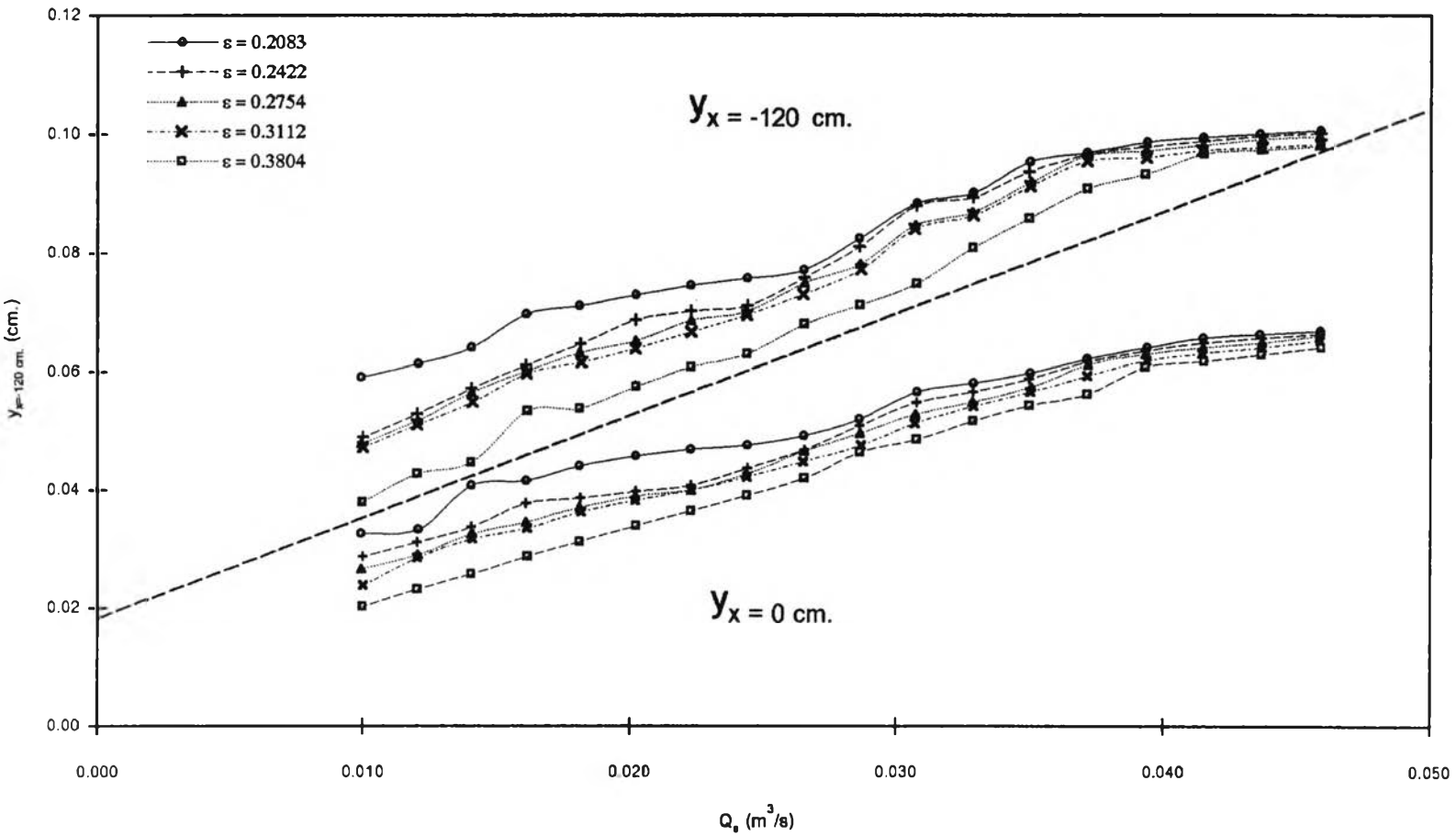

นอกจากนี้จากการพิจารณากราฟในรูป 6-9 และรูป 6-10 จะยังพบอีกว่าลักษณะของค่าความลึกการไหลในทางน้ำจะไม่ค่อยสม่ำเสมอ ทั้งนี้เนื่องมาจากในการไหลในทางน้ำลักษณะเช่นนี้ ผิวน้ำจะไม่ค่อยราบเรียบเนื่องจากความปั่นป่วนของกระแสน้ำ แต่จากการพิจารณาลักษณะแนวโน้มโดยรวมของข้อมูลทำให้สามารถบอกได้ว่า ความลึกการไหลในทางน้ำที่หน้าตัดต่างๆก่อนถึงตะแกรงผันน้ำจะแปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S)

6.1.3) ผลเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) ที่มีต่อ

ก) อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R)

จากรูป 6-4 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) สำหรับตะแกรงผันน้ำที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด (ε) ต่างๆ พบว่าขนาดช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำมีผลต่อค่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) โดยพบว่าหากพิจารณาที่อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) เดียวกัน จะได้ว่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) แปรผันโดยตรงกับอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) และหากพิจารณากราฟความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) กับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) (ดูรูป 6-6 ประกอบ) จะพบว่า อัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) มีผลต่ออัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) กล่าวคือ หากพิจารณาที่อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) เดียวกัน จะได้ว่า อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) แปรผกผันกับกับอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ, ε ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำจะมีผลโดยตรงต่ออัตราการไหลที่ถูกผันลอด

ผ่านตะแกรงผันน้ำ(Q_D) และอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) ดังนี้คือ

หากมีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำจะทำให้น้ำที่ไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำถูกผันออกไปได้มาก ส่งผลให้น้ำที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำมีปริมาณน้อยลง ในทางกลับกันหากมีการลดพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำจะทำให้น้ำที่ไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำถูกผันออกไปได้น้อยลง ส่งผลให้น้ำที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น

ข) สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D)

จากกราฟความสัมพันธ์ระหว่าง สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) และอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) (ดูรูป 6-11 ประกอบ) โดยมีค่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) อยู่ระหว่าง 0.0089 m^3/s. ถึง 0.0381 m^3/s. พบว่า

อัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) มีผลต่อสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) โดยจะพบว่า หากพิจารณาที่อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) เดียวกัน ค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) แปรผกผันกับขนาดพื้นที่ช่องเปิดหรืออัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) เนื่องจากหากพิจารณาสมการของการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ $L_g = Q_t/(\varepsilon cb(2gE)^{0.5})$) (เมื่อ L_g=ความยาวตะแกรงผันน้ำ,Q_t=Q_D= อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ,c = C_D= สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ,E=E_o=พลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ) (Chow 1959:338) จะเห็นว่าหากอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำมีค่าคงที่สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำจะแปรผกผันกับอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ได้

รูป 6-11 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า C_D และค่า Q_D สำหรับการไหลแบบไร้วิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

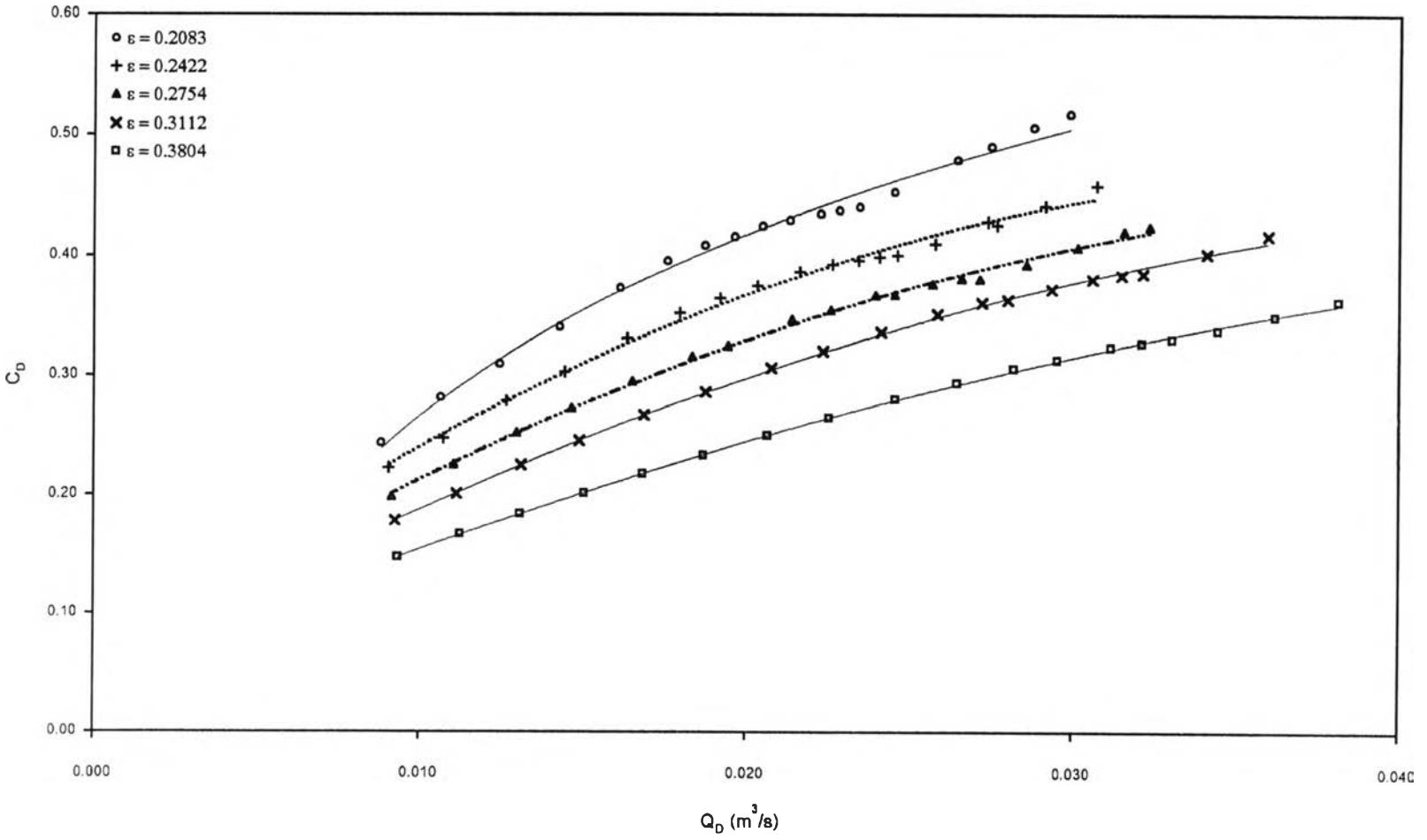

ค) ความลึกการไหลที่หน้าตัดต่าง ๆก่อนถึงตะแกรงผันน้ำ

จากกราฟความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลที่ระยะต่างๆในทางน้ำ (y_o,$y_{x=0\ cm.}$และ $y_{x=-120\ cm.}$) และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) (ดูรูป 6-9 และรูป 6-10 ประกอบ) โดยมีค่าอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) อยู่ระหว่าง 0.0100 m^3/s. ถึง 0.0459 m^3/s. พบว่า

อัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) มีผลต่อค่าความลึกการไหลที่ระยะต่างๆในทางน้ำ กล่าวคือหากพิจารณาที่อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) เดียวกัน จะพบว่าค่าความลึกการไหล ไม่ว่าจะเป็นความลึกการไหลที่หน้าตัดซึ่งอยู่ห่างจากตะแกรงผันน้ำไปทางเหนือน้ำเป็นระยะ 120 เซนติเมตร ($y_{x\ =\ -120\ cm.}$) ,ความลึกการไหลที่จุดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ ($y_{x\ =\ 0\ cm.}$) หรือความลึกการไหลที่หน้าตัด x_o (อยู่ห่างจากหน้าตัด x=0 cm.ไปทางเหนือน้ำเป็นระยะ 5 เท่าของ $y_{x\ =\ 0\ cm}$ จะแปรผกผันกับอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากตะแกรงผันน้ำมีขนาดพื้นที่ช่องเปิดน้อยๆ น้ำก็จะถูกผันออกไปจากทางน้ำได้น้อยทำให้ระดับน้ำลดลงไม่มาก ในทางกลับกันหากเพิ่มพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำให้มากขึ้น น้ำก็จะถูกผันออกไปจากทางน้ำได้มากขึ้นด้วย ทำให้ระดับน้ำในทางน้ำลดลงมากขึ้น (สำหรับผลการทดลองวัดค่าความลึกการไหลที่ระยะต่างๆในทางน้ำ นอกเหนือจากที่แสดงไว้ในรูป 6-9 และรูป 6-10 สามารถดูรายละเอียดได้ใน **ภาคผนวก จ**)

6.2 พฤติกรรมการไหลทั่ว ๆไปของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำที่เป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ

ได้ทำการศึกษาจากแบบจำลองตะแกรงผันน้ำ จำนวน 5 แบบ โดยเปลี่ยนแปลงค่าอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) อยู่ระหว่าง 500 ลิตรต่อนาที ถึง 2000 ลิตรต่อนาที จำนวนแบบละ 16 อัตราการไหล ผลการทดลองและผลการคำนวณทั้งหมดได้รวบรวมไว้ใน **ภาคผนวก ก** สำหรับผลการศึกษามีดังนี้ คือ

6.2.1) ผลเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ที่มีต่อ

ก) อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R)

จากรูป 6-12 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) จะเห็นได้ว่าในแต่ละชุดของตะแกรงผันน้ำ ค่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) จะแปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) นอกจากนี้ในรูป 6-12 ยังได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) และพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ไว้ด้วยเช่นกัน โดยจะเห็นได้ว่าค่าอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) จะแปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) เช่นกัน (สำหรับการอธิบายถึงผลที่ได้สามารถใช้หลักการเดียวกันกับที่ได้อธิบายไว้ในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ ในหัวข้อ 6.1.1 ก)

รูป 6-12 ความสัมพันธ์ระหว่าง Q_D,Q_R และค่า E_o สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

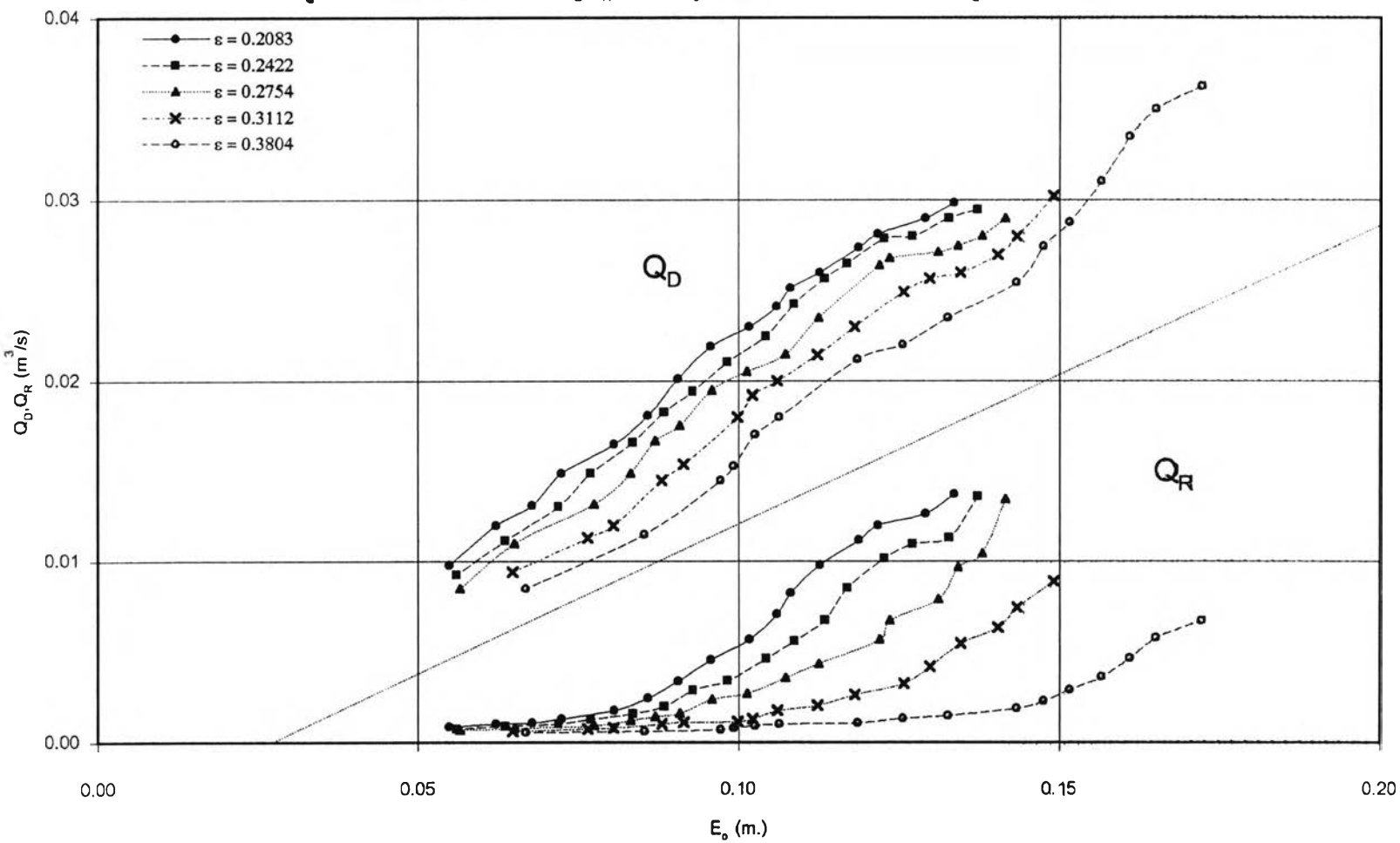

ข) สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D)

จากกราฟความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) และพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) (ดูรูป 6-13 ประกอบ) โดยมีค่า E_o อยู่ระหว่าง 0.0549 เมตร ถึง 0.1721 เมตร พบว่า

พลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ(E_o) มีผลต่อค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) กล่าวคือ สำหรับตะแกรงผันน้ำที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด (ε) ใดๆ ค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) แปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) เหมือนดังเช่นกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ (สำหรับการอธิบายถึงผลที่ได้สามารถใช้หลักการเดียวกันกับที่ได้อธิบายไว้ในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ ในหัวข้อ 6.1.1 ข) ซึ่งจากการพิจารณาเส้นกราฟในรูป 6-13 จะเห็นว่าเส้นกราฟไม่ค่อยราบเรียบอันเนื่องมาจากสภาพการไหลที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราการไหลในทางน้ำ แต่จากการพิจารณาแนวโน้มของข้อมูลก็สามารถที่จะอธิบายพฤติกรรมการไหลได้ดังกล่าวข้างต้น

ค) ความลึกการไหลที่หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ ($y_{x=0\,cm}$)

จากกราฟความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลที่หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ (ระยะ x = 0 cm.) และพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) (ดูรูป 6-14 ประกอบ) โดยมีค่า พลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) อยู่ระหว่าง 0.0549 เมตร ถึง 0.1721 เมตร พบว่าความลึกการไหลที่หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำจะแปรผันโดยตรงกับพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) (สำหรับการอธิบายถึงผลที่ได้สามารถใช้หลักการเดียวกันกับที่ได้อธิบายไว้ในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ ในหัวข้อ 6.1.1 ค) สำหรับลักษณะของเส้นกราฟในรูป 6-14 จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงความลึกการไหลที่หน้าตัด

รูป 6-13 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า C_D และค่า E_0 สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงฝันน้ำที่มี ε ต่างๆ

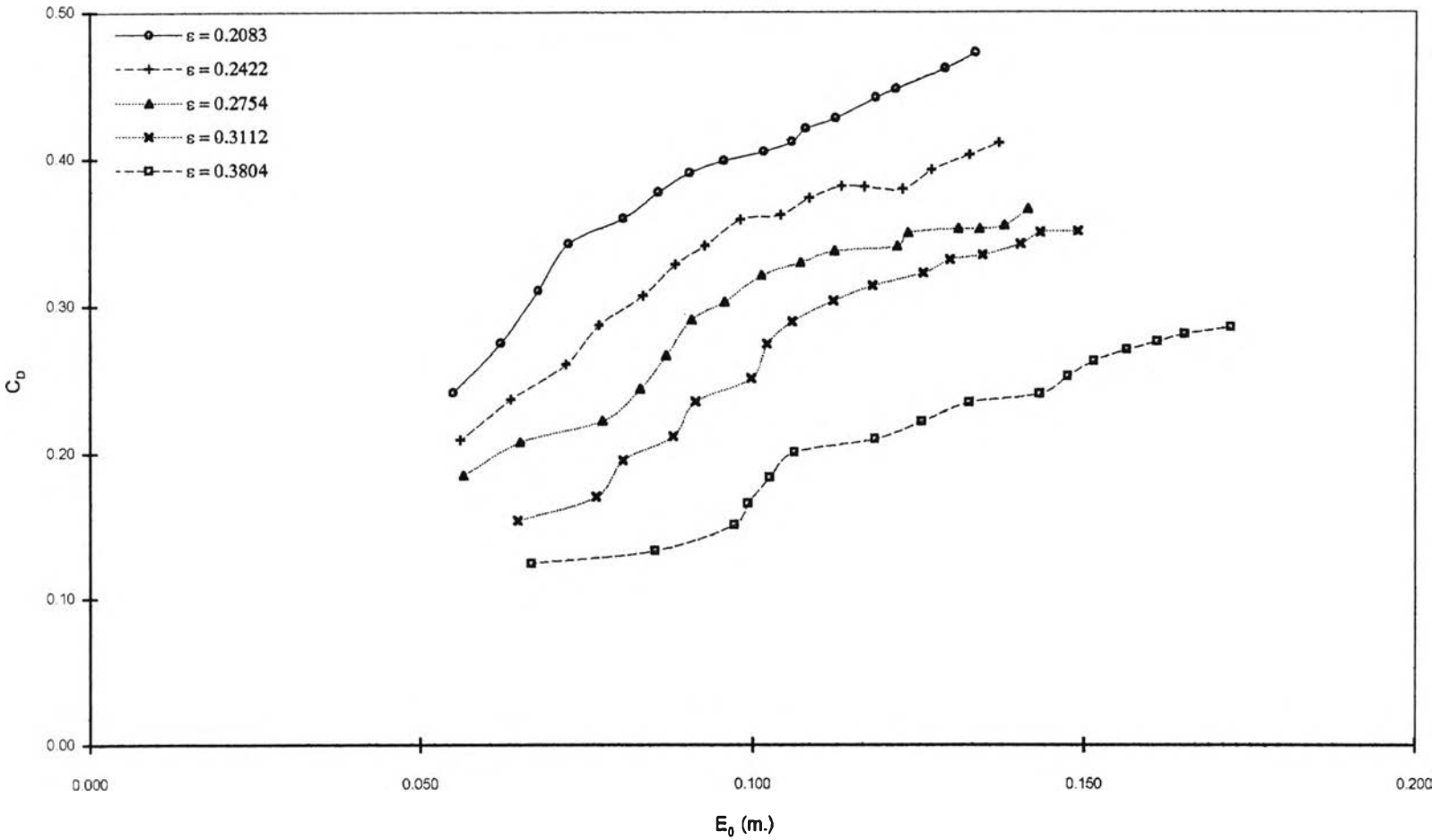

รูป 6-14 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า $y_{x=0\ cm.}$ และค่า E_o สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่างๆ

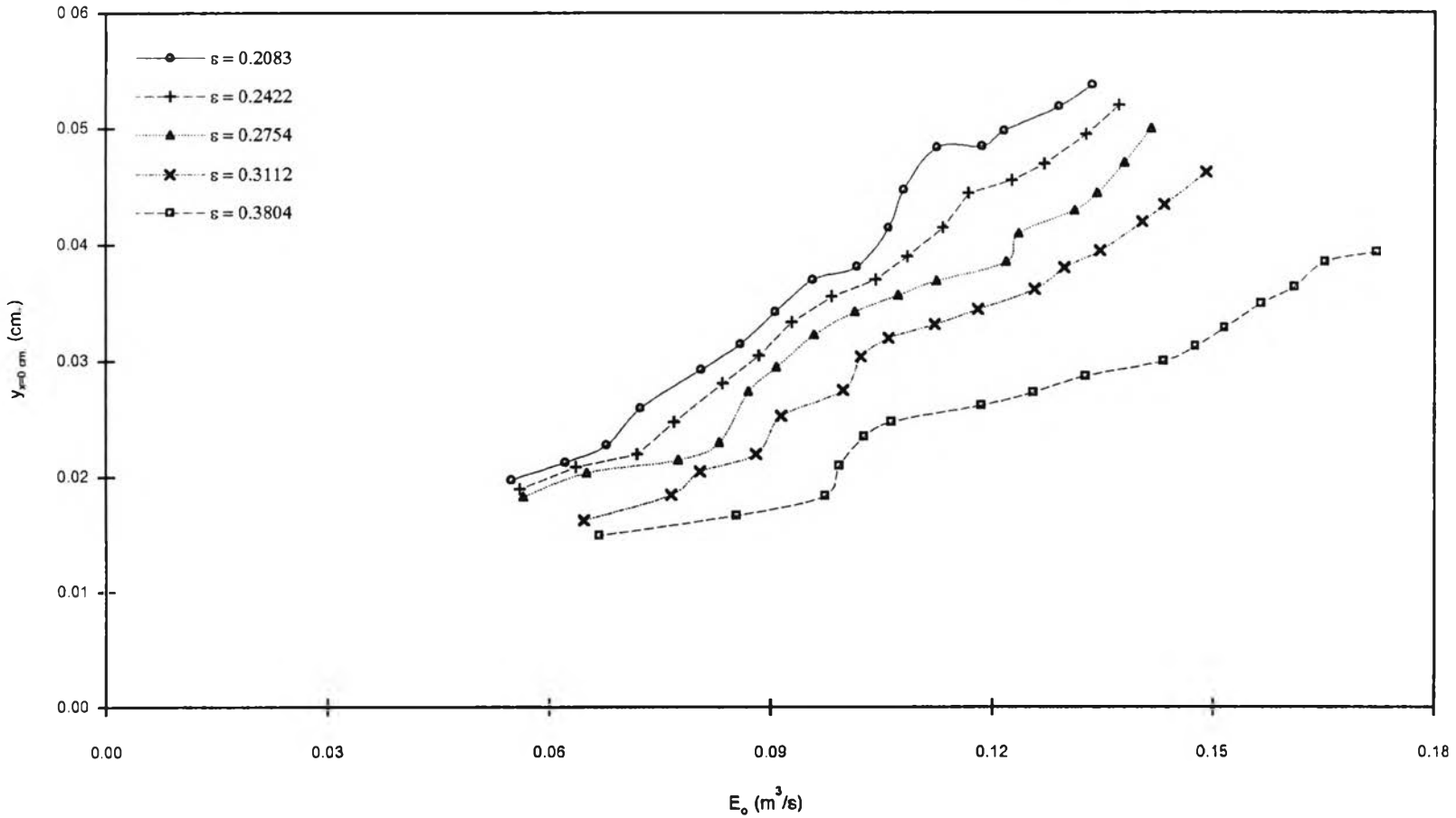

เริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ (ระยะ x = 0 cm.) จะไม่ค่อยแน่นอน ซึ่งสังเกตจากลักษณะของเส้นกราฟที่ไม่ค่อยราบเรียบ เนื่องจากว่าการไหลในทางน้ำที่มีตะแกรงผันน้ำอยู่ที่ท้องน้ำจะเป็นการไหลที่มีลักษณะการไหลแบบมีอัตราการไหลไม่คงที่เนื่องจากความปั่นป่วนของการไหลโดยเฉพาะบริเวณใกล้ๆกับทางเข้าของตะแกรงผันน้ำ ทำให้ลักษณะของความลึกการไหลที่หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ (ระยะ x = 0 cm.) มีการเปลี่ยนแปลงแบบไม่ค่อยคงที่เท่าใดนัก

6.2.2) ผลเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ที่มีต่อ

ก) อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R)

จากรูป 6-15 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) โดยอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.0100 m^3/s. ถึง 0.0415 m^3/s. พบว่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D)แปรผันโดยตรงกับ อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) มีค่ามากขึ้นจะทำให้ปริมาณน้ำในทางน้ำที่ไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำมีมากขึ้น อันจะส่งผลให้พลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) มีค่ามากขึ้นด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดมีศักย์ที่จะผันน้ำให้ไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำได้มากขึ้นด้วย ปริมาณน้ำจึงถูกผันออกมามาก ในทางกลับกันเมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) มีค่าน้อยลงจะทำให้ปริมาณน้ำในทางน้ำที่ไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำมีน้อยลง อันจะส่งผลให้พลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) มีค่าน้อยลงด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดมีศักย์ที่จะผันน้ำให้ไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำได้น้อยลง ปริมาณน้ำจึงถูกผันออกมาน้อย

นอกจากนี้หากพิจารณารูป 6-16 ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง (Q_D/Q_s) และ Q_s จะพบว่าค่า (Q_D/Q_s) แปรผกผันกับ Q_s ซึ่งหมายความว่าเมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ

รูป 6-15 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า Q_D และ Q_s สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

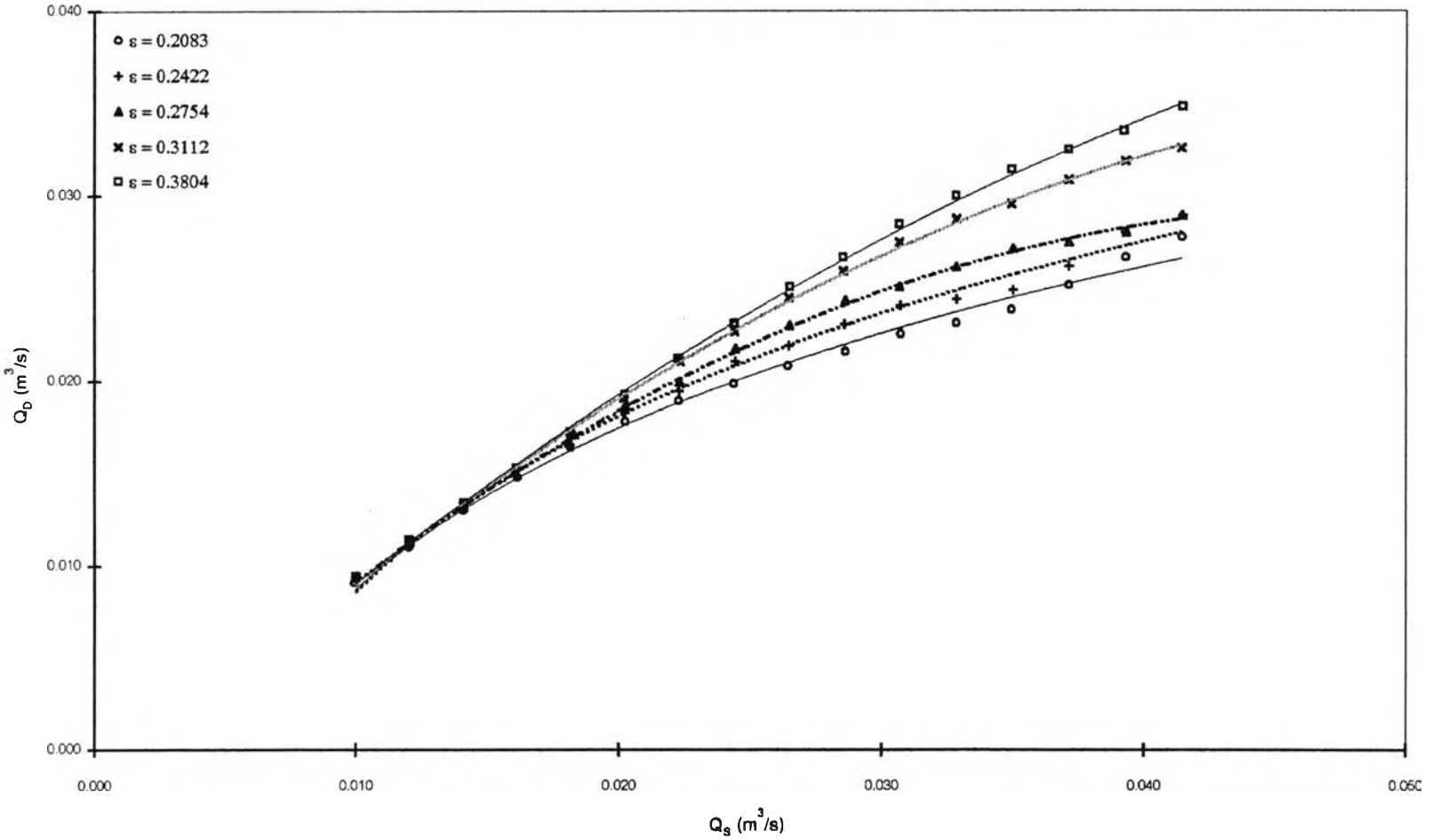

รูป 6-16 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า Q_D/Q_S และค่า Q_S สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

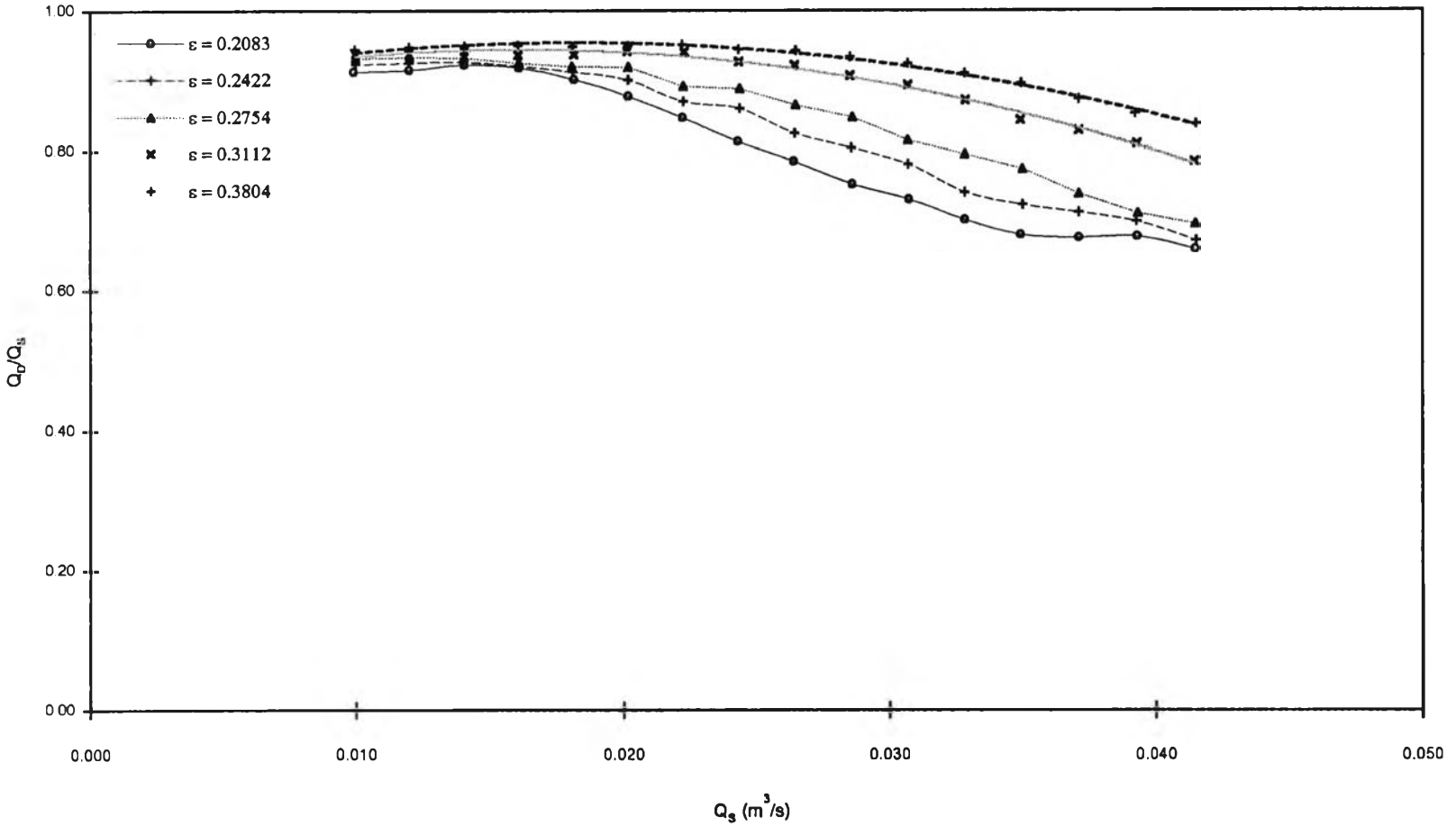

(Q_S) มีค่าเพิ่มขึ้น แนวโน้มของอัตราการเพิ่มขึ้นของอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) จะมีค่าลดลง

ในทำนองเดียวกันหากพิจารณารูป 6-17 ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) จะพบว่าอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) แปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S)

อนึ่ง หากพิจารณาในรูป 6-18 ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง (Q_R/Q_S) และ Q_S จะพบว่าค่า (Q_R/Q_S) แปรผันโดยตรงกับ Q_S ซึ่งหมายความว่าเมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) มีค่าเพิ่มขึ้น แนวโน้มของอัตราการเพิ่มขึ้นของอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) จะมีค่าเพิ่มสูงขึ้นซึ่งสังเกตได้จากที่อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) สูงๆเส้นกราฟจะมีความชันค่อนข้างมาก

จากความคล้ายคลึงของพฤติกรรมการไหลข้างต้นของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำแบบใต้วิกฤติและเหนือวิกฤติ จึงสามารถนำหลักการที่ใช้อธิบายในหัวข้อ 6.1.2 ก) มาใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) กับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) ในกรณีที่การไหลสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติได้เช่นกัน

ข) สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D)

จากรูป 6-19 ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) โดยอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.0100 m^3/s. ถึง 0.0415 m^3/s. พบว่า

รูป 6-17 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า Q_R และค่า Q_S สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่างๆ

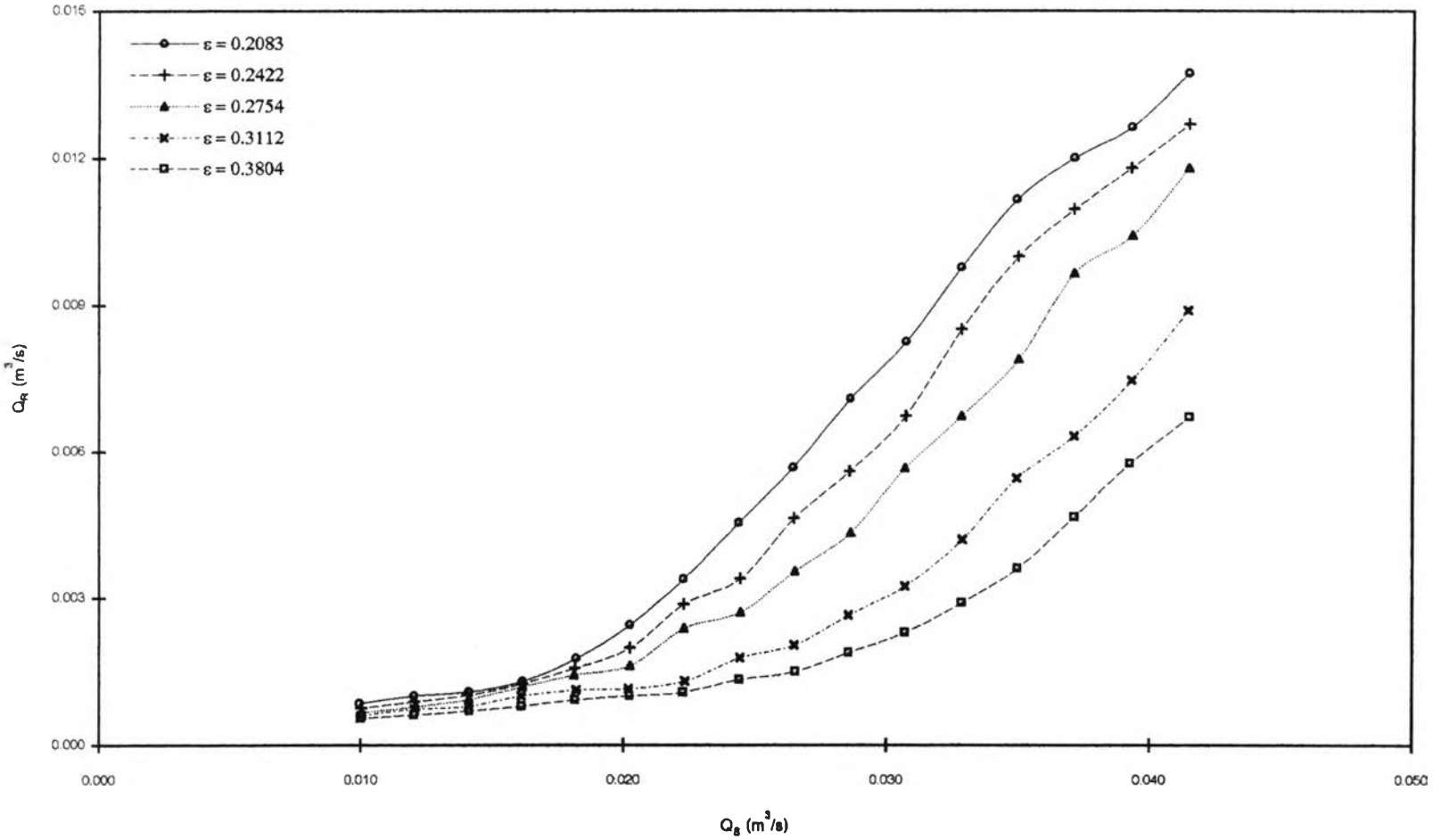

รูป 6-18 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า Q_R/Q_S และค่า Q_S สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

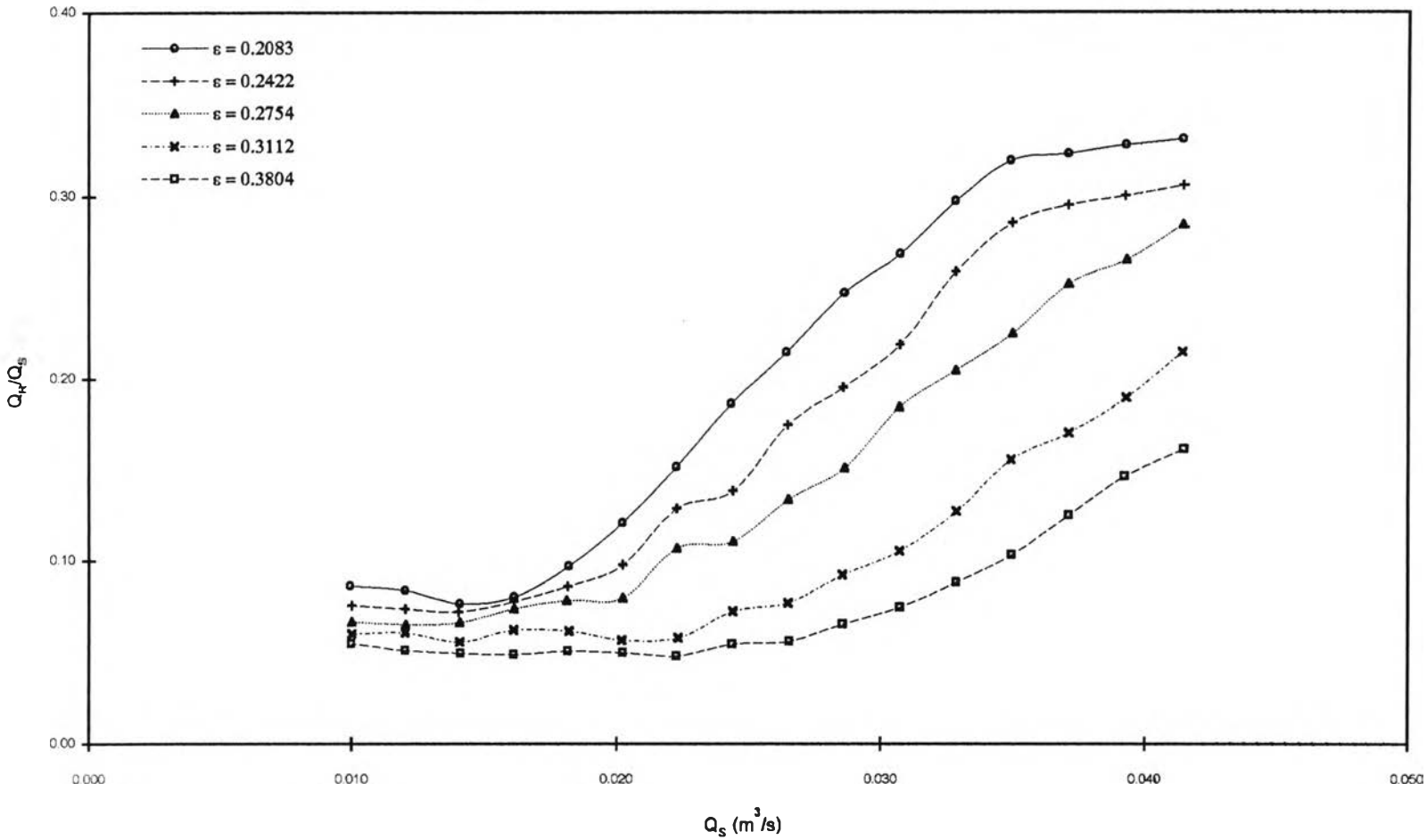

รูป 6-19 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า C_D และค่า Q_S สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่างๆ

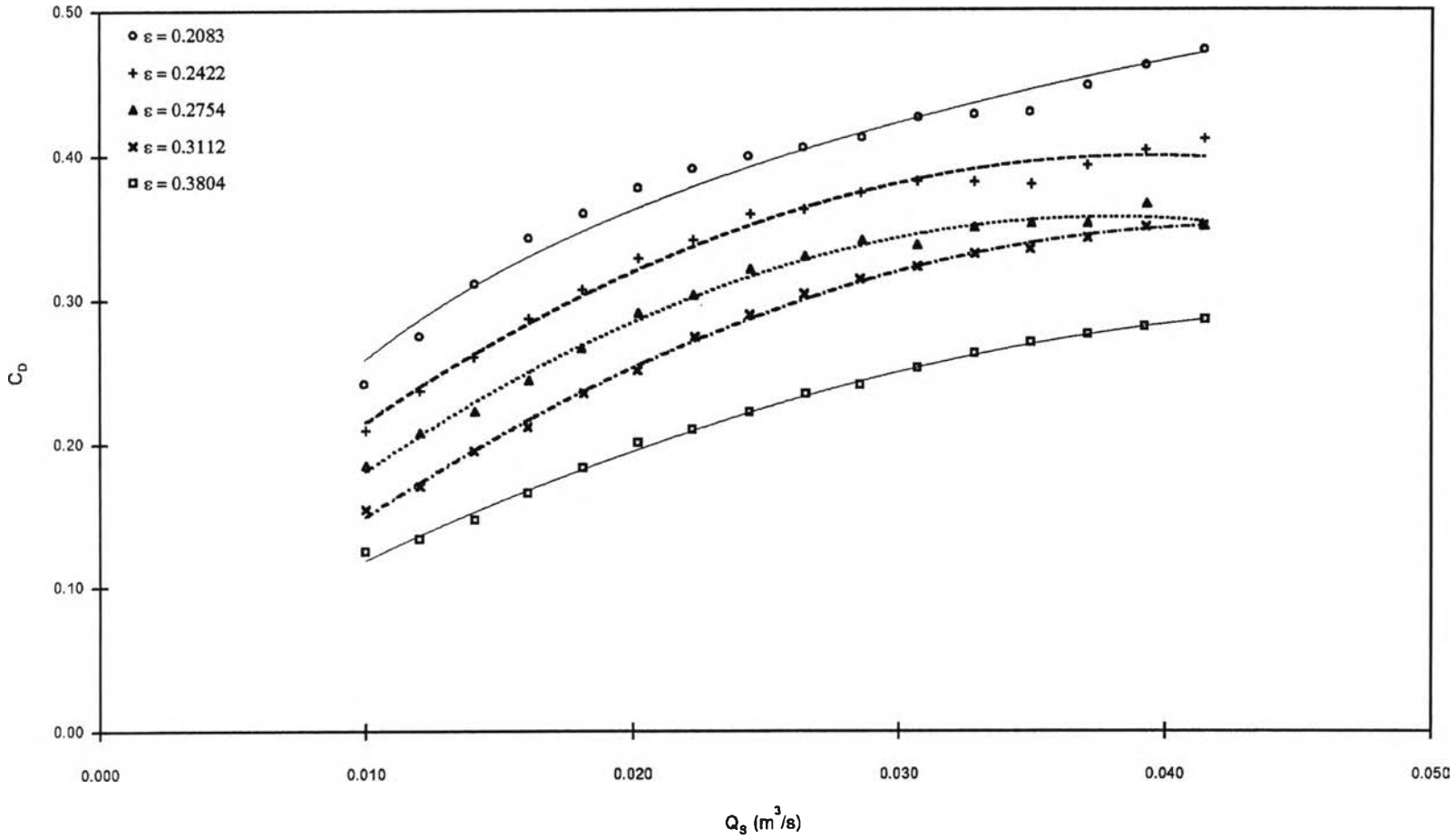

ในแต่ละชุดของตะแกรงผันน้ำ สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) จะแปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ซึ่งสามารถอธิบายถึงผลที่ได้โดยใช้หลักการเดียวกันกับที่ใช้ในหัวข้อ 6.1.2 ข) นอกจากนี้จากรูป 6-19 ยังพบอีกว่าเมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) จะมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ซึ่งสามารถอธิบายได้เช่นเดียวกับที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อ 6.1.2 ข)

ค) ความลึกการไหลที่หน้าตัดต่าง ๆก่อนถึงตะแกรงผันน้ำ

จากรูป 6-20 และรูป 6-21 ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลที่หน้าตัดใดๆ (ได้แก่ ความลึกการไหลที่หน้าตัดที่อยู่ห่างจากหน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำไปทางเหนือน้ำเป็นระยะ 5 เท่าของความลึกการไหลที่หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ (y_o), ความลึกการไหลที่หน้าตัดที่อยู่ห่างจากหน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำไปทางเหนือน้ำเป็นระยะ 120 เซนติเมตร ($y_{x=-120\ cm.}$), หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ ($y_{x=0\ cm.}$)) กับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) โดยอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.0100 m^3/s. ถึง 0.0415 m^3/s. พบว่า

ในแต่ละชุดของตะแกรงผันน้ำความลึกการไหลที่หน้าตัดใดๆก่อนถึงตะแกรงผันน้ำจะแปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) เนื่องจากในการไหลในทางน้ำที่มีหน้าตัดคงตัวใดๆ ความลึกการไหลในทางน้ำจะแปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลในทางน้ำนั้น และจากรูป 6-20 และรูป 6-21 ยังพบอีกว่าสำหรับตะแกรงผันน้ำที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด (ε) ใดๆ และมีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ใดๆ ความลึกการไหลจะลดลงจาก $y_{x=-120\ cm.}$ ไปสู่ y_o และ $y_{x=0\ cm.}$ ตามลำดับ (สำหรับผลการทดลองวัดค่าความลึกการไหลที่ระยะต่างๆในทางน้ำ นอกเหนือจากที่แสดงไว้ในรูป 6-20 และรูป 6-21 สามารถดูรายละเอียดได้ใน **ภาคผนวก จ**)

รูป 6-20 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า y_o และค่า Q_s สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

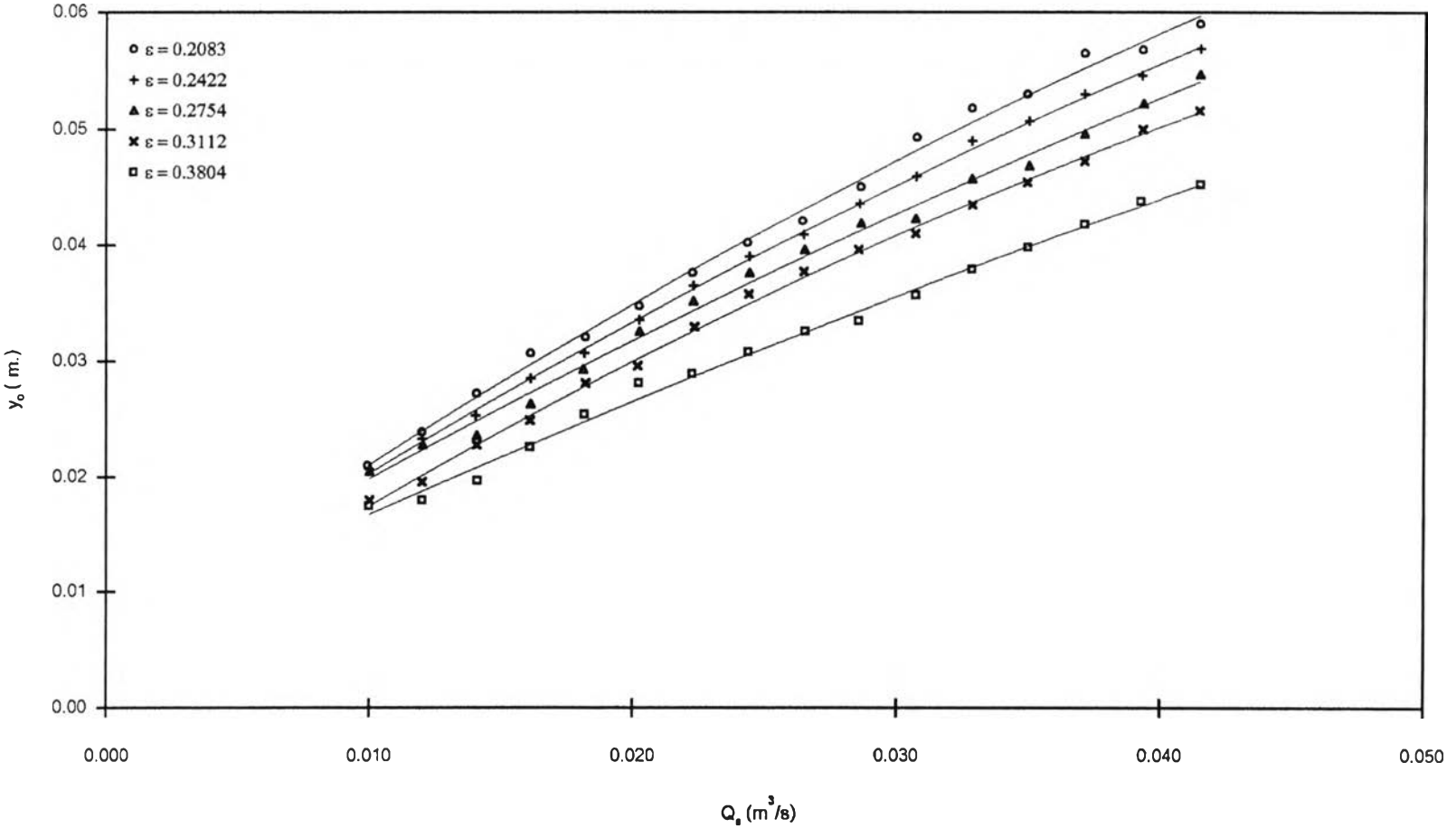

รูป 6-21 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า $y_{x=0\ cm.}$, $y_{x=-120\ cm.}$ และค่า Q_e สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงฝั่งน้ำที่มี ε ต่างๆ

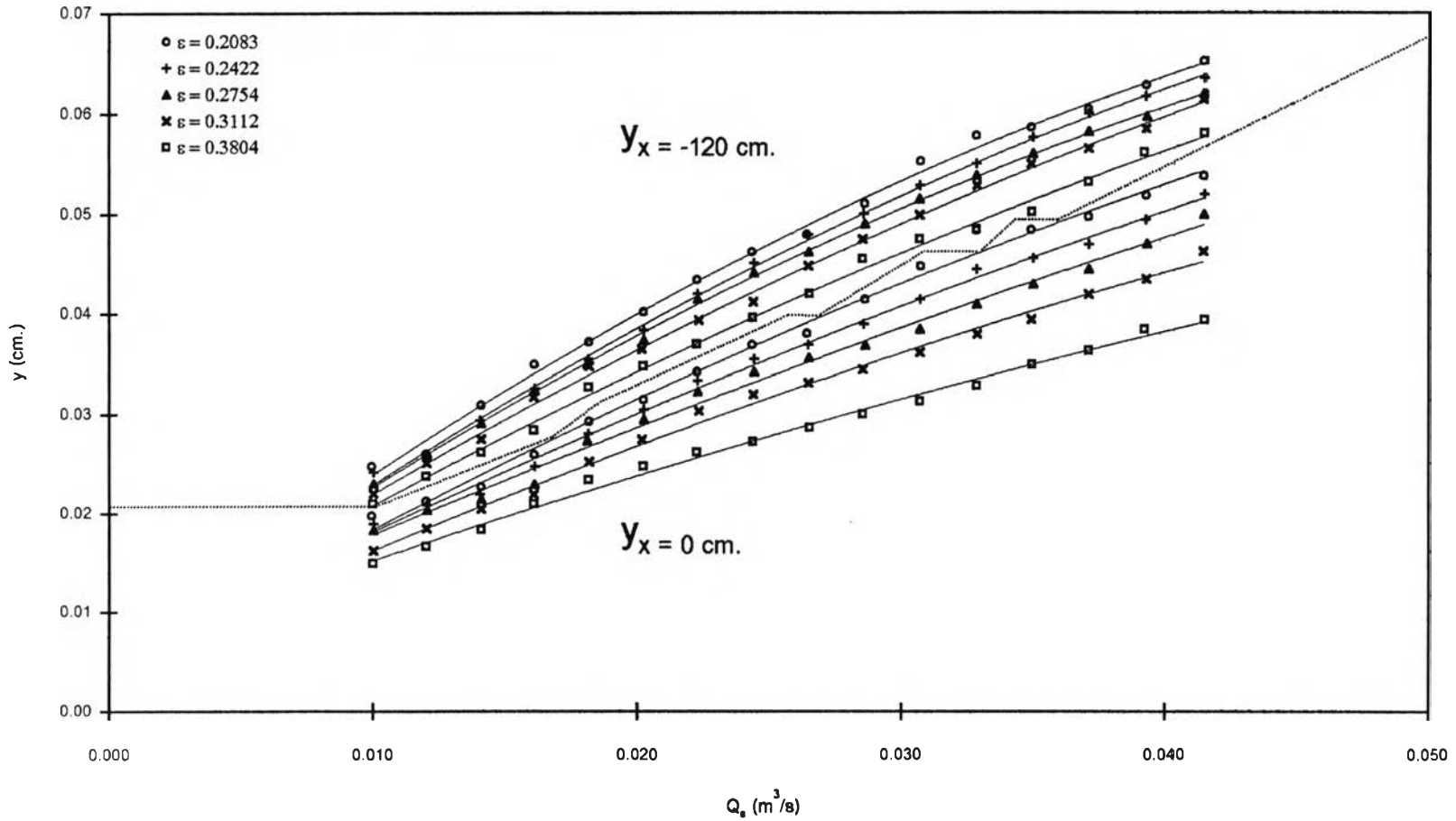

6.2.3) ผลเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) ที่มีต่อ

ก) อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R)

จากรูป 6-15 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) สำหรับตะแกรงผันน้ำที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด (ε) ต่างๆ พบว่าขนาดช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำมีผลต่อค่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) โดยพบว่าหากพิจารณาที่อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) เดียวกัน จะได้ว่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) แปรผันโดยตรงกับอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) และหากพิจารณากราฟความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) กับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) (ดูรูป 6-17 ประกอบ) จะพบว่า อัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) มีผลต่ออัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) กล่าวคือ หากพิจารณาที่อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) เดียวกัน จะได้ว่า อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) แปรผกผันกับกับอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ, ε ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำจะมีผลโดยตรงต่ออัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ(Q_D) และอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) ดังนี้คือ

หากมีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำจะทำให้น้ำที่ไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำถูกผันออกไปได้มาก ส่งผลให้น้ำที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำมีปริมาณน้อยลง ในทางกลับกันหากมีการลดพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำจะทำให้น้ำที่ไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำถูกผันออกไปได้น้อยลง ส่งผลให้น้ำที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำมีปริมาณเพิ่มขึ้น

ข) สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D)

จากกราฟความสัมพันธ์ระหว่าง สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) และอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) (ดูรูป 6-22 ประกอบ) โดยมีค่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) อยู่ระหว่าง 0.0091 $m^3/s.$ ถึง 0.0348 $m^3/s.$ พบว่า

อัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) มีผลต่อสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) โดยจะพบว่า หากพิจารณาที่อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) เดียวกัน ค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) แปรผกผันกับขนาดพื้นที่ช่องเปิดหรืออัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) (คำอธิบายใช้หลักการเช่นเดียวกับที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อ 6.1.3 ข))

ค) ความลึกการไหลที่หน้าตัดต่าง ๆก่อนถึงตะแกรงผันน้ำ

จากกราฟความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลที่ระยะต่างๆในทางน้ำ (y_o,$y_{x=0\ cm.}$และ $y_{x=-120\ cm.}$) และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) (ดูรูป 6-20 และรูป 6-21 ประกอบ) โดยมีค่าอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) อยู่ระหว่าง 0.0100 $m^3/s.$ ถึง 0.0415 $m^3/s.$ พบว่า

อัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) มีผลต่อค่าความลึกการไหลที่ระยะต่างๆในทางน้ำ กล่าวคือหากพิจารณาที่อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) เดียวกัน จะพบว่าค่าความลึกการไหล ไม่ว่าจะเป็นความลึกการไหลที่หน้าตัดซึ่งอยู่ห่างจากตะแกรงผันน้ำไปทางเหนือน้ำเป็นระยะ 120 เซนติเมตร ($y_{x\ =\ -120\ cm.}$) ,ความลึกการไหลที่จุดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ ($y_{x\ =\ 0\ cm.}$) หรือความลึกการไหลที่หน้าตัด x_o (อยู่ห่างจากหน้าตัด x=0 cm.ไปทางเหนือน้ำเป็นระยะ 5 เท่าของ $y_{x\ =\ 0\ cm}$ จะแปรผกผันกับอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากตะแกรงผันน้ำมีขนาดพื้นที่ช่องเปิดน้อยๆ น้ำก็จะถูกผันออกไปจากทางน้ำได้น้อยทำให้ระดับ

รูป 6-22 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า C_D และค่า Q_D สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำที่มี ε ต่าง ๆ

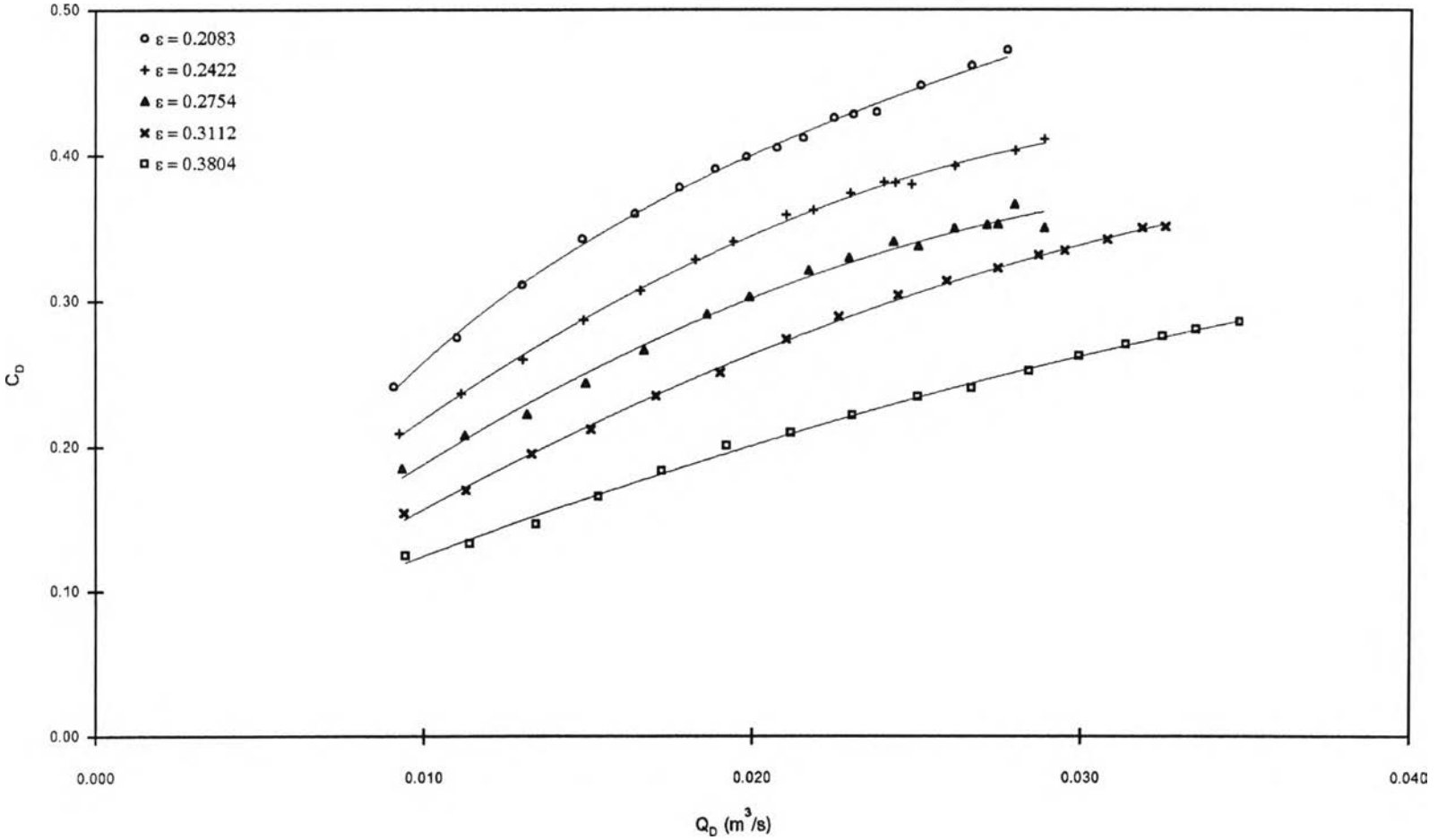

น้ำลดลงไม่มาก ในทางกลับกันหากเพิ่มพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำให้มากขึ้น น้ำก็จะถูกผันออกไปจากทางน้ำได้มากขึ้นด้วย ทำให้ระดับน้ำในทางน้ำลดลงมากขึ้น (สำหรับผลการทดลองวัดค่าความลึกการไหลที่ระยะต่างๆในทางน้ำ นอกเหนือจากที่แสดงไว้ในรูป 6-20 และรูป 6-21 สามารถดูรายละเอียดได้ใน **ภาคผนวก จ**)

6.3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการไหลทั่วๆไปของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำที่เป็นการไหลแบบใต้วิกฤติและการไหลแบบเหนือวิกฤติ

จากผลการทดลองศึกษาสภาพการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำทั้งที่เป็นการไหลแบบใต้วิกฤติและการไหลแบบเหนือวิกฤติ ทำให้สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการไหลที่เกิดจากการไหลทั้ง 2 แบบได้ดังนี้

6.3.1) การเปรียบเทียบพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o)

จากรูป 6-23 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่าง ค่าพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ไม่ว่าจะเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติหรือการไหลแบบเหนือวิกฤติ จะพบว่าในแต่ละชุดของตะแกรงผันน้ำ ค่าพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) จะแปรผันโดยตรงกับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) นอกจากนี้หากพิจารณาที่ค่าอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) เดียวกัน จะพบว่าค่าพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ของการไหลแบบเหนือวิกฤติมีค่าสูงกว่าค่าพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ของการไหลแบบใต้วิกฤติ โดยจะมีผลต่างของพลังงานจำเพาะมากขึ้นเมื่ออัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงเพิ่มขึ้น

สำหรับสาเหตุที่พลังงานจำเพาะ (E_o) ของการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำมีค่าสูงกว่าพลังงานจำเพาะ (E_o) ของการไหลแบบใต้วิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำ เมื่อเป็นการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำด้วยอัตราการไหลเดียวกันสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ

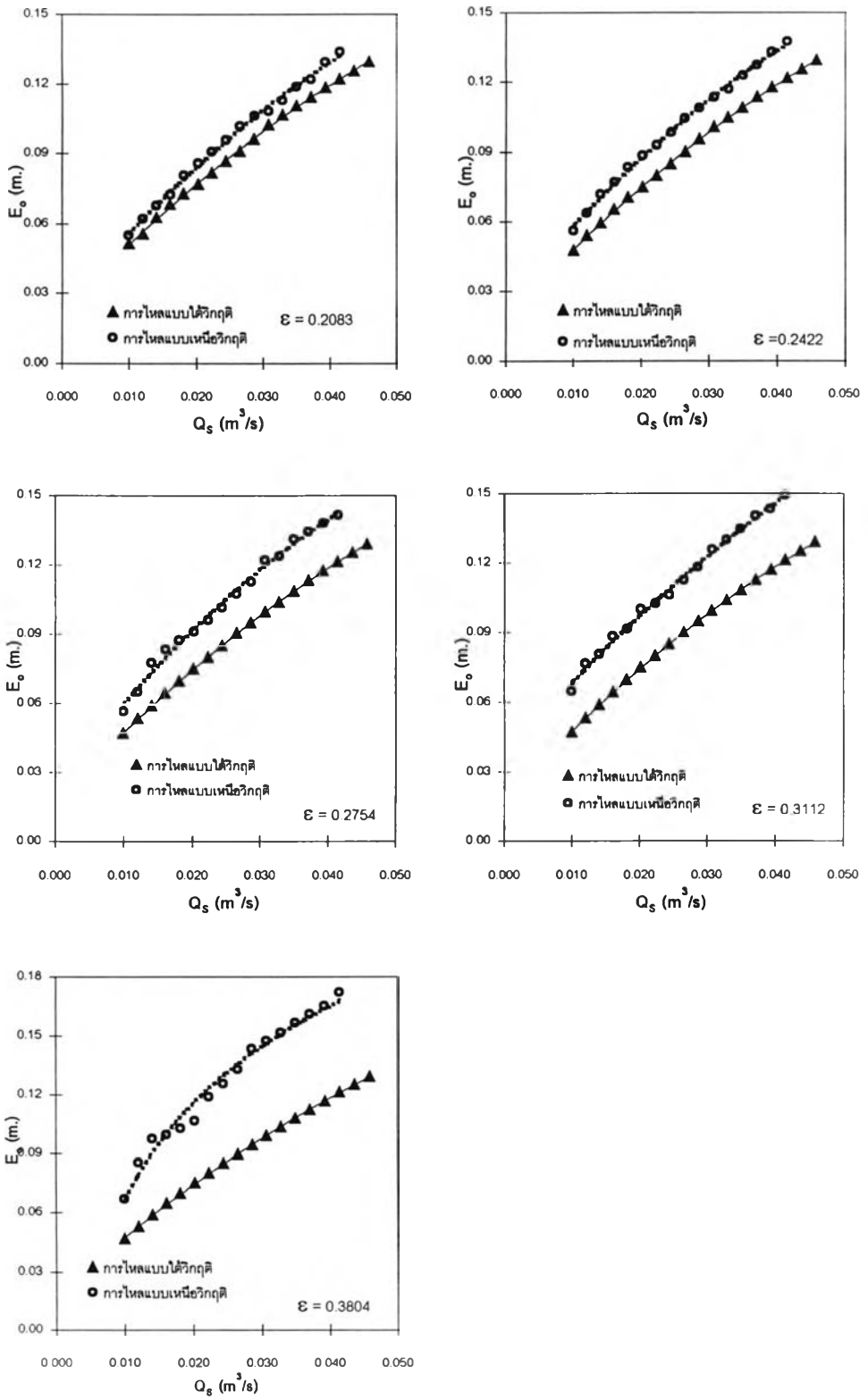

รูป 6-23 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างค่า E_o และ Q_s ของการไหลแบบใต้วิกฤติและเหนือวิกฤติ

ก) สภาพทางน้ำไม่เหมือนกัน เนื่องจากในการศึกษาในครั้งนี้ การไหลสูตะแกรงผันน้ำที่เป็นการไหลแบบใต้วิกฤติท้องน้ำของทางน้ำจะอยู่ในแนวราบ ส่วนการไหลแบบเหนือวิกฤติท้องน้ำของทางน้ำจะมีความลาดเอียงจากเหนือน้ำไปยังท้ายน้ำ

ข) จากคำนิยามเกี่ยวกับพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสูตะแกรงผันน้ำ (E_o) ที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 ที่ว่าจะทำการหาค่า E_o โดยทำการวัดค่า y_o บริเวณหน้าตัดที่อยู่ห่างจากหน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำไปทางเหนือน้ำเป็นระยะทาง 5 เท่าของความลึกการไหลที่หน้าตัดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ ซึ่งในการไหลแบบเหนือวิกฤติสูตะแกรงผันน้ำ สภาพการไหลจะเป็นการไหลด้วยความลึกการไหลที่ต่ำโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่หน้าตัดทางเข้าของตะแกรงผันน้ำจะมีการลดระดับความลึกการไหลลงมากกว่าการไหลแบบใต้วิกฤติ ทำให้ตำแหน่งหน้าตัดที่จะใช้วัดค่า y_o อยู่ไม่ห่างจากหน้าตัดทางเข้าของตะแกรงผันน้ำมากนัก ทำให้ค่า y_o ที่วัดค่าได้มีค่าไม่สูงนักและน่าจะมีค่าน้อยกว่าความลึกการไหลที่เป็นระดับน้ำต่ำ (low stage) ของการไหลแบบเหนือวิกฤติ ซึ่งเป็นความลึกสลับ (alternate depth) ของความลึกการไหลที่เป็นระดับน้ำสูง (high stage) ของการไหลแบบใต้วิกฤติ สำหรับอัตราการไหลเดียวกัน ดังนั้นหากพิจารณาเส้นโค้ง $E = f(y)$ สำหรับอัตราการไหลใดๆ (ที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 2.2.5)) ในสภาพการไหลที่เป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติเมื่อความลึกการไหลลดลงจะทำให้ค่าพลังงานจำเพาะมีค่าสูงขึ้น ดังนั้นที่อัตราการไหลเดียวกันเข้าสูตะแกรงผันน้ำค่าพลังงานจำเพาะของการไหลแบบเหนือวิกฤติจะมีค่าสูงกว่าค่าพลังงานจำเพาะของการไหลแบบใต้วิกฤติ ดังผลการศึกษาที่ได้ในรูป 6-23

6.3.2) การเปรียบเทียบค่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_b)

พิจารณาจากรูป 6-24 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างค่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_b) กับอัตราการไหลเข้าสูตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ของการไหลแบบใต้วิกฤติและการไหลแบบเหนือวิกฤติ จะพบว่าในแต่ละชุดของตะแกรงผันน้ำนั้นหากพิจารณาที่ค่า

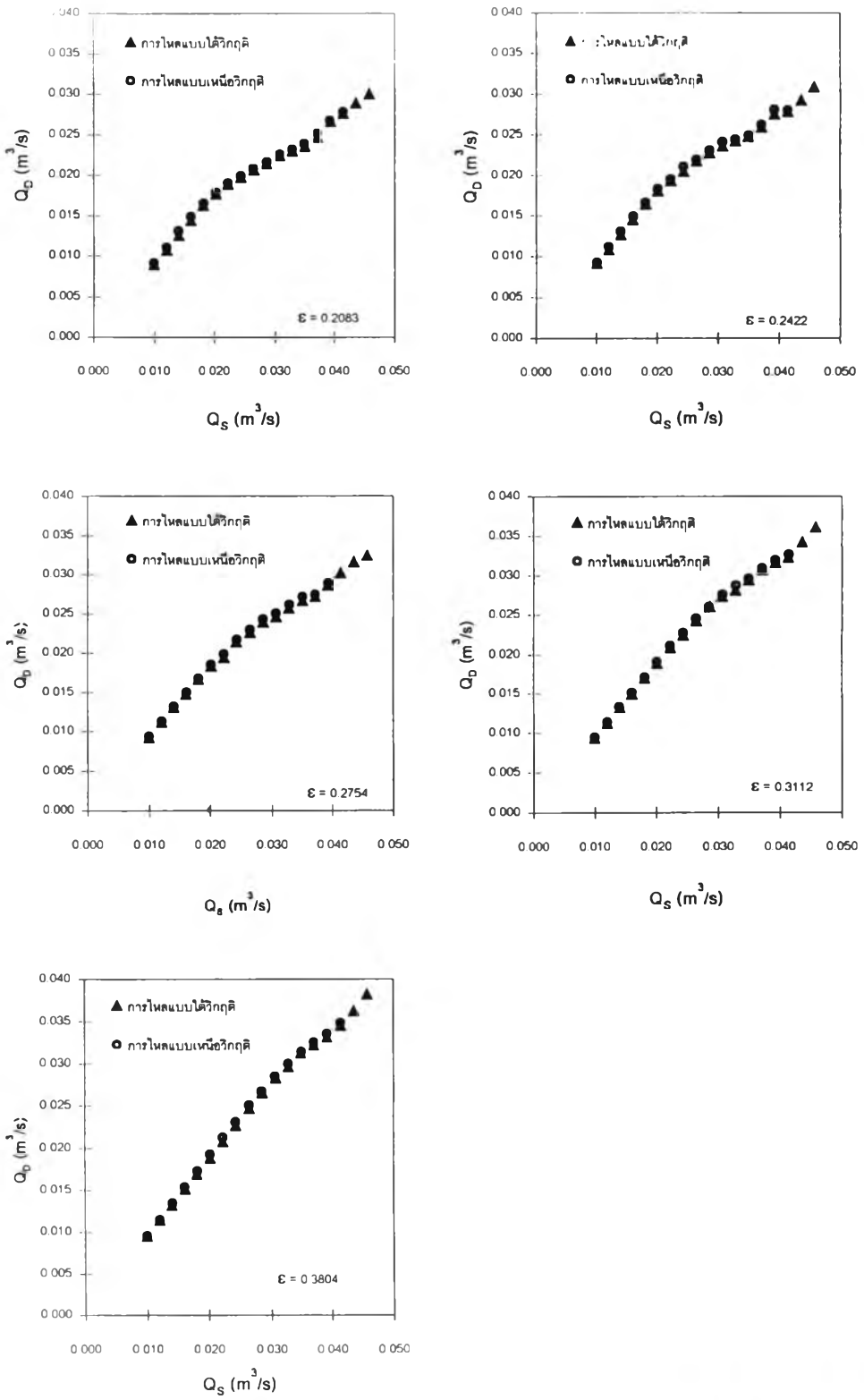

รูป 6-24 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่าง Q_D และ Q_S ของการไหลแบบใต้วิกฤติและเหนือวิกฤติ

อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) เดียวกัน จะเห็นว่าค่าอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) ของการไหลแบบเหนือวิกฤติจะมีค่าสูงกว่าการไหลแบบใต้วิกฤติเพียงเล็กน้อย ซึ่งมีสาเหตุมาจากหากพิจารณารูป 6-23 และคำอธิบายในหัวข้อ 6.3.1) จะพบว่าค่าพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ของการไหลแบบเหนือวิกฤติมีค่าสูงกว่าค่าพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ของการไหลแบบใต้วิกฤติ ดังนั้นจึงทำให้การไหลแบบเหนือวิกฤติมีศักย์หรือพลังงานที่จะผันน้ำให้ไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำได้มากกว่าการไหลแบบใต้วิกฤติ ทำให้อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) ของการไหลแบบเหนือวิกฤติจะมีค่าสูงกว่าการไหลแบบใต้วิกฤติดังกล่าวข้างต้น

6.3.3) การเปรียบเทียบค่าอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R)

พิจารณาจากรูป 6-25 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างค่าอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) กับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) ของการไหลแบบใต้วิกฤติและการไหลแบบเหนือวิกฤติ จะพบว่าในแต่ละชุดของตะแกรงผันน้ำนั้นหากพิจารณาที่ค่าอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) เดียวกัน จะเห็นว่าค่าอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) ของการไหลแบบใต้วิกฤติจะมีค่าสูงกว่าการไหลแบบเหนือวิกฤติเพียงเล็กน้อย ซึ่งมีสาเหตุมาจากหากพิจารณารูป 6-23 และคำอธิบายในหัวข้อ 6.3.1) จะพบว่าค่าพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ของการไหลแบบใต้วิกฤติมีค่าต่ำกว่าค่าพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ของการไหลแบบเหนือวิกฤติ ดังนั้นจึงทำให้การไหลแบบใต้วิกฤติมีศักย์หรือพลังงานที่จะผันน้ำให้ไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำได้น้อยกว่าการไหลแบบเหนือวิกฤติ และด้วยเหตุที่หากพิจารณาที่อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) เดียวกัน อัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) ของการไหลแบบใต้วิกฤติมีค่าสูงกว่าการไหลแบบเหนือวิกฤติดังกล่าวข้างต้น

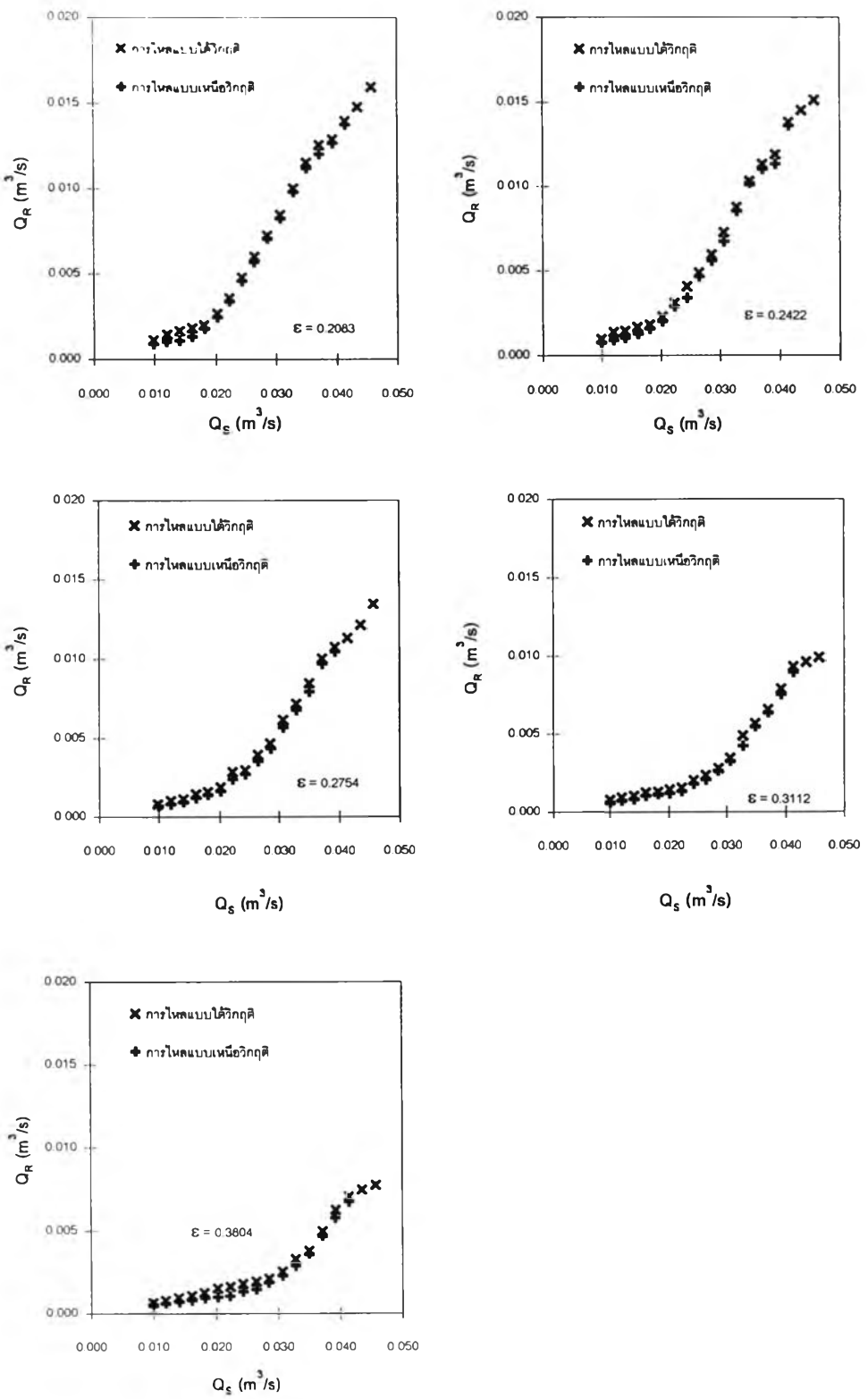

รูป 6-25 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่าง Q_R และ Q_S ของการไหลแบบใต้วิกฤติและเหนือวิกฤติ

จากการพิจารณาเส้นกราฟรูป 6-25 ต่อไปจะยังพบอีกว่า โดยส่วนใหญ่แล้วในช่วงที่มีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) ต่ำๆ แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) จะมีการเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่ไม่สูงนัก แต่เมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) มีค่าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ การเพิ่มขึ้นของอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) ก็จะเริ่มเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่สูงขึ้น ดังเช่นที่ได้อธิบายไปแล้วในหัวข้อก่อนหน้านี้เกี่ยวกับขีดจำกัดความสามารถในการผันน้ำของตะแกรงผันน้ำแต่ละขนาด นอกจากนี้แล้วตะแกรงผันน้ำใดที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด (ε) น้อยๆ น้ำก็จะถูกผันออกไปได้น้อย แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) เมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) เพิ่มขึ้นก็จะยิ่งมีมาก ดังจะเห็นในรูป 6-25 สำหรับตะแกรงผันน้ำที่มี ε = 0.2083 , 0.2422 และ 0.2754 ในทางกลับกันตะแกรงผันน้ำใดที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด (ε) สูง น้ำก็จะถูกผันออกไปได้มาก แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของอัตราการไหลที่เหลือจากการถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_R) เมื่ออัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_S) เพิ่มขึ้นก็จะไม่เพิ่มสูงมากนักเมื่อเทียบกับตะแกรงผันน้ำที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด (ε) น้อยๆ ดังจะเห็นในรูป 6-25 สำหรับตะแกรงผันน้ำที่มี ε = 0.3112 และ 0.3804

6.3.4) การเปรียบเทียบสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D)

พิจารณาจากรูป 6-26 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ(C_D) และอัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) ของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำแบบใต้วิกฤติ กับการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำแบบเหนือวิกฤติจะพบว่าหากพิจารณาที่อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ(Q_D) เดียวกันจะได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) ในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำแบบใต้วิกฤติจะมีค่าสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) ในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำแบบเหนือวิกฤติ ซึ่งสามารถอธิบายได้โดยการพิจารณา รูป 6-23 และคำอธิบายในหัวข้อ 6.3.1) จะเห็นได้ว่าค่าพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ของการไหล

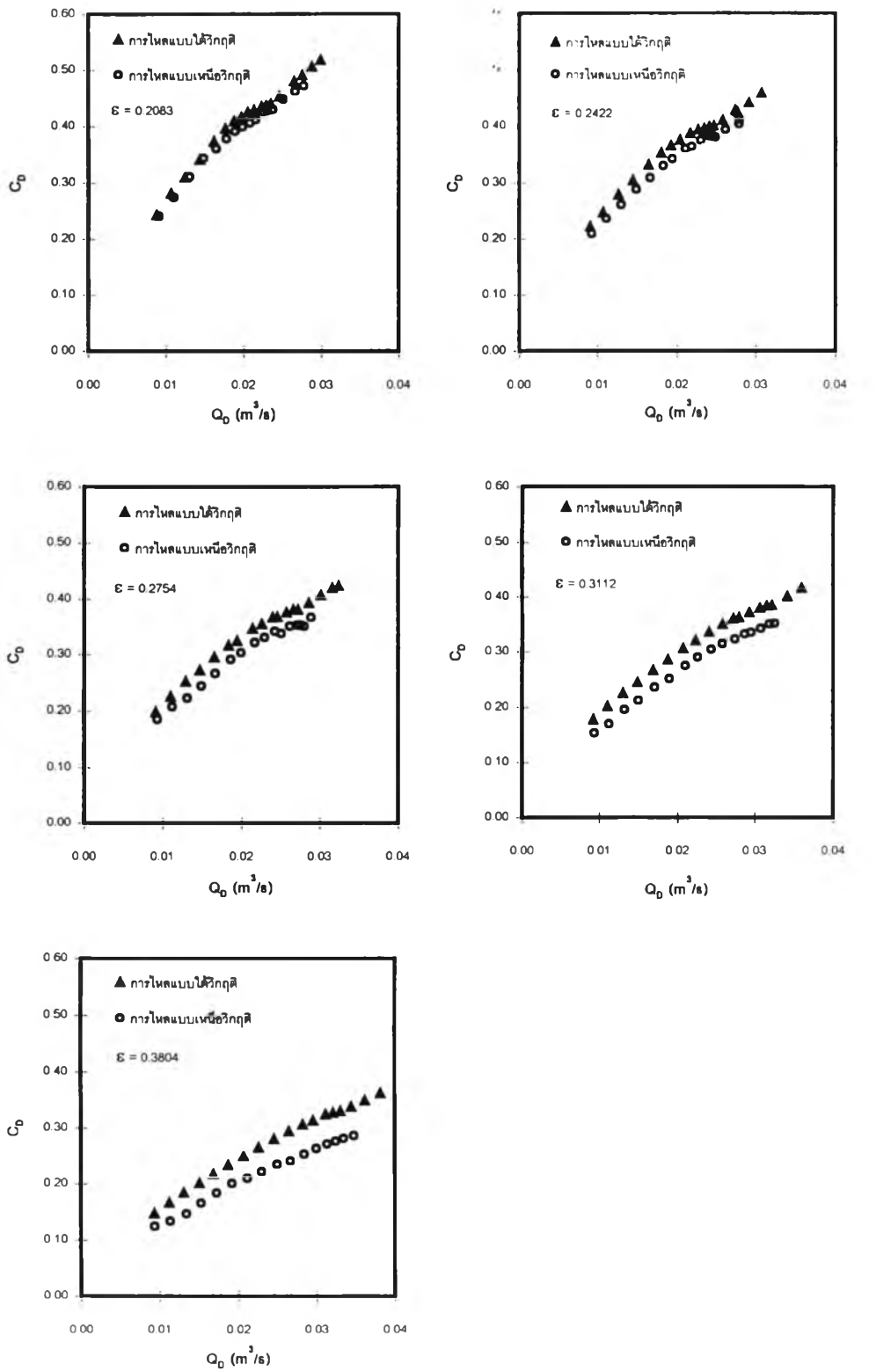

รูป 6-26 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างค่า C_D และ Q_D ของการไหลแบบใต้วิกฤติและเหนือวิกฤติ

แบบใต้วิกฤติมีค่าน้อยกว่าค่าพลังงานจำเพาะของการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) ของการไหลแบบเหนือวิกฤติ ดังนั้นการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำแบบใต้วิกฤติจึงมีศักย์หรือพลังงานที่จะมาผันน้ำได้น้อยกว่า ดังนั้นในการที่จะผันน้ำให้ได้อัตราการผันเท่าๆกัน ตะแกรงผันน้ำที่มีการไหลเข้าสู่ตะแกรงแบบใต้วิกฤติจึงจะต้องมีสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรง(C_D) สูงกว่าตะแกรงผันน้ำที่มีการไหลเข้าสู่ตะแกรงแบบเหนือวิกฤติ

ในทำนองเดียวกันหากสัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D) มีค่าคงที่ อัตราการไหลที่ถูกผันลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (Q_D) ที่เกิดจากการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำแบบเหนือวิกฤติจะมีค่าสูงกว่าของการไหลแบบใต้วิกฤติ เนื่องจากในการไหลแบบเหนือวิกฤติพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o) มีค่าสูงกว่าพลังงานจำเพาะ (E_o) ของการไหลแบบใต้วิกฤติ

6.3.5) การเปรียบเทียบความลึกการไหลในทางน้ำที่เกิดจากการไหลแบบใต้วิกฤติและการไหลแบบเหนือวิกฤติ

ในการเปรียบเทียบความลึกการไหลในทางน้ำจะทำการเปรียบเทียบความลึกการไหล 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

ก) ความลึกการไหลที่หน้าตัดต่าง ๆก่อนที่จะถึงตะแกรงผันน้ำ

จากการพิจารณารูป 6-9 ,รูป 6-10 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลที่หน้าตัดต่างๆก่อนถึงตะแกรงผันน้ำในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ และรูป 6-20, รูป 6-21 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลที่หน้าตัดต่างๆก่อนถึงตะแกรงผันน้ำในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ รวมทั้งผลการทดลองวัดค่าความลึกการไหลในทางน้ำก่อนถึงตะแกรงผันน้ำใน **ภาคผนวก จ** จะพบว่า

ที่อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ใดๆ ความลึกการไหลที่หน้าตัดต่างๆก่อนถึงตะแกรงผันน้ำของการไหลเข้าสู่ตะแกรงแบบใต้วิกฤติจะมีค่าสูงกว่าการไหลเข้าสู่ตะแกรงแบบเหนือวิกฤติ เนื่องจากในการไหลของอัตราการไหลใดๆในทางน้ำ ความลึกการไหลของการไหลแบบใต้วิกฤติจะมีค่าสูงกว่าการไหลแบบเหนือวิกฤติโดยมีความลึกวิกฤติของแต่ละอัตราการไหลเป็นตัวแบ่ง

ข) ความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำ

หากพิจารณาผลการทดลองวัดค่าความลึกการไหลในทางน้ำก่อนถึงตะแกรงผันน้ำในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติและเหนือวิกฤติใน **ภาคผนวก จ** จะพบว่า

สำหรับการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดใดๆ ด้วยอัตราการไหลหนึ่งๆ ความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติจะมีค่าต่ำกว่าความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ เนื่องจากในการไหลแบบเหนือวิกฤตินั้นจะไหลด้วยความลึกการไหลต่ำๆเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ รวมทั้งพลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำจะมีค่าสูงกว่าการไหลแบบใต้วิกฤติ จึงมีศักย์ที่จะผันน้ำให้ไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำไปได้มากกว่าส่งผลให้มีการลดลงของความลึกการไหลเหนือตะแกรงได้มากกว่ากรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ

6.4 การเปรียบเทียบความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่ได้จากวิธี Finite Difference Method และจากการทดลอง

6.4.1) เปรียบเทียบความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำ

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ส่วนหนึ่งจะทำการศึกษาถึงความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำทั้งจากการทดลองกับแบบจำลองและจากการคำนวณในทางทฤษฎี ผลการวัดค่าความลึกการไหลจากการทดลองแสดงไว้ใน **ภาคผนวก ข** ส่วนการคำนวณในทางทฤษฎีนั้นจะใช้วิธี Finite Difference Method ดังรายละเอียดในบทที่ 4 และวิธีการคำนวณใน **ภาคผนวก ฉ** เมื่อนำความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำทั้งจากการทดลองกับแบบจำลองและจากการคำนวณในทางทฤษฎีมาแสดงความสัมพันธ์เทียบกับระยะต่างๆ ตามแนวตะแกรงผันน้ำ ซึ่งจะทำให้ได้กราฟหน้าข้างการไหลของผิวน้ำ (Water Surface Profiles) เหนือตะแกรงผันน้ำที่อัตราการไหลต่างๆ ของแต่ละชุดตะแกรงผันน้ำซึ่งได้แสดงตัวอย่างบางส่วนไว้ใน **ภาคผนวก ค**

จากรูป 6-27 ถึงรูป 6-36 เป็นตัวอย่างการเปรียบเทียบความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่อัตราการไหลสูงสุดของแต่ละชุดตะแกรงผันน้ำ จะเห็นได้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วไม่ว่าการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำจะเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติหรือการไหลแบบเหนือวิกฤติ ช่วงต้นๆของความยาวตะแกรงผันน้ำ (ระหว่าง 0 และ 8 เซนติเมตร) ค่าความลึกการไหลที่คำนวณได้จากวิธี Finite Difference Method จะมีค่าน้อยกว่าความลึกการไหลที่วัดค่าได้จากการทดลองเพียงเล็กน้อย แต่เมื่อการไหลผ่านช่วงต้นๆดังกล่าวของตะแกรงผันน้ำมาแล้ว ความลึกการไหลที่คำนวณได้จากวิธี Finite Difference Method จะมีค่ามากกว่าความลึกการไหลที่วัดค่าได้จากการทดลองและเป็นเช่นนี้ตลอดไปจนสุดความยาวของตะแกรงผันน้ำ สำหรับสาเหตุที่ส่วนใหญ่แล้วความลึกการไหลที่คำนวณได้ได้จากวิธี Finite Difference Method มีค่ามากกว่าความลึกการไหลที่วัดค่าได้จากการทดลองนั้นสามารถพิจารณาจาก สมมติฐานเบื้องต้นของการศึกษา (ดูบทที่ 4 ประกอบ) ที่กำหนดเอาไว้ว่า ค่าพลังงานจำเพาะของการไหลในทางน้ำที่มีตะแกรงผันน้ำอยู่ที่ท้องน้ำถูกสมมติให้มีค่าคงที่ ซึ่งในแง่ของความเป็นจริงแล้วในสภาพการไหลใดๆ โดยเฉพาะการไหลที่มีอัตราการไหล

รูป 6-27 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับความยาวของตะแกรงผันน้ำที่มี ε = 0.2083 สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติที่มีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรง 0.0459 m^3/s.

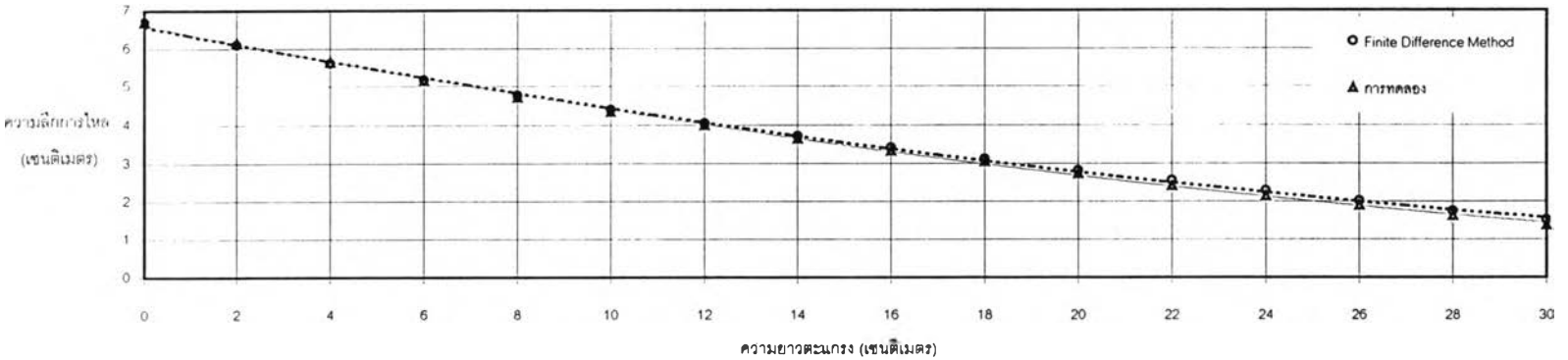

รูป 6-28 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับความยาวของตะแกรงผันน้ำที่มี ε = 0.2422 สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติที่มีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรง 0.0458 m^3/s

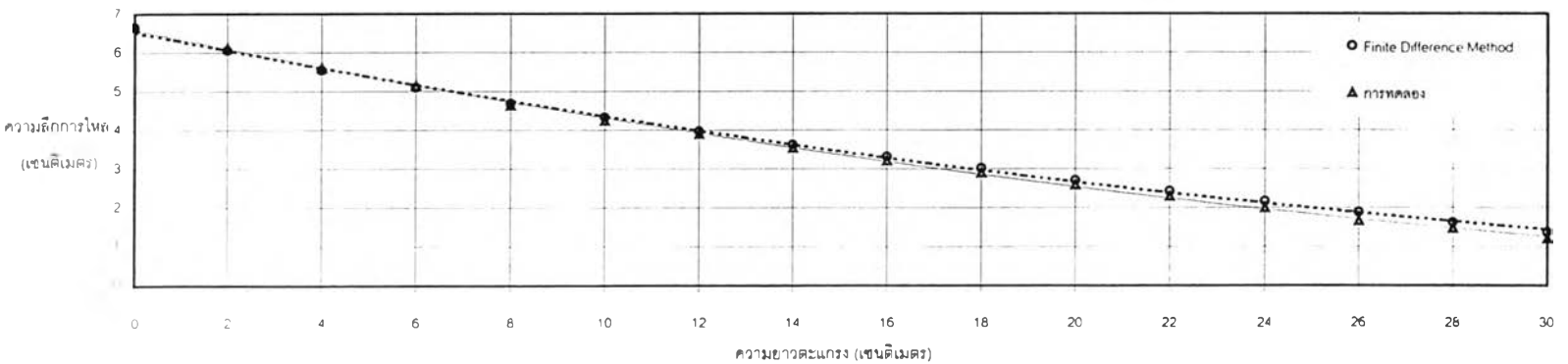

รูป 6-29 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับความยาวของตะแกรงผันน้ำที่มี ε = 0.2754 สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติที่มีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรง 0.0458 m^3/s

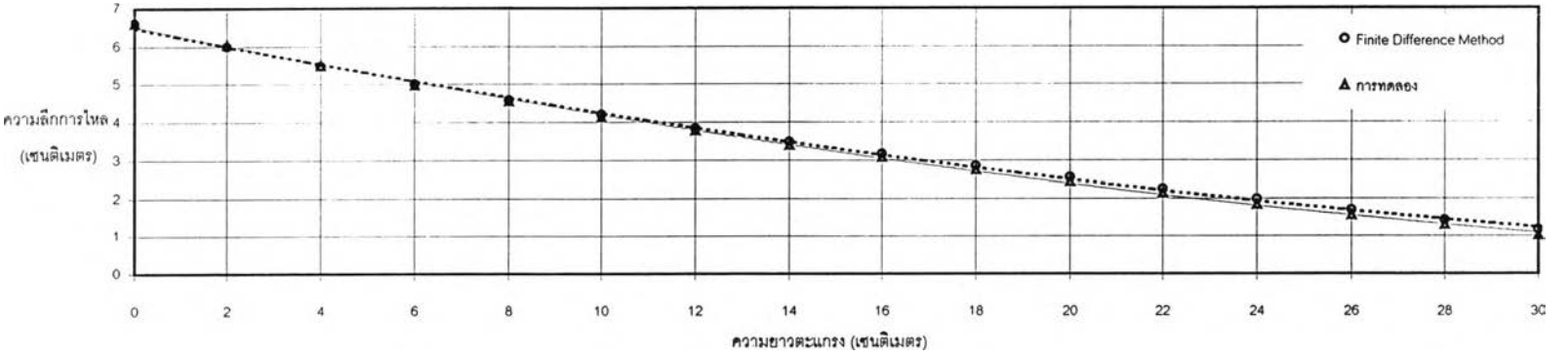

รูป 6-30 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับความยาวของตะแกรงผันน้ำที่มี ε = 0.3112 สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติที่มีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรง 0.0458 m^3/s.

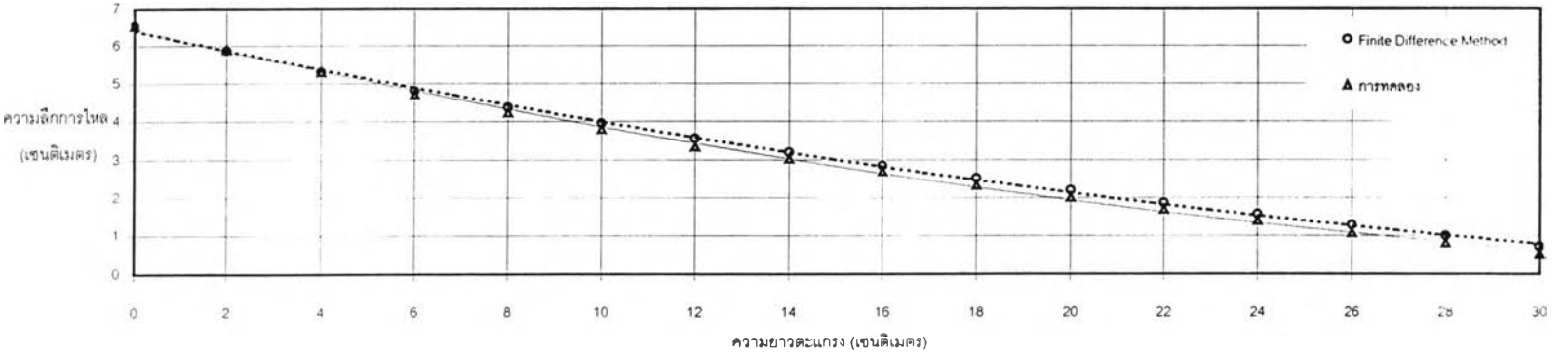

รูป 6-31 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับความยาวของตะแกรงผันน้ำที่มี ε = 0.3804 สำหรับการไหลแบบใต้วิกฤติที่มีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรง 0.0459 m^3/s.

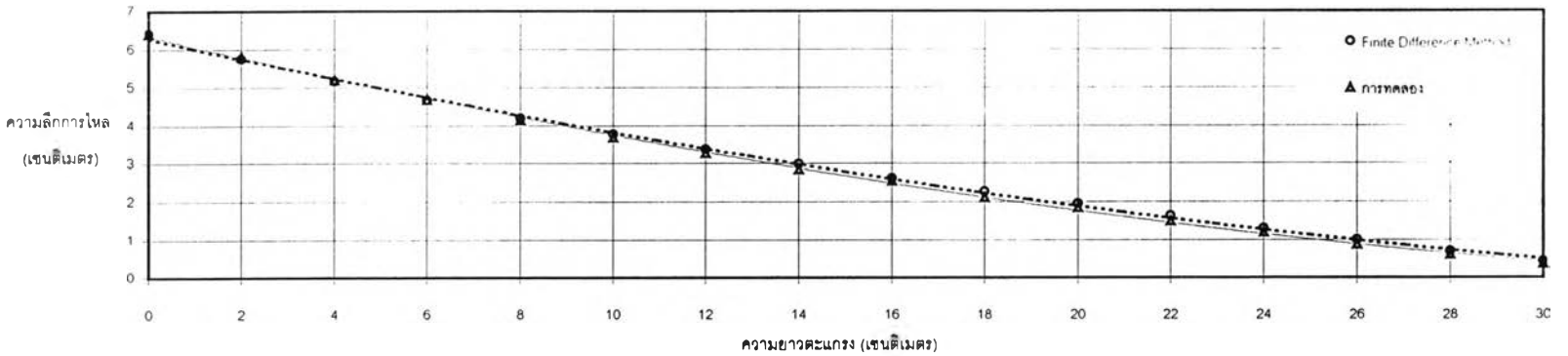

รูป 6-32 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับความยาวของตะแกรงผันน้ำที่มี ε = 0.2083 สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติที่มีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรง 0.0415 m^3/s.

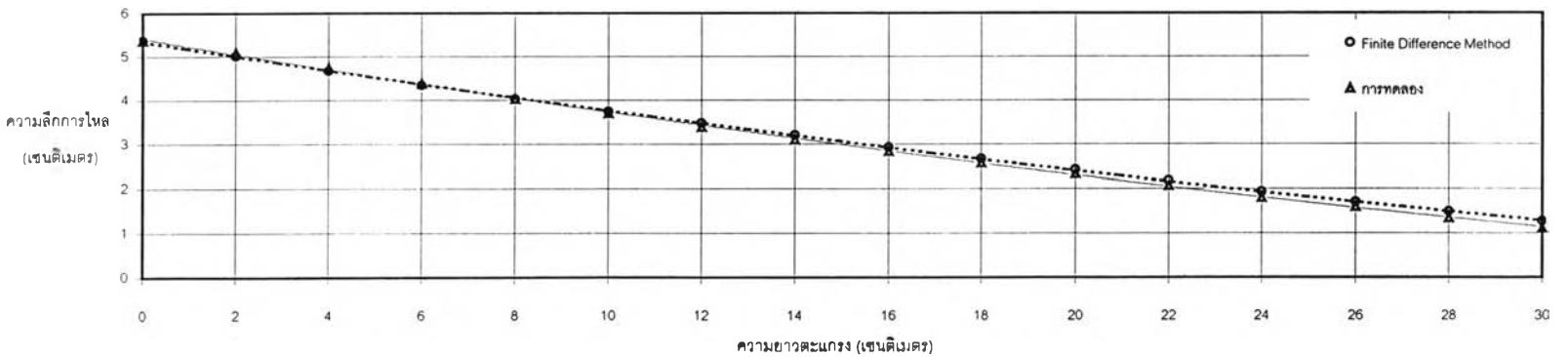

รูป 6-33 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับความยาวของตะแกรงผันน้ำที่มี ε = 0.2422 สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติที่มีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรง 0.0415 m /s.

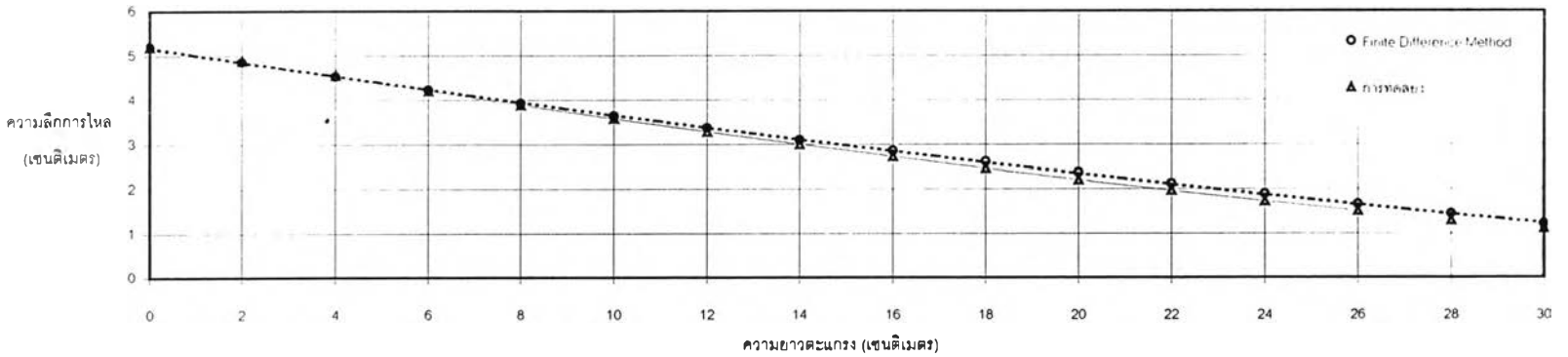

รูป 6-34 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับความยาวของตะแกรงผันน้ำที่มี ε = 0.2754 สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติที่มีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรง 0.0415 m^3/s.

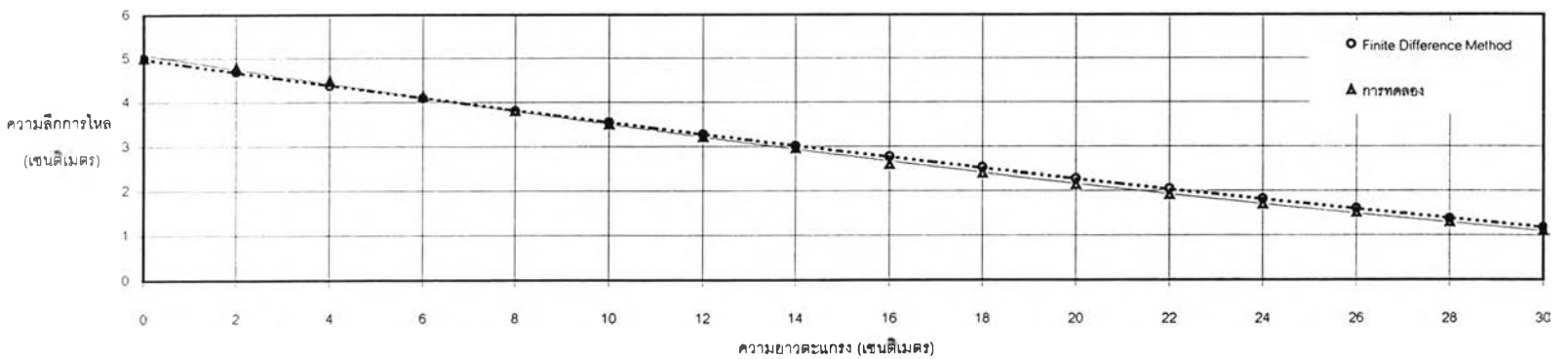

รูป 6-35 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับความยาวของตะแกรงผันน้ำที่มี ε = 0.3112 สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติที่มีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรง 0.0415 m^3/s.

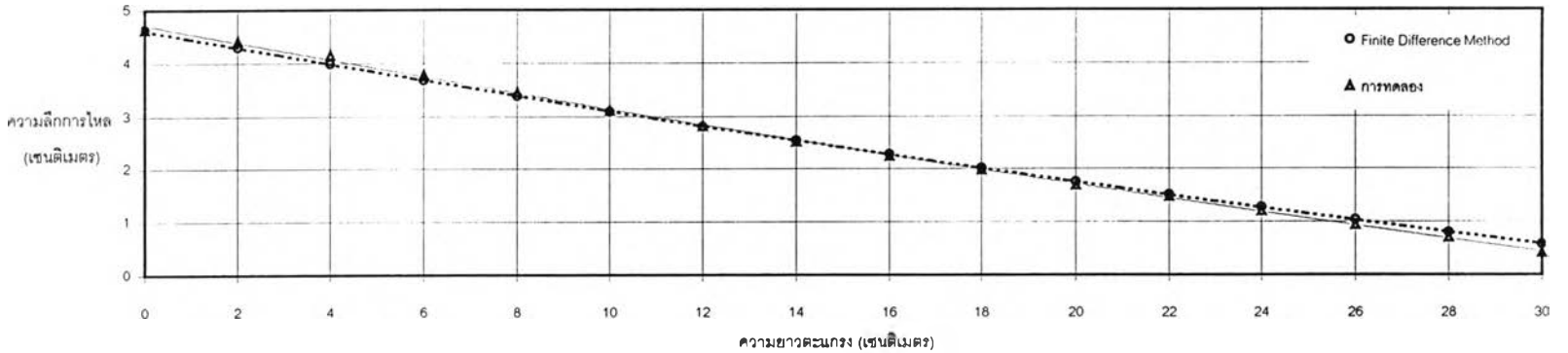

รูป 6-36 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับความยาวของตะแกรงผันน้ำที่มี ε = 03804 สำหรับการไหลแบบเหนือวิกฤติที่มีอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรง 0.0415 m^3/s.

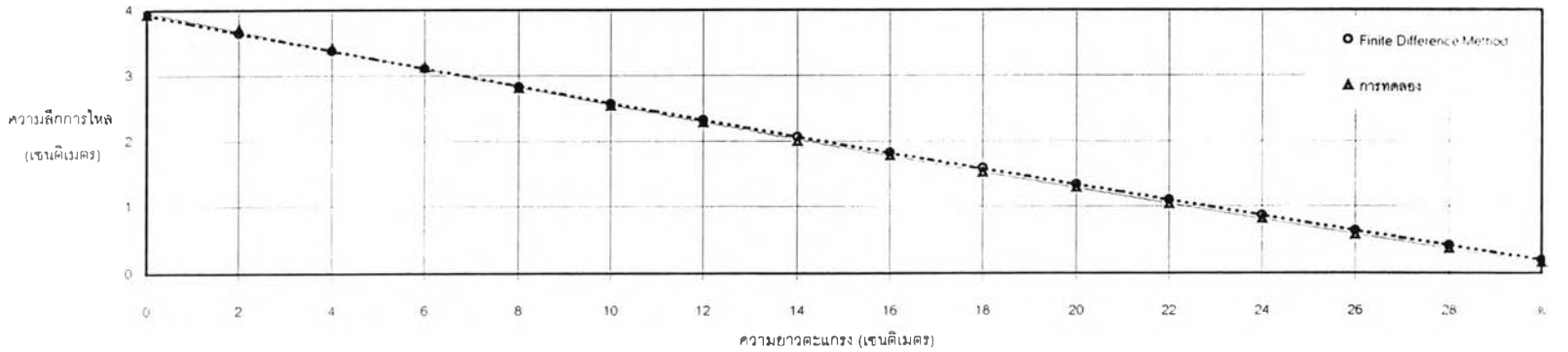

เปลี่ยนแปลงไป ตามความยาวของทางน้ำย่อมจะมีการสูญเสียพลังงานเกิดขึ้นเสมอ ดังนั้นในการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำนั้นค่าพลังงานจำเพาะของการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำย่อมมีค่าลดลงเรื่อยๆตามแนวตะแกรงผันน้ำ และการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำจะเป็นการไหลด้วยความเร็วสูงเนื่องจากเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ องค์ประกอบของพลังงานจำเพาะของการไหลที่อยู่ในรูปของศักย์ความเร็ว (Velocity Head) จึงเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับมีการสูญเสียพลังงาน (Energy Loss) เกิดขึ้น จึงทำให้ความลึกการไหลของการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำซึ่งเป็นศักย์ความสูง (Elevation Head) ลดลง ดังนั้นจึงทำให้ความลึกการไหลที่วัดค่าได้จากการทดลอง มีค่าน้อยกว่าความลึกการไหลคำนวณได้ได้จากวิธี Finite Difference Method

6.4.2)ความคลาดเคลื่อนของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่คำนวณได้จากวิธี Finite Difference Method เทียบกับที่วัดค่าได้จากการทดลอง

ในการหาค่าคลาดเคลื่อน (Error) ของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำจะคำนวณว่าความลึกการไหลที่คำนวณได้จากวิธี Finite Difference Method มีค่าแตกต่างไปจากค่าได้จากการทดลองเพียงใด จากนั้นจึงนำเอาค่าคลาดเคลื่อนที่คำนวณได้จากแต่ละหน้าตัดของอัตราการไหลหนึ่งๆ มาหาค่าเฉลี่ยซึ่งค่าเฉลี่ยนี้จะเป็นตัวแทนของค่าคลาดเคลื่อนทั้งหมดของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำชุดนั้นๆ ซึ่งได้ผลดังนี้

ก) การไหลแบบใต้วิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำ

จากตาราง 6-1 ซึ่งแสดงค่าคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่คำนวณได้จากวิธี Finite Difference Method เทียบกับที่วัดค่าได้จากการทดลองกับแบบจำลองในกรณีที่การไหลสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ เมื่อนำค่าคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำไปแสดงความสัมพันธ์กับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำในช่วง

ตาราง 6-1 ค่าคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่คำนวณได้จากวิธี Finite Difference Method เทียบกับที่ได้จากการทดลอง ในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ (Subcritical Flow)

ε = 0.2083		ε = 0.2422		ε = 0.2754		ε = 0.3112		ε = 0.3804	
Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)
0.0100	9.75	0.0100	7.30	0.0100	8.23	0.0100	8.82	0.0100	12.27
0.0121	6.68	0.0121	6.91	0.0121	6.86	0.0121	9.86	0.0120	7.51
0.0141	9.47	0.0141	8.63	0.0141	6.19	0.0141	10.06	0.0141	7.84
0.0161	9.93	0.0161	9.98	0.0161	7.72	0.0161	7.52	0.0162	7.79
0.0181	8.45	0.0182	6.61	0.0181	6.57	0.0182	6.38	0.0181	7.97
0.0203	7.73	0.0203	6.08	0.0202	7.99	0.0202	6.97	0.0203	9.95
0.0223	7.37	0.0223	6.69	0.0223	6.23	0.0223	7.10	0.0223	8.45
0.0244	7.35	0.0244	7.56	0.0244	6.52	0.0244	6.17	0.0244	8.64
0.0265	5.89	0.0265	8.54	0.0265	6.41	0.0265	7.30	0.0265	7.29
0.0286	5.07	0.0286	9.83	0.0286	5.34	0.0287	9.04	0.0286	9.66
0.0308	6.94	0.0307	8.18	0.0307	6.13	0.0307	10.61	0.0307	8.91
0.0329	9.78	0.0329	6.12	0.0328	6.16	0.0329	7.55	0.0329	7.64
0.0350	8.78	0.0349	5.49	0.0350	6.21	0.0350	5.53	0.0349	8.70
0.0371	8.63	0.0371	7.57	0.0372	9.03	0.0371	8.13	0.0371	7.43
0.0394	6.66	0.0393	6.21	0.0393	8.92	0.0393	8.23	0.0393	9.73
0.0415	6.51	0.0415	8.92	0.0414	6.92	0.0414	10.32	0.0415	8.98
0.0436	4.47	0.0437	7.33	0.0437	4.26	0.0437	10.80	0.0436	7.93
0.0459	3.00	0.0458	4.78	0.0458	4.07	0.0458	8.72	0.0459	5.65
เฉลี่ย (%)	7.36	เฉลี่ย (%)	7.37	เฉลี่ย (%)	6.65	เฉลี่ย (%)	8.28	เฉลี่ย (%)	8.46

รูป 6-37 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำ (ที่คำนวณได้จาก Finite Difference Method เทียบกับที่ได้จากการทดลอง) และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ในกรณีที่การไหลเข้าเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ

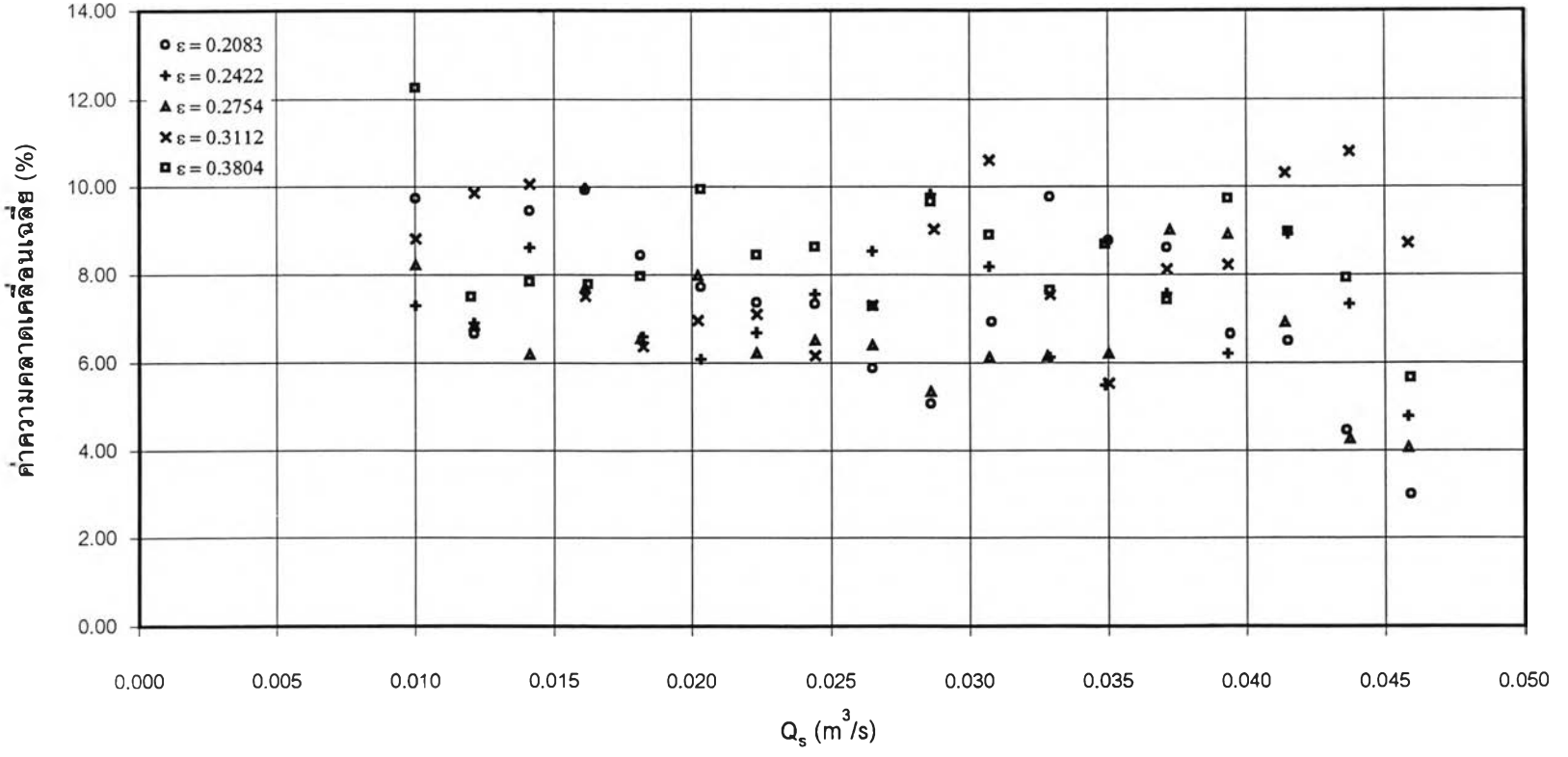

0.0100 $m^3/s.$ และ 0.0459 $m^3/s.$ ดังรูป 6-37 จะเห็นได้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วค่าคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำจะมีการกระจายตัวอยู่ระหว่าง 5 % ถึง 10 %

ข) การไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงผันน้ำ

จากตาราง 6-2 ซึ่งแสดงค่าคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่คำนวณได้จากวิธี Finite Difference Method เทียบกับที่วัดค่าได้จากการทดลองกับแบบจำลอง ในกรณีที่การไหลสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ เมื่อนำค่าคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำไปแสดงความสัมพันธ์กับอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำในช่วง 0.0100 $m^3/s.$ และ 0.0415 $m^3/s.$ ดังรูป 6-38 จะเห็นได้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วค่าคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำจะมีการกระจายตัวอยู่ระหว่าง 3 % ถึง 9 %

ตาราง 6-2 ค่าคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่คำนวณได้จากวิธี Finite Difference Method เทียบกับที่ได้จากการทดลอง ในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ (Supercritical Flow)

ε = 0.2083		ε = 0.2422		ε = 0.2754		ε = 0.3112		ε = 0.3804	
Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)
0.0100	7.45	0.0100	6.08	0.0100	4.34	0.0100	14.04	0.0100	6.51
0.0120	9.54	0.0121	8.54	0.0120	7.61	0.0120	8.68	0.0120	10.53
0.0141	10.12	0.0141	8.11	0.0141	6.38	0.0141	5.70	0.0141	4.03
0.0161	3.23	0.0161	7.94	0.0161	5.61	0.0161	2.91	0.0161	3.68
0.0182	3.97	0.0181	6.63	0.0182	6.21	0.0182	6.12	0.0182	8.07
0.0203	7.11	0.0203	7.74	0.0202	4.04	0.0202	6.82	0.0203	6.67
0.0223	7.97	0.0223	6.19	0.0224	3.97	0.0223	7.07	0.0223	5.44
0.0244	6.61	0.0244	7.91	0.0244	4.22	0.0244	7.43	0.0244	6.85
0.0265	5.85	0.0265	10.09	0.0265	4.52	0.0265	5.31	0.0265	5.26
0.0286	5.10	0.0286	9.81	0.0286	4.10	0.0286	7.09	0.0286	4.69
0.0308	6.26	0.0307	7.85	0.0307	4.40	0.0307	7.66	0.0307	5.85
0.0329	3.65	0.0329	7.59	0.0329	3.42	0.0329	7.79	0.0329	4.38
0.0350	5.15	0.0350	6.13	0.0350	3.65	0.0350	6.60	0.0350	4.63
0.0371	4.61	0.0371	6.77	0.0371	2.86	0.0371	8.08	0.0371	4.51
0.0393	3.98	0.0393	6.16	0.0393	3.16	0.0393	4.37	0.0393	6.78
0.0415	4.00	0.0415	5.01	0.0415	3.70	0.0415	5.54	0.0415	5.04
เฉลี่ย (%)	5.91	เฉลี่ย (%)	7.41	เฉลี่ย (%)	4.51	เฉลี่ย (%)	6.95	เฉลี่ย (%)	5.81

รูป 6-38 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำ
(ที่คำนวณได้จาก Finite Difference Method เทียบกับที่ได้จากการทดลอง)และ
อัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s).ในกรณีที่การไหลเข้าเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ

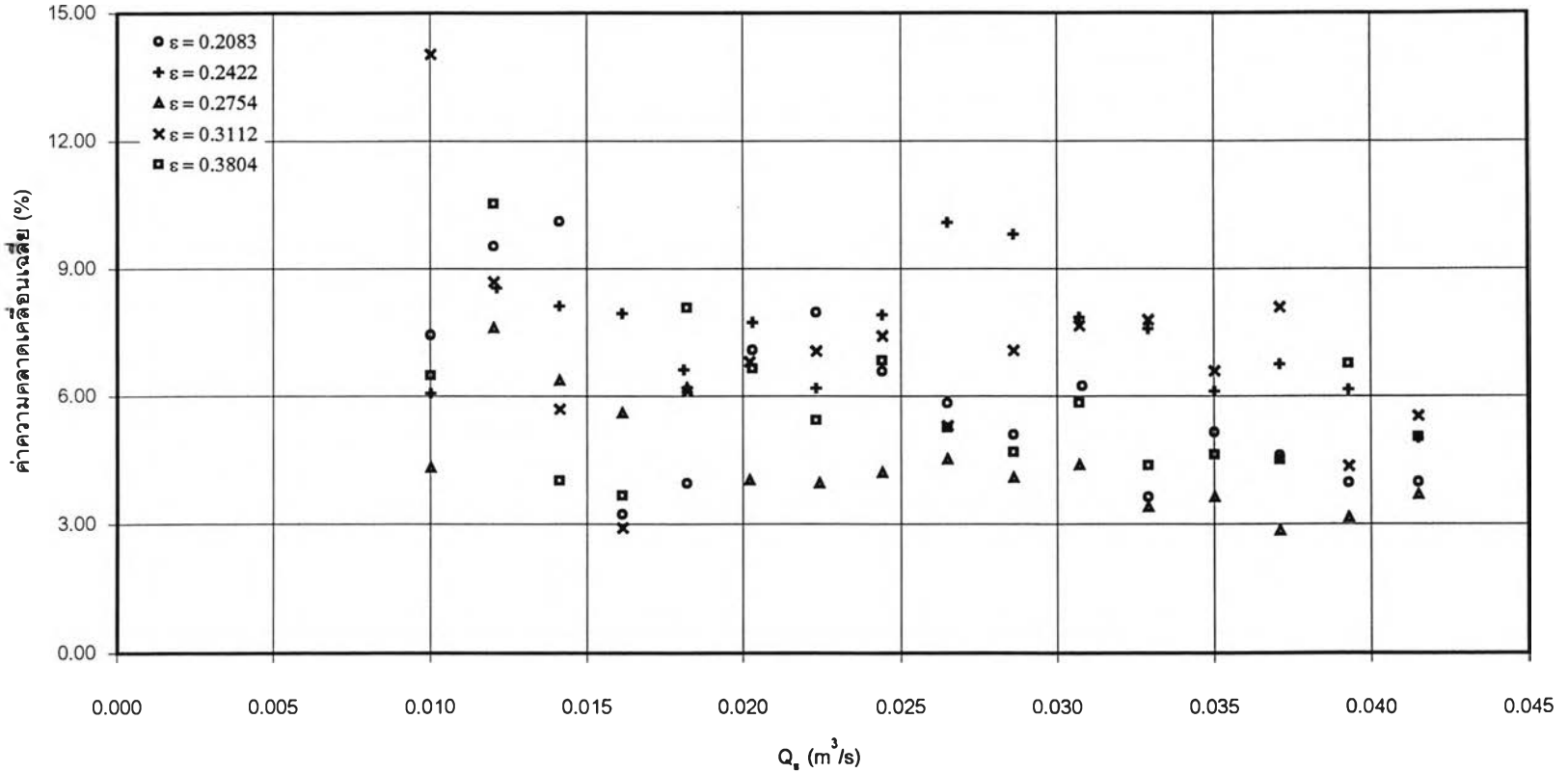

6.5 การเปรียบเทียบความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่ได้จากวิธี Finite Difference Method และจากวิธี Analytical โดยใช้สมการที่ได้จาก Mostkow

ในการเปรียบเทียบความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำ นอกจากจะทำการเปรียบเทียบความลึกการไหลที่คำนวณได้โดยใช้วิธี Finite Difference Method กับที่วัดค่าได้จากการทดลองแล้ว ยังได้มีการเปรียบเทียบความลึกการไหลที่คำนวณได้โดยใช้วิธี Finite Difference Method กับที่คำนวณได้จากสมการการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำของ Mostkow ซึ่งเป็นการคำนวณโดยสมการที่ได้จากวิธี Analytical

สำหรับสมการของ Mostkow เป็นสมการที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำกับระยะต่างๆตามแนวตะแกรงผันน้ำ ซึ่งได้แสดงไว้ในสมการ (2-11) หรือสมการ (3-4) นั่นคือ

$$x = \frac{E}{\varepsilon c}\left(\frac{y_1}{E}\sqrt{1-\frac{y_1}{E}} - \frac{y}{E}\sqrt{1-\frac{y}{E}}\right)$$

โดย x = ระยะทางตามแนวตะแกรงผันน้ำ

E = พลังงานจำเพาะของการไหลสู่ตะแกรงผันน้ำ (E_o)

ε = อัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ

c = สัมประสิทธิ์อัตราการไหลลอดผ่านตะแกรงผันน้ำ (C_D)

y_1 = ความลึกการไหลที่จุดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ ($y_{x=0\,cm}$)

y = ความลึกการไหลที่ระยะ x ตามแนวตะแกรงผันน้ำ

โดยในการคำนวณจะใช้ข้อมูลบางส่วนที่ได้จากผลการทดลองเช่นเดียวกับวิธีคำนวณความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำโดยใช้วิธี Finite Difference Method คือ E_o และ $y_{x=0\,cm}$

สำหรับผลการคำนวณความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำโดยการใช้สมการของ Mostkow ของตะแกรงผันน้ำที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด (ε) ต่างๆ ได้ทำการเลือกค่าอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) บางค่ามาทำการคำนวณและแสดงผลการคำนวณไว้ในตาราง ข-11 ถึงตาราง ข-20 ใน **ภาคผนวก ข**

จากผลการเปรียบเทียบความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่คำนวณได้โดยใช้วิธี Finite Difference Method กับที่คำนวณได้จากสมการการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำของ Mostkow จะพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วในแต่ละหน้าตัดเหนือตะแกรงผันน้ำที่ได้ทำการเปรียบเทียบความลึกการไหลค่าความแตกต่าง จะมีค่าไม่เกิน 0.01 เซนติเมตร ไม่ว่าการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำจะเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติหรือแบบเหนือวิกฤติ

นอกจากนี้แล้วในตาราง ข-11 ถึงตาราง ข-20 ยังได้มีการคำนวณค่าความคลาดเคลื่อนของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่คำนวณได้โดยใช้วิธี Finite Difference Method เทียบกับที่คำนวณได้จากสมการการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำของ Mostkow ซึ่งได้นำค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยดังกล่าวของแต่ละอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) สำหรับตะแกรงผันน้ำแต่ละขนาดมาแสดงไว้ในตาราง 6-3 และตาราง 6-4 สำหรับการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำแบบใต้วิกฤติและเหนือวิกฤติ ตามลำดับ และเมื่อนำค่าความคลาดเคลื่อนมาแสดงความสัมพันธ์ในรูปของกราฟจะได้ความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยและอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s) ดังรูป 6-39 และรูป 6-40 สำหรับการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำแบบใต้วิกฤติและเหนือวิกฤติตามลำดับ ซึ่งจากรูปทั้งสองจะพบว่า

ก) ในการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำสำหรับกรณีที่เป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ ค่าความคลาดเคลื่อนของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่ได้จากการคำนวณโดยใช้วิธี Finite Difference Method เทียบกับที่คำนวณได้จากสมการการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำของ Mostkow จะมีการกระจายตัวส่วนใหญ่อยู่ระหว่างประมาณ 0 – 0.35 %

ข) ในการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำสำหรับกรณีที่เป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ ค่าความคลาดเคลื่อนของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่คำนวณได้โดยใช้วิธี Finite Difference Method เทียบกับที่คำนวณได้จากสมการการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำของ Mostkow จะมีการกระจายตัวส่วนใหญ่อยู่ระหว่างประมาณ 0 – 0.25 %

ตาราง 6-3 ค่าคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่คำนวณได้จากวิธี Finite Difference Method เทียบกับที่ได้จากวิธี Analytical โดยใช้สมการของ Mostkow ในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ (Subcritical Flow)

ε = 0.2083		ε = 0.2422		ε = 0.2754		ε = 0.3112		ε = 0.3804	
Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)
0.0100	0.10	0.0100	0.56	0.0100	0.88	0.0100	0.40	0.0100	0.14
0.0161	0.04	0.0161	0.18	0.0161	0.69	0.0161	0.21	0.0162	0.28
0.0223	0.06	0.0223	0.49	0.0223	0.36	0.0223	0.56	0.0223	0.22
0.0286	0.08	0.0286	0.19	0.0286	0.05	0.0287	0.15	0.0286	0.23
0.0350	0.19	0.0349	0.19	0.0350	0.30	0.0350	0.23	0.0349	0.78
0.0415	0.11	0.0415	0.08	0.0414	0.12	0.0414	0.16	0.0415	0.35
0.0459	0.08	0.0458	0.12	0.0458	0.10	0.0458	0.27	0.0459	0.19
เฉลี่ย (%)	0.09	เฉลี่ย (%)	0.26	เฉลี่ย (%)	0.36	เฉลี่ย (%)	0.28	เฉลี่ย (%)	0.31

ตาราง 6-4 ค่าคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำที่คำนวณได้จากวิธี Finite Difference Method เทียบกับที่ได้จากวิธี Analytical โดยใช้สมการของ Mostkow ในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ (Supercritical Flow)

ε = 0.2083		ε = 0.2422		ε = 0.2754		ε = 0.3112		ε = 0.3804	
Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)	Q_e (m^3/s)	Error (%)
0.0100	0.06	0.0100	0.00	0.0100	0.00	0.0100	1.20	0.0100	0.25
0.0161	0.10	0.0161	0.07	0.0161	0.12	0.0161	0.05	0.0161	0.15
0.0223	0.10	0.0223	0.58	0.0224	0.00	0.0223	2.63	0.0223	0.22
0.0286	0.17	0.0286	0.23	0.0286	0.09	0.0286	0.04	0.0286	0.27
0.0350	0.14	0.0350	0.14	0.0350	0.24	0.0350	0.53	0.0350	0.22
0.0415	0.08	0.0415	0.10	0.0415	0.17	0.0415	0.22	0.0415	0.13
เฉลี่ย (%)	0.11	เฉลี่ย (%)	0.19	เฉลี่ย (%)	0.10	เฉลี่ย (%)	0.78	เฉลี่ย (%)	0.21

รูป 6-39 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำ
(ที่คำนวณได้จากFinite Difference Method เทียบกับที่ได้จากสมการของ Mostkow)
และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำ (Q_s)ในกรณีที่การไหลเข้าเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ

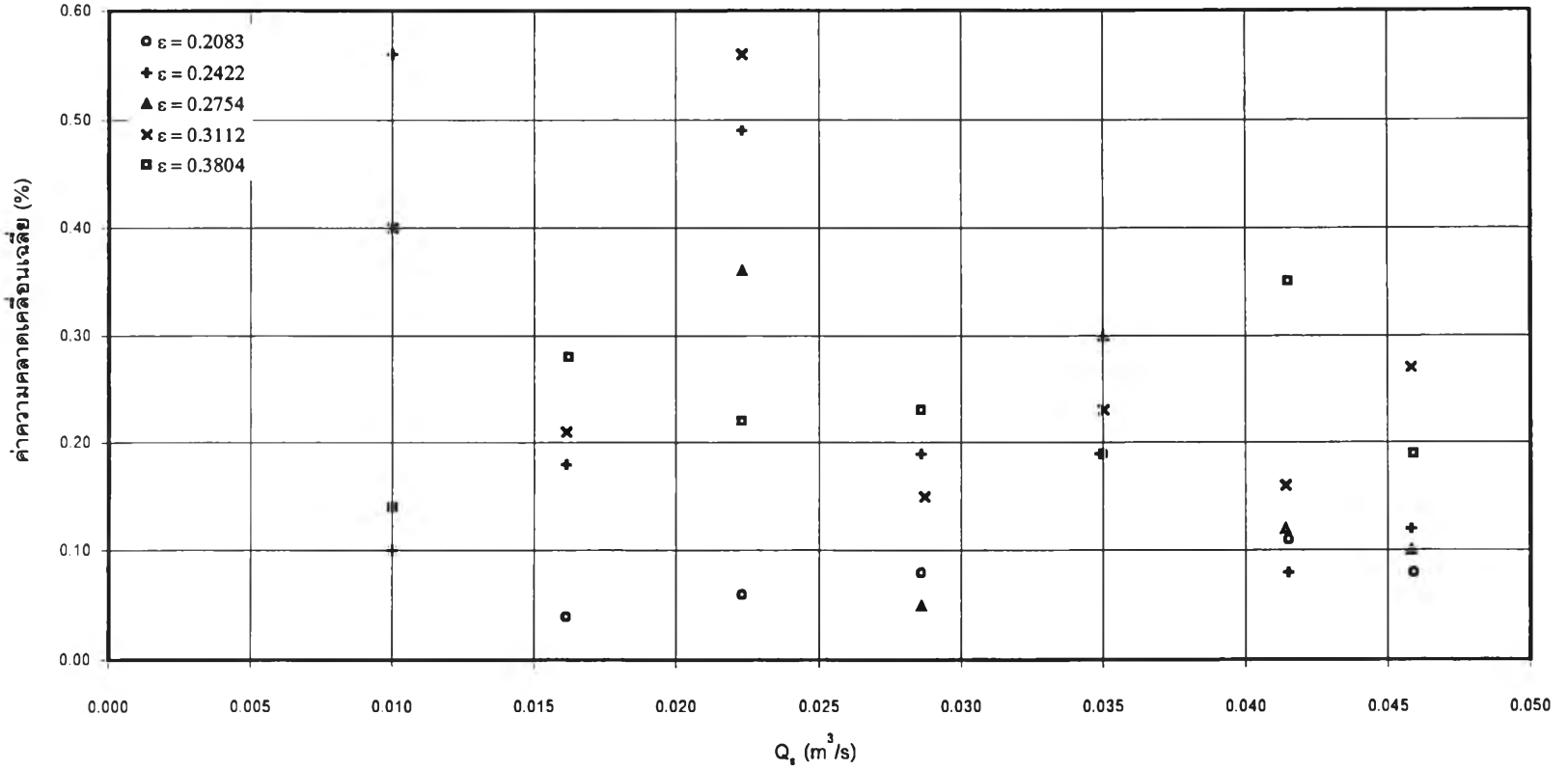

รูป 6-40 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำ(ที่
คำนวณได้จาก Finite Difference Method เทียบกับที่ได้จากสมการของ Mostkow)
และอัตราการไหลเข้าสู่ตะแกรง(Q_s) ในกรณีที่การไหลเข้าเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ

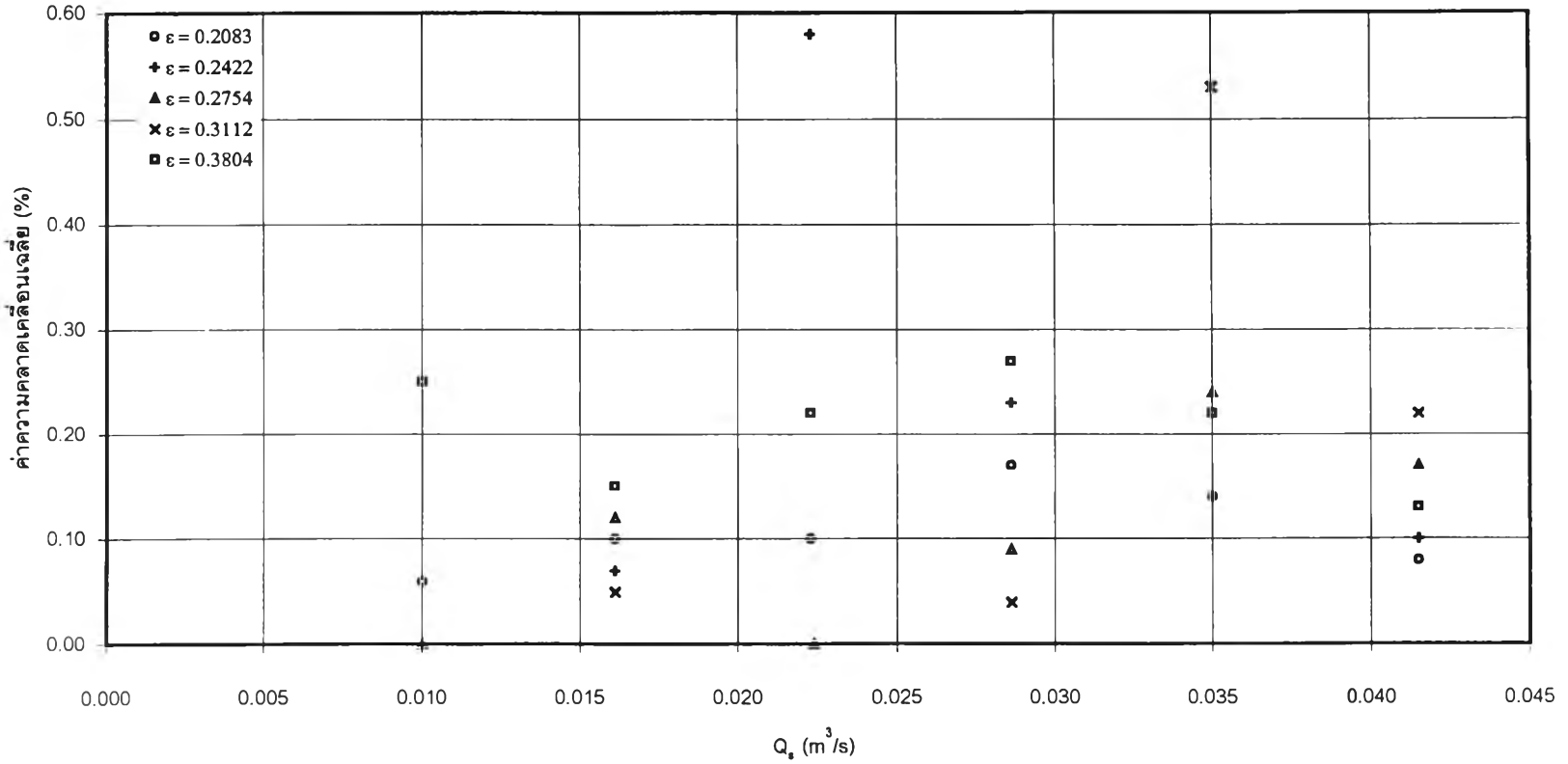

6.6 Water Surface Profiles ของการไหลในทางน้ำที่มีตะแกรงผันน้ำอยู่ที่ท้องน้ำ

จากรูป 6-41 ถึงรูป 6-50 เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับระยะต่างๆในทางน้ำเทียบกับจุดเริ่มต้นของตะแกรงผันน้ำ (x = 0 cm.) โดยจะเริ่มตั้งแต่ x = -120 cm. ไปจนถึง x = +72 cm. ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

6.6.1) กรณีการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ

ก) บริเวณด้านเหนือน้ำของตะแกรงผันน้ำ (ระยะ x มีค่าเป็นลบ) ระดับความลึกการไหลจะมีค่ามากกว่าความลึกวิกฤติของอัตราการไหลนั้นๆ โดยความลึกการไหลจะค่อยๆลดลงทีละน้อยจากจุดไกลสุดและจะมีอัตราการลดลงที่สูงขึ้นเมื่อการไหลเข้าใกล้ตะแกรงผันน้ำ ซึ่งความลึกการไหลจะลดต่ำลงกว่าความลึกวิกฤติของอัตราการไหลนั้นๆที่หน้าตัดก่อนถึงตะแกรงผันน้ำเพียงเล็กน้อย ทำให้การไหลก่อนเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ

ข) บริเวณเหนือตะแกรงผันน้ำ ระดับความลึกการไหลจะลดลงด้วยอัตราที่ค่อนข้างสม่ำเสมอแต่มีอัตราที่สูงกว่าด้านเหนือน้ำของตะแกรงผันน้ำ ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณเหนือตะแกรงผันน้ำ ปริมาณน้ำจะถูกผันออกไปตลอดจึงทำให้มีอัตราการลดลงของความลึกการไหลมากกว่า

ค) บริเวณท้ายน้ำของตะแกรงผันน้ำ ระดับความลึกการไหลจะน้อยกว่าทางด้านเหนือน้ำของตะแกรงผันน้ำและบริเวณเหนือตะแกรงผันน้ำ เนื่องจากในขณะที่น้ำไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำจะเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ แต่เมื่อเกิดการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ ปริมาณน้ำส่วนหนึ่งจะถูกผันออกจากทางน้ำ ทำให้อัตราการไหลและความลึกการไหลในทางน้ำลดลง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพการไหลจากใต้วิกฤติไปเป็น

การไหลแบบเหนือวิกฤติ คือจะมีสภาพการไหลแบบความลึกการไหลต่ำแต่ไหลด้วยความเร็วสูง แต่เมื่อเลยด้านท้ายน้ำของตะแกรงผันน้ำออกไป ความลึกการไหลจะมีการเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อยเนื่องจากอิทธิพลของความฝืด (Friction Loss) ทำให้พลังงานจำเพาะของการไหลลดลง ส่งผลให้ความลึกการไหลเพิ่มขึ้น

6.6.2) กรณีการไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ

ก) บริเวณด้านเหนือน้ำของตะแกรงผันน้ำ (ระยะ x มีค่าเป็นลบ) ระดับความลึกการไหลจะมีค่าน้อยกว่าความลึกวิกฤติของอัตราการไหลนั้นๆ โดยความลึกการไหลจะค่อยๆ ลดลงทีละน้อยจากจุดไกลสุดและจะมีอัตราการลดลงที่สูงขึ้นเมื่อการไหลเข้าใกล้ตะแกรงผันน้ำ

ข) บริเวณเหนือตะแกรงผันน้ำ ระดับความลึกการไหลจะลดลงด้วยอัตราที่ค่อนข้างสม่ำเสมอแต่มีอัตราที่สูงกว่าด้านเหนือน้ำของตะแกรงผันน้ำ ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณเหนือตะแกรงผันน้ำ ปริมาณน้ำจะถูกผันออกไปตลอดจึงทำให้มีอัตราการลดลงของความลึกการไหลมากกว่า โดยความลึกการไหลที่วัดค่าได้ในกรณีนี้จะมีค่าน้อยกว่าในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ

ค) บริเวณท้ายน้ำของตะแกรงผันน้ำ ระดับความลึกการไหลจะน้อยกว่าทางด้านเหนือน้ำของตะแกรงผันน้ำและบริเวณเหนือตะแกรงผันน้ำ เนื่องจากในขณะที่น้ำไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำจะเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ เมื่อเกิดการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ ปริมาณน้ำส่วนหนึ่งจะถูกผันออกจากทางน้ำ ทำให้อัตราการไหลและความลึกการไหลในทางน้ำลดลง เมื่อเลยด้านท้ายน้ำของตะแกรงผันน้ำออกไป ความลึกการไหลจะมีการเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อยเนื่องจากอิทธิพลของความฝืด (Friction Loss) ทำให้พลังงานจำเพาะของการไหลลดลง ส่งผลให้ความลึกการไหลเพิ่มขึ้น

รูป 6-41 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับระยะต่าง ๆในทางน้ำ ในกรณีที่เป็นการไหลแบบใกล้วิกฤติสูตะแกรงที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด,ε = 0.2083

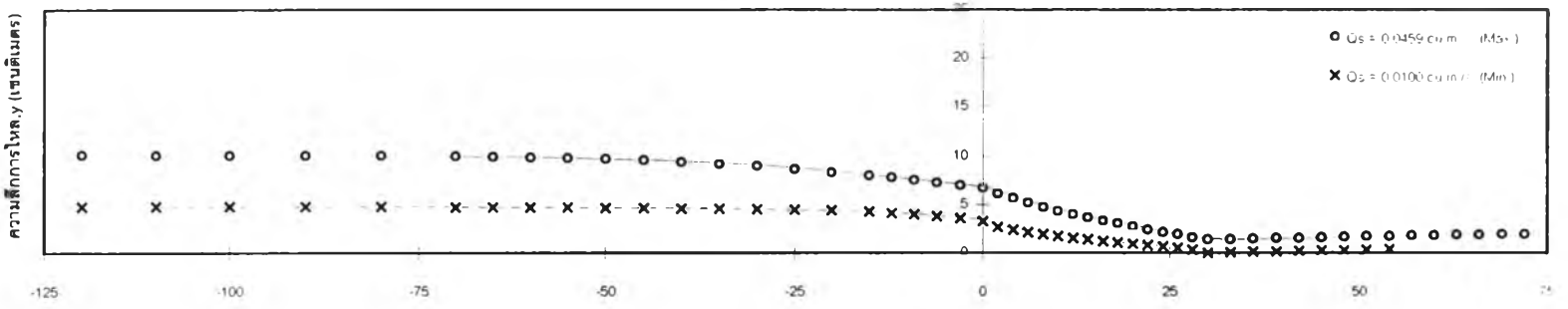

ระยะทางในทางน้ำเทียบกับหน้าตัดที่น้ำเริ่มไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ (x=0 cm.),x (เซนติเมตร)

รูป 6-42 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับระยะต่าง ๆในทางน้ำ ในกรณีที่เป็นการไหลแบบใกล้วิกฤติสูตะแกรงที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด,ε = 0.2422

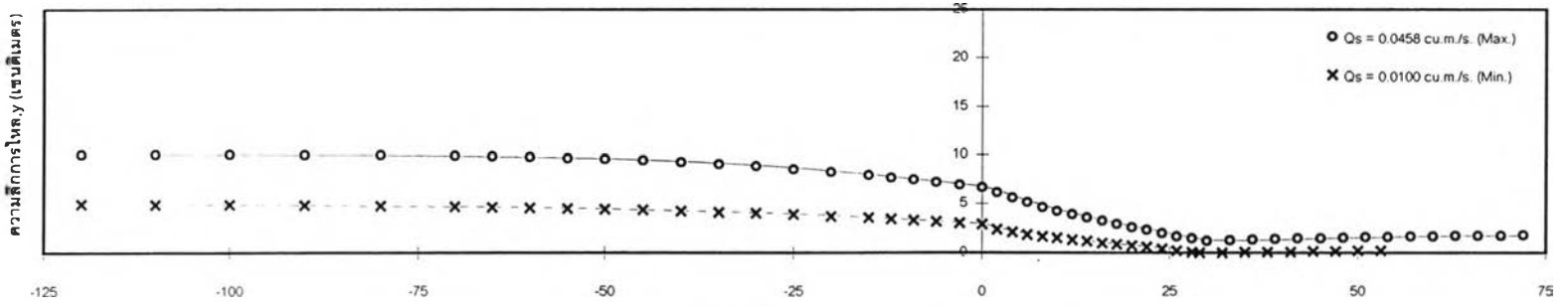

ระยะทางในทางน้ำเทียบกับหน้าตัดที่น้ำเริ่มไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ (x=0 cm.),x (เซนติเมตร)

รูป 6-43 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับระยะต่าง ๆในทางน้ำ ในกรณีที่เป็นการไหลแบบใต้วิกฤติสู่คะแกรงที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด,ε = 0.2754

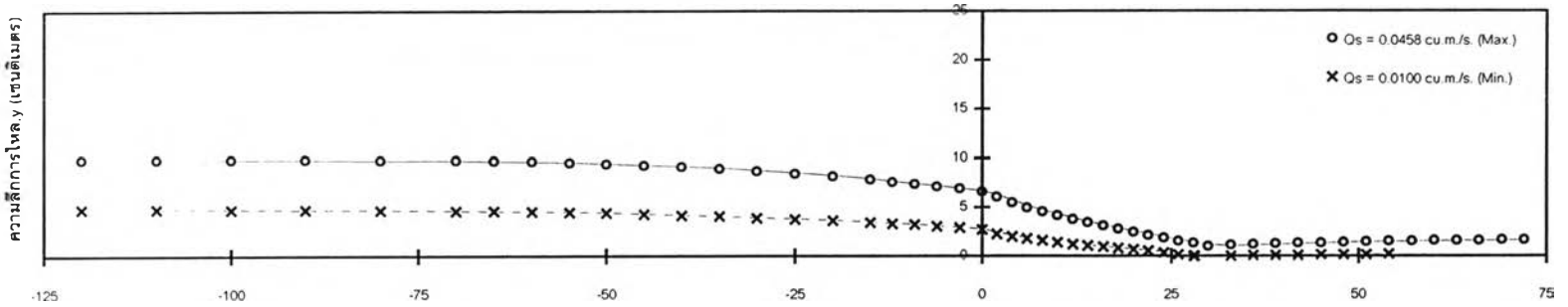

ระยะทางในทางน้ำเทียบกับหน้าคัดที่น้ำเริ่มไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ (x=0 cm.),x (เซนติเมตร)

รูป 6-44 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับระยะต่าง ๆในทางน้ำ ในกรณีที่เป็นการไหลแบบใต้วิกฤติสู่คะแกรงที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด,ε = 0.3112

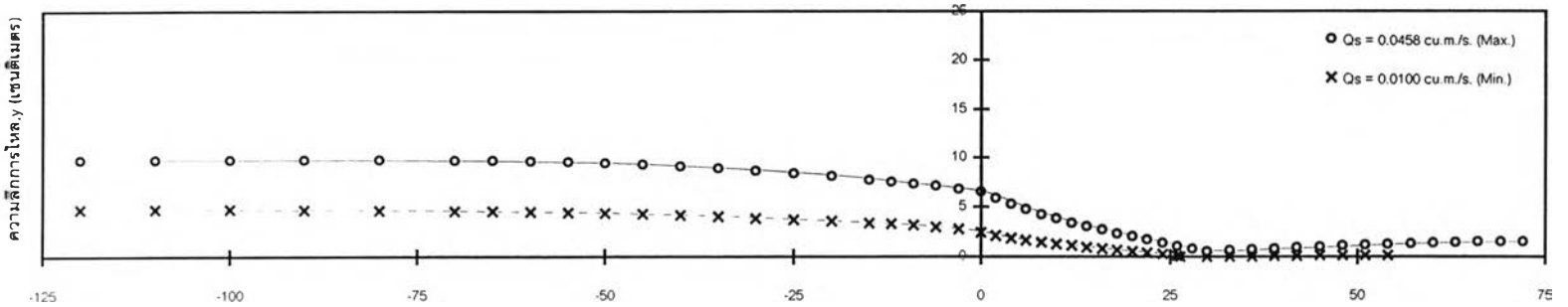

ระยะทางในทางน้ำเทียบกับหน้าคัดที่น้ำเริ่มไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ (x=0 cm.),x (เซนติเมตร)

รูป 6-45 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับระยะต่าง ๆในทางน้ำ ในกรณีที่เป็นการไหลแบบใต้วิกฤติสู่ตะแกรงที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด,ε = 0.3804

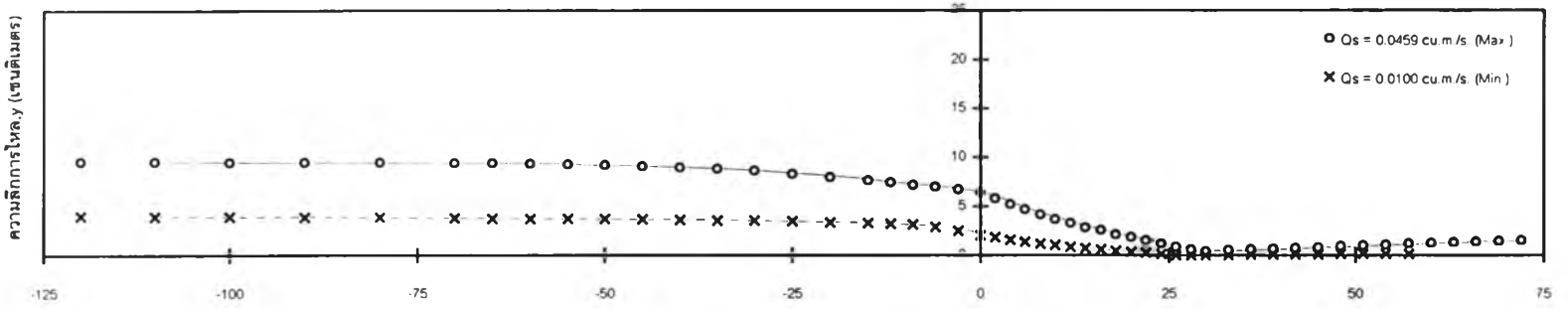

รูป 6-46 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับระยะต่าง ๆในทางน้ำ ในกรณีที่เป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด,ε = 0.2083

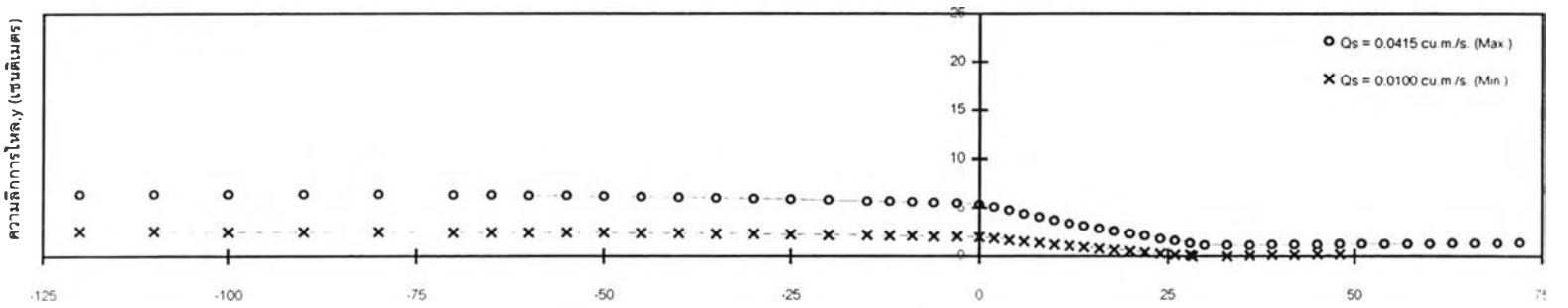

รูป 6-47 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับระยะต่าง ๆในทางน้ำ ในกรณีที่เป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด,ε = 0.2422

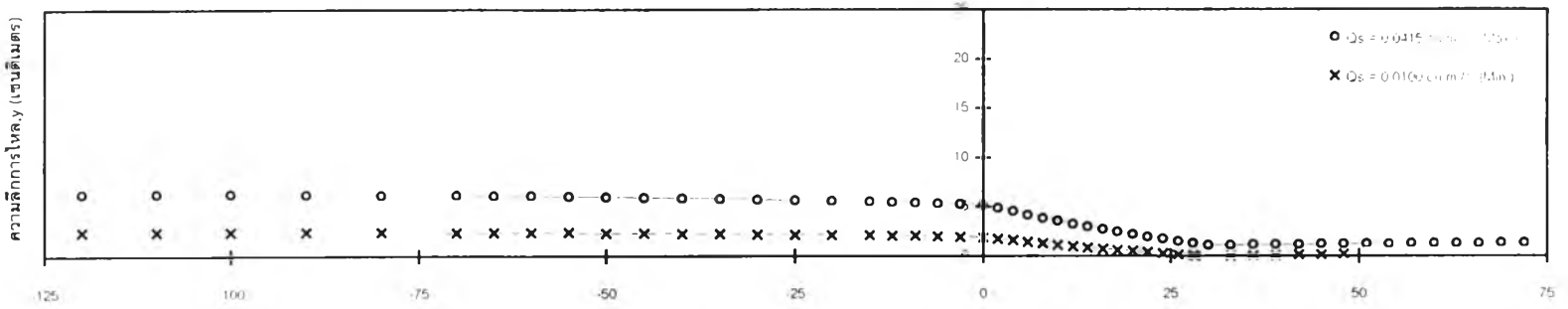

ระยะทางในทางน้ำเทียบกับหน้าตัดที่น้ำเริ่มไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ (x=0 cm.),x (เซนติเมตร)

รูป 6-48 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับระยะต่าง ๆในทางน้ำ ในกรณีที่เป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด,ε = 0.2754

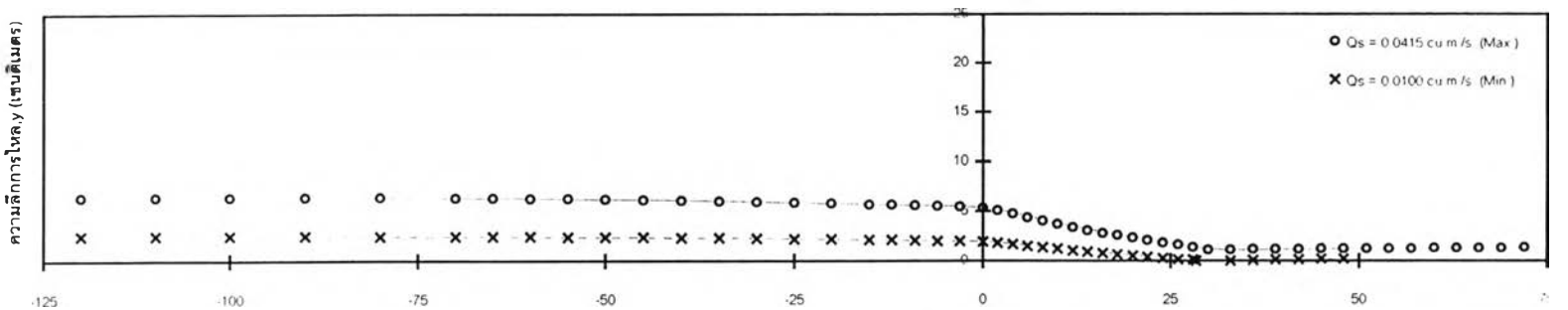

ระยะทางในทางน้ำเทียบกับหน้าตัดที่น้ำเริ่มไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ (x=0 cm.),x (เซนติเมตร)

รูป 6-49 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับระยะต่าง ๆในทางน้ำ ในกรณีที่เป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด,ε = 0.3112

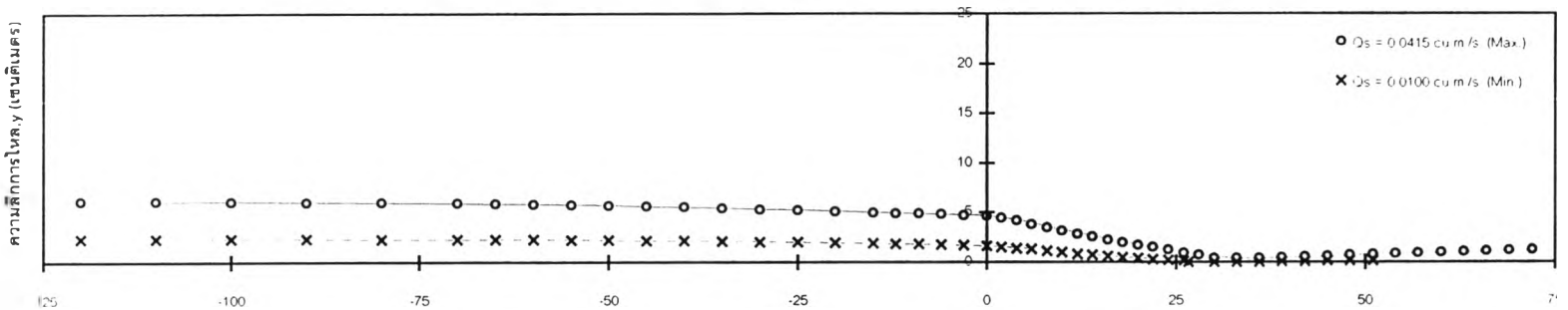

รูป 6-50 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกการไหลกับระยะต่าง ๆในทางน้ำ ในกรณีที่เป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติสู่ตะแกรงที่มีอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิด,ε = 0.3804

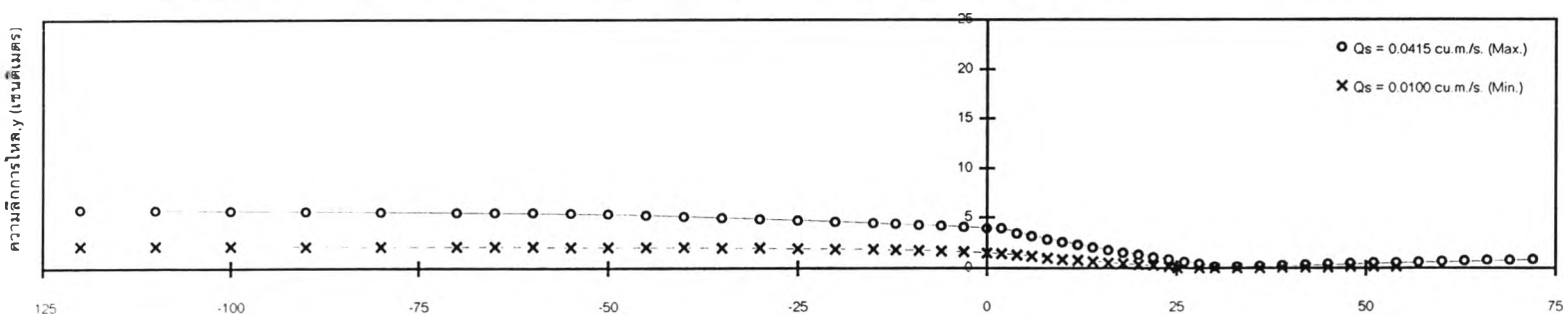

6.7 สมการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือพารามิเตอร์ต่าง ๆที่เกี่ยวข้องกับการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ

6.7.1) การวิเคราะห์มิติวัด (Dimensional Analysis) โดยใช้ทฤษฎีพายของบั๊กกิ้ง-แฮม (Buckingham- Π Theorem)

สำหรับการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือพารามิเตอร์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ คือ เป็นการไหลในทางน้ำเปิดที่มีหน้าตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าผ่านตะแกรงผันน้ำที่มีความกว้าง 0.581 เมตร ความยาว 0.30 เมตร โดยมีซี่ของตะแกรงทำจากวัสดุที่เป็นชนิดเดียวกับวัสดุที่ใช้สร้างทางน้ำ โดยวางขนานกับทิศทางการไหลและมีระยะห่างระหว่างซี่ต่อซี่อย่างสม่ำเสมอ และซี่ของตะแกรงมีหน้าตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งจะใช้วิธีวิเคราะห์มิติวัดโดยใช้ทฤษฎีพาย (Π) ของบั๊กกิ้งแฮม สำหรับตัวแปรหรือพารามิเตอร์ต่างๆที่สามารถวัดค่าได้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

ก) ตัวแปรตาม ได้แก่ Q_D,C_D และ $y_{x=0\ cm.}$

ข) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ Q_s,ε,g,b,L,F_r,y_o , v_oและ E_o

จากการใช้วิธีวิเคราะห์มิติวัดกับตัวแปรต่างๆเหล่านี้ โดยใช้ทฤษฎีพาย (Π) ของบั๊กกิ้ง-แฮม ทำให้ได้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือพารามิเตอร์ต่างๆ ดังนี้ คือ

$$\frac{Q_D}{Q_S} = \phi\left(\varepsilon, \frac{1}{F_r^2}, \frac{L}{y_o}, \frac{E_o}{y_o}\right) \qquad (6-1)$$

$$C_D = \phi\left(\varepsilon, \frac{1}{F_r^2}, \frac{L}{y_o}, \frac{E_o}{y_o}\right) \qquad (6-2)$$

$$\frac{y_{x=0\ cm.}}{E_o} = \phi\left(\varepsilon, \frac{gE_o}{v_o^2}, \frac{L}{y_o}, \frac{E_o}{y_o}\right) \qquad (6-3)$$

$$\frac{Y_o}{L} = \phi\left(\varepsilon, \frac{gL^5}{Q_s^2}\right) \qquad (6-4)$$

6.7.2) การหาสมการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือพารามิเตอร์ต่าง ๆที่เกี่ยวข้องกับการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ

จากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือพารามิเตอร์ต่างๆในหัวข้อ 6.7.1) จะเห็นว่าตัวแปรตามแต่ละตัวจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระหลายตัว ดังนั้นจึงใช้วิธีถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ในการหาความสัมพันธ์ในรูปของสมการ และเนื่องจากข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์มีเป็นจำนวนมาก จึงได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป "SPSS Version 9.01" มาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของชุดข้อมูลจะพิจารณาให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กันแบบสมการกำลัง (Power Equation) ซึ่งจะได้สมการความสัมพันธ์ดังแสดงในตาราง 6-5 ในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ (ทางน้ำอยู่ในแนวราบ) ส่วนในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ (ทางน้ำมีความลาดเอียง 0.97 % จากเหนือน้ำไปยังท้ายน้ำ) สมการความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ แสดงไว้ในตาราง 6-6

ตาราง 6-5 ผลการวิเคราะห์หาสมการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือพารามิเตอร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำโดยถดถอยวิธีพหุคูณ ในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ

สมการความสัมพันธ์	R	SEE	
$\frac{Q_D}{Q_S} = 0.519\left(\frac{L}{y_o}\right)^{0.266} \varepsilon^{0.297\left(\frac{E_o}{y_o}\right)^{1.016}\left(\frac{1}{F_r^2}\right)^{0.38}}$	0.899	0.051	(6-5)
$C_D = 0.327\left(\frac{L}{y_o}\right)^{-0.744} \varepsilon^{-0.725\left(\frac{E_o}{y_o}\right)^{0.79}\left(\frac{1}{F_r^2}\right)^{-0.072}}$	0.983	0.051	(6-6)
$\frac{y_{x=0\,cm.}}{E_o} = 0.554\left(\frac{y_o}{E_o}\right)^{0.735}\left(\frac{gE_o}{v_o^2}\right)^{0.02} \varepsilon^{-0.115\left(\frac{L}{E_o}\right)^{0.035}}$	0.743	0.038	(6-7)
$\frac{y_o}{L} = 0.486\left(\frac{gL^5}{Q_S^2}\right)^{-0.324} \varepsilon^{-0.251}$	0.990	0.042	(6-8)

หมายเหตุ : R คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)

SEE คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณ (Standard Error of Estimate)

ตาราง 6-6 ผลการวิเคราะห์หาสมการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือพารามิเตอร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำโดยวิธีถดถอยพหุคูณ ในกรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ

สมการความสัมพันธ์	R	SEE	
$\frac{Q_D}{Q_S} = 0.691\left(\frac{L}{y_o}\right)^{0.187}\left(\frac{1}{F_r^2}\right)^{-2.248}\left(\frac{E_o}{y_o}\right)^{-3.073}\varepsilon^{-0.086}$	0.912	0.046	(6-9)
$C_D = 0.492\left(\frac{L}{y_o}\right)^{-0.81}\left(\frac{1}{F_r^2}\right)^{-2.721}\left(\frac{E_o}{y_o}\right)^{-3.541}\varepsilon^{-1.079}$	0.989	0.046	(6-10)
$\frac{y_{x=0\ cm.}}{E_o} = 0.578\left(\frac{y_o}{E_o}\right)^{0.885}\left(\frac{gE_o}{v_o^2}\right)^{-0.144}\varepsilon^{-0.223}\left(\frac{L}{E_o}\right)^{-0.001}$	0.982	0.042	(6-11)
$\frac{y_o}{L} = 0.258\left(\frac{gL^5}{Q_s^2}\right)^{-0.365}\varepsilon^{-0.456}$	0.997	0.027	(6-12)

หมายเหตุ : R คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)

SEE คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณ (Standard Error of Estimate)

จากความสัมพันธ์ของพารามิเตอร์ต่างๆ ที่แสดงไว้ในตาราง 6-5 และตาราง 6-6 สามารถที่จะแสดงผลการเปรียบเทียบค่าที่ได้จากการทดลองกับค่าที่คำนวณได้จากสมการที่ได้รับจากวิธีถดถอยพหุคูณได้ดังรูป 6-51 และรูป 6-52 ซึ่งจะเห็นได้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วการกระจายตัวของข้อมูลจะอยู่บริเวณใกล้ๆ กับเส้นที่ทำมุม 45 $^{\circ}$ กับแกนนอน (เส้นที่แสดงตำแหน่งที่ค่าในแกน X มีค่าเท่ากับค่าในแกน Y) นั่นย่อมหมายความว่า ค่าที่คำนวณได้จากสมการที่ได้จากวิธีถดถอยพหุคูณจะให้ค่าใกล้เคียงกับค่าที่ได้จากการทดลอง ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าสมการที่ได้จากวิธีถดถอยพหุคูณดังกล่าวข้างต้น สามารถที่จะนำไปใช้คำนวณหรืออธิบายพฤติกรรมการไหลในทางน้ำที่มีตะแกรงผันน้ำอยู่ที่ท้องน้ำได้

จากสมการความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่ได้รับจากวิธีถดถอยพหุคูณ สามารถจัดรูปใหม่ให้มีความสะดวกต่อการนำไปใช้งานได้ดังนี้ คือ

ก) กรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ

$$Q_D = 0.519 \frac{Q_S L^{0.266} \varepsilon^{0.297} E_o^{1.016}}{y_o^{1.282} F_r^{0.76}} \qquad (6-13)$$

$$C_D = 0.327 \frac{E_o^{0.79} F_r^{0.144}}{L^{0.744} y_o^{1.534} \varepsilon^{0.725}} \qquad (6-14)$$

$$y_{x=0\,cm.} = 0.554 \frac{E_o^{0.25} y_o^{0.735} g^{0.02} L^{0.35}}{v_o^{0.04} \varepsilon^{0.115}} \qquad (6-15)$$

$$y_o = 0.486 \frac{Q_S^{0.648}}{g^{0.324} \varepsilon^{0.251} L^{0.62}} \qquad (6-16)$$

ข) กรณีที่การไหลเข้าสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ

$$Q_D = 0.691 \frac{Q_S L^{0.187} F_r^{4.496} y_o^{2.886}}{E_o^{3.073} \varepsilon^{0.086}} \qquad (6-17)$$

$$C_D = 0.492 \frac{y_o^{4.351} F_r^{5.442}}{L^{0.81} E_o^{3.541} \varepsilon^{1.079}} \qquad (6-18)$$

$$y_{x=0\,cm.} = 0.578 \frac{v_o^{0.288}}{y_o^{0.885} g^{0.144} \varepsilon^{0.223} L^{0.001} E_o^{0.028}} \qquad (6-19)$$

$$y_o = 0.258 \frac{Q_S^{0.73}}{g^{0.365} \varepsilon^{0.456} L^{0.825}} \qquad (6-20)$$

โดย

	Q_D	มีหน่วยเป็น	ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที
	Q_S	มีหน่วยเป็น	ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที
	L	มีหน่วยเป็น	เมตร
	E_o	มีหน่วยเป็น	เมตร
	v_o	มีหน่วยเป็น	เมตรต่อวินาที
	y_o	มีหน่วยเป็น	เมตร
	$y_{x=0\,cm.}$	มีหน่วยเป็น	เมตร
	b	มีหน่วยเป็น	เมตร
	L	มีหน่วยเป็น	เมตร

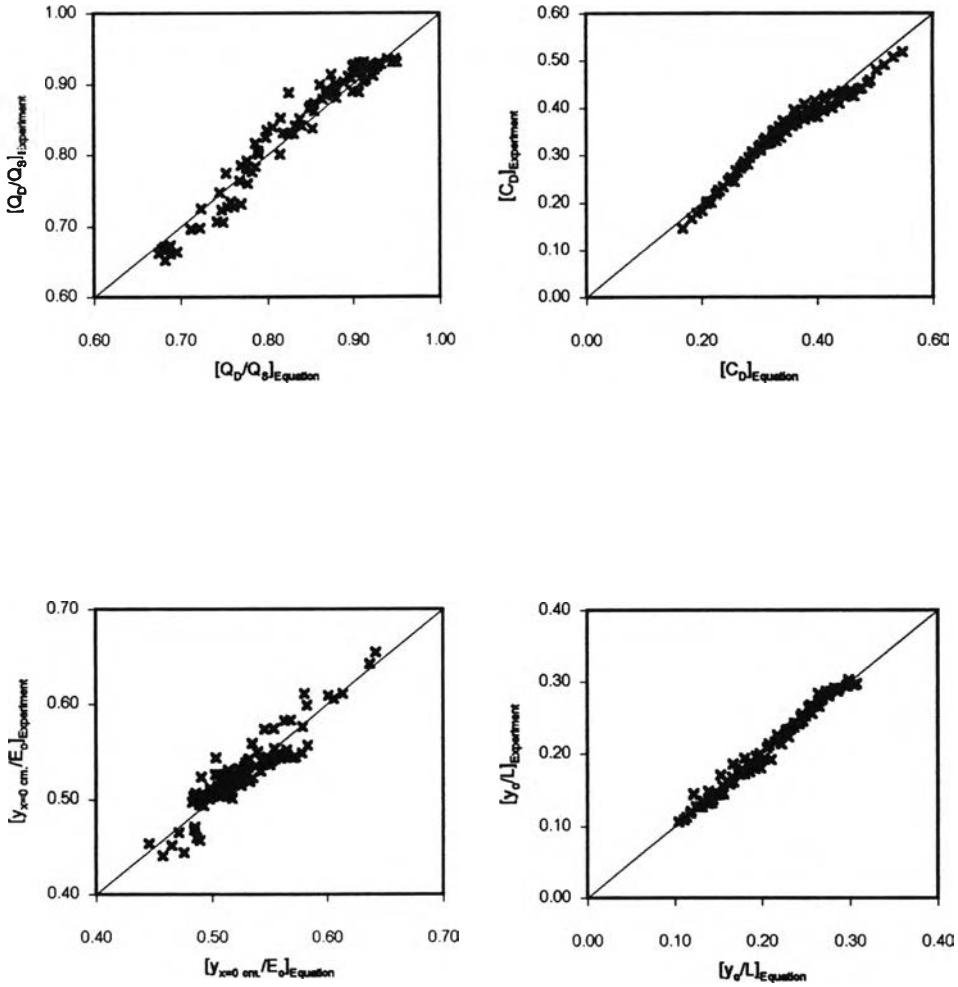

รูป 6-51 เปรียบเทียบค่าตัวแปรที่ได้จากการทดลองกับค่าตัวแปรที่คำนวณจากสมการที่ได้จากวิธีถดถอยพหุคูณกรณีที่การไหลสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติ

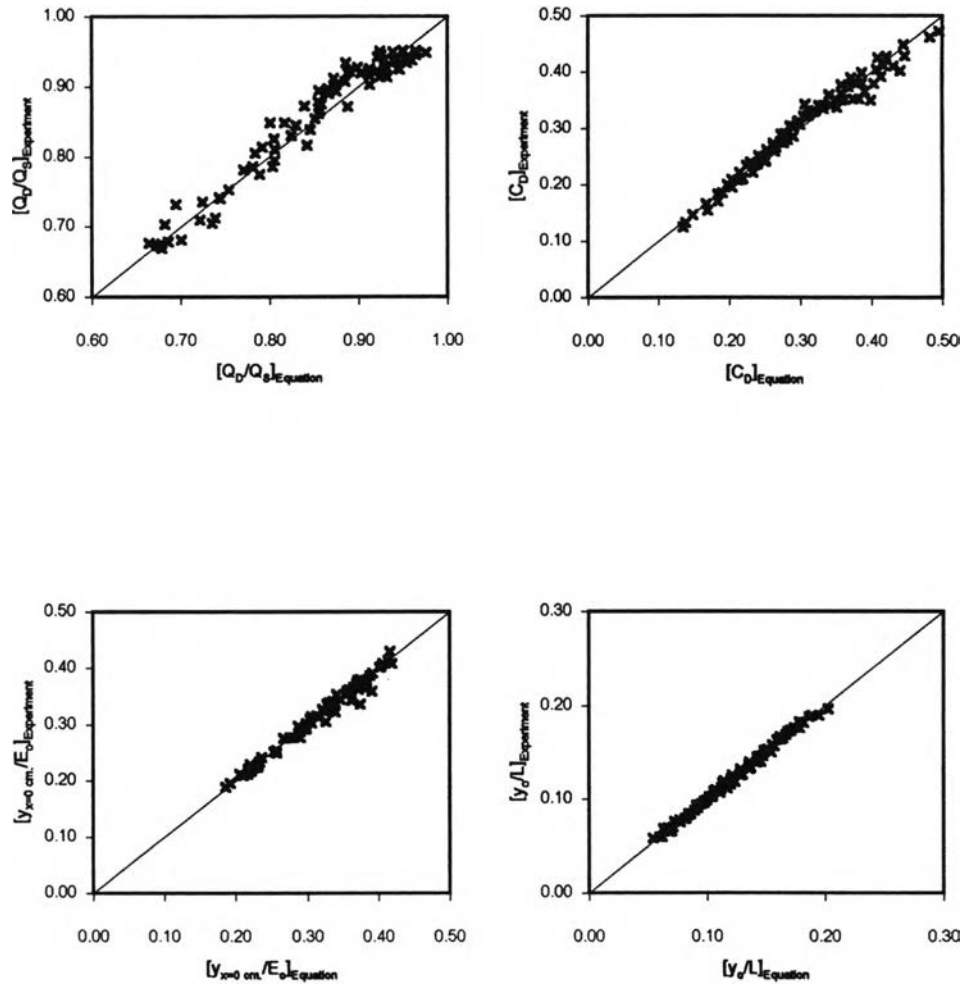

รูป 6-52 เปรียบเทียบค่าตัวแปรที่ได้จากการทดลองกับค่าตัวแปรที่คำนวณจากสมการที่ได้จากวิธีถดถอยพหุคูณกรณีที่การไหลสู่ตะแกรงผันน้ำเป็นการไหลแบบเหนือวิกฤติ

6.8 แนวทางในการคำนวณเพื่อออกแบบตะแกรงผันน้ำที่มีซี่ของตะแกรงวางขนานกับทิศทางการไหลในทางน้ำหลัก

สำหรับหัวข้อนี้จะกล่าวถึงแนวทางในการคำนวณเพื่อออกแบบตะแกรงผันน้ำที่อยู่ท้องน้ำของทางน้ำเปิดที่มีหน้าตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยซี่ของตะแกรงจะมีหน้าตัดขวางเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า วางเสมอกับพื้นทางน้ำและขนานกับทิศทางการไหลของกระแสน้ำในทางน้ำหลัก

โดยหลักๆแล้ว ในการออกแบบตะแกรงผันน้ำที่ติดตั้งอยู่ที่ท้องน้ำของทางน้ำนั้น มีวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ

1) เพื่อทำการผันน้ำออกจากทางน้ำ แล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตราการไหลในทางน้ำนั้น โดยมีผลให้อัตราการไหลในทางน้ำลดลง

2) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความลึกการไหลในทางน้ำ เมื่อเกิดการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำ

สำหรับในการออกแบบตะแกรงผันน้ำนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องคำนวณหา ได้แก่

- อัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ (ε)
- ความยาวของตะแกรงผันน้ำ (L)
- ความกว้างของชุดตะแกรงผันน้ำ (b) ซึ่งโดยส่วนใหญ่มักจะถูกกำหนดให้มีความกว้างเท่ากับความกว้างของทางน้ำนั้นๆ

ในส่วนของข้อมูลที่จะต้องทราบค่าในเบื้องต้น เพื่อที่จะได้ใช้เป็นขอบเขตหรือข้อกำหนดในการออกแบบ ได้แก่ Q_s,b และ Q_o

6.8.1) ขั้นตอนในการคำนวณ

ในการคำนวณเพื่อออกแบบตะแกรงผันน้ำจะมีแนวทางอยู่ 2 แนวทาง คือ

ก) การคำนวณหาค่า L จากค่า ε ที่สมมติขึ้น มีขั้นตอนในการคำนวณดังนี้

1) พิจารณาสภาพการไหลในทางน้ำว่าเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติหรือแบบเหนือวิกฤติ เพื่อที่จะสามารถเลือกใช้สมการได้สอดคล้องกับสภาพการไหล
2) สมมติค่าอัตราส่วนพื้นที่ช่องเปิดของตะแกรงผันน้ำ, ε ขึ้นมา 1 ค่า และจากข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ และจำเป็นจะต้องทราบค่า ได้แก่ Q_s,b และ Q_D ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำการแทนค่าต่างๆเหล่านี้ ลงในสมการ (6-16) หรือ (6-20) เพื่อหาค่า y_o
3) นำค่า y_o ที่ได้ไปคำนวณหาค่า v_o , E_o และ F_r
4) นำค่าต่างๆที่ได้ไปแทนค่าลงในสมการ (6-13) หรือ (6-17) แล้วทำการแก้สมการเพื่อหาค่า L ซึ่งค่า L ที่คำนวณได้นี้จะเป็นค่า L ที่สอดคล้องกับค่า ε ที่สมมติขึ้นในข้อ 2)

สำหรับแผนภาพแสดงขั้นตอนในการคำนวณหาค่า L จากค่า ε ที่สมมติขึ้น ได้แสดงไว้ในรูป 6-53

ข) การคำนวณหาค่า ε จากค่า L ที่สมมติขึ้น มีขั้นตอนในการคำนวณดังนี้

1) พิจารณาสภาพการไหลในทางน้ำว่าเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติหรือแบบเหนือวิกฤติ เพื่อที่จะสามารถเลือกใช้สมการได้สอดคล้องกับสภาพการไหล
2) สมมติค่าความยาวของตะแกรงผันน้ำ , L ขึ้นมา 1 ค่า และจากข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ และจำเป็นจะต้องทราบค่า ได้แก่ Q_s,b และ Q_D ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำการแทนค่าต่างๆเหล่านี้ ลงในสมการ (6-16) หรือ (6-20) เพื่อหาค่า y_o

3) นำค่า y_o ที่ได้ไปคำนวณหาค่า v_o , E_o และ F_r

4) นำค่าต่างๆที่ได้ไปแทนค่าลงในสมการ (6-13) หรือ (6-17) แล้วทำการแก้สมการเพื่อหาค่า ε ซึ่งค่า ε ที่คำนวณได้นี้จะเป็นค่า ε ที่สอดคล้องกับค่า L ที่สมมติขึ้นในข้อ 2)

สำหรับแผนภาพแสดงขั้นตอนในการคำนวณหาค่า ε จากค่า L ที่สมมติขึ้น ได้แสดงไว้ในรูป 6-54

หมายเหตุ นอกจากการออกแบบตะแกรงผันน้ำดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เรายังสามารถที่จะคำนวณหาค่าการเปลี่ยนแปลงความลึกการไหลในทางน้ำ เมื่อเกิดการไหลผ่านตะแกรงผันน้ำได้ นั่นคือ จากค่า ค่า L และค่า ε ที่คำนวณได้ เราสามารถที่จะคำนวณหาค่า C_D จากสมการ (6-14) หรือ สมการ (6-18) และค่า $y_{x=0\,cm.}$ จากสมการ (6-15) หรือ สมการ (6-19) ได้ จากนั้นจึงใช้วิธี Finite Difference Method ดังเช่นที่กล่าวมาแล้วในการหาความลึกการไหลเหนือตะแกรงผันน้ำได้

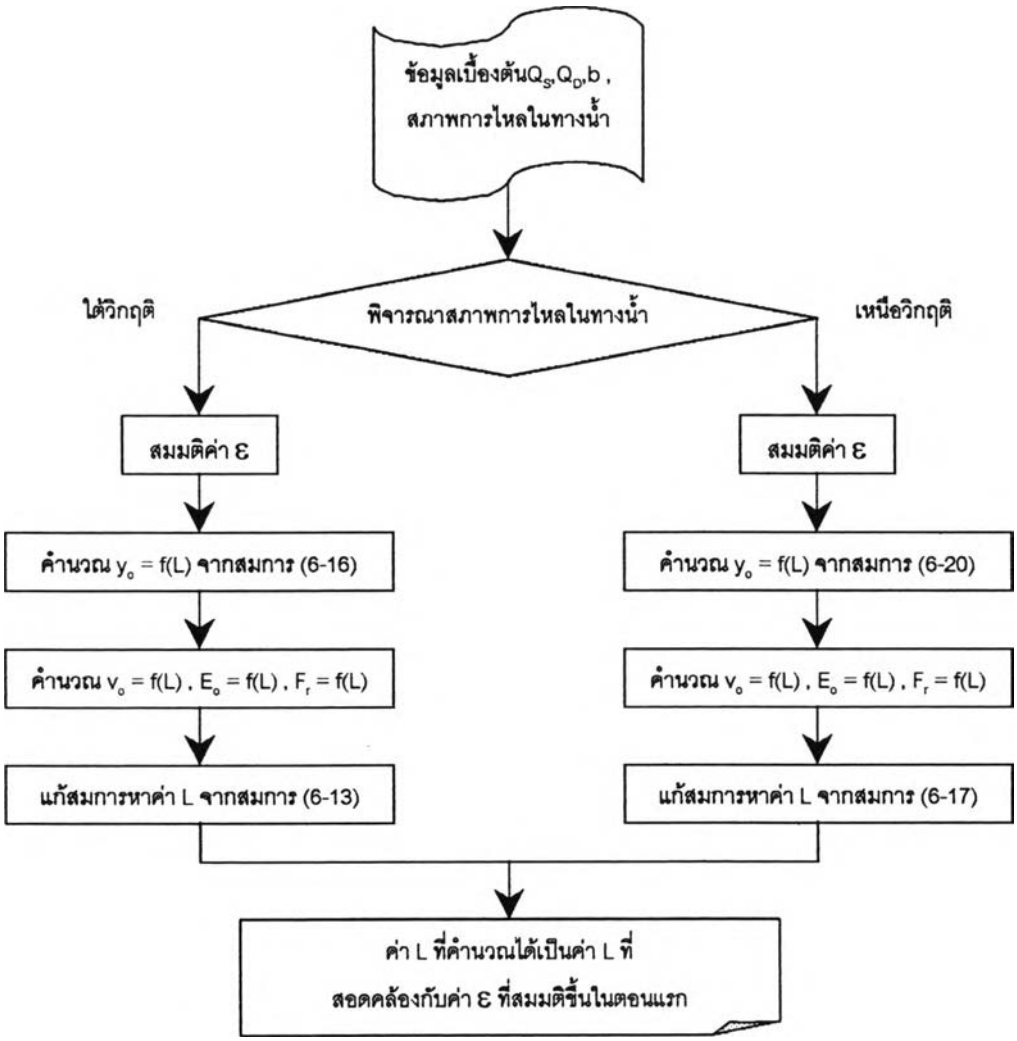

รูป 6-53 แผนภาพแสดงขั้นตอนการคำนวณออกแบบตะแกรงผันน้ำ โดยการสมมติค่า ε แล้วคำนวณหาค่า L

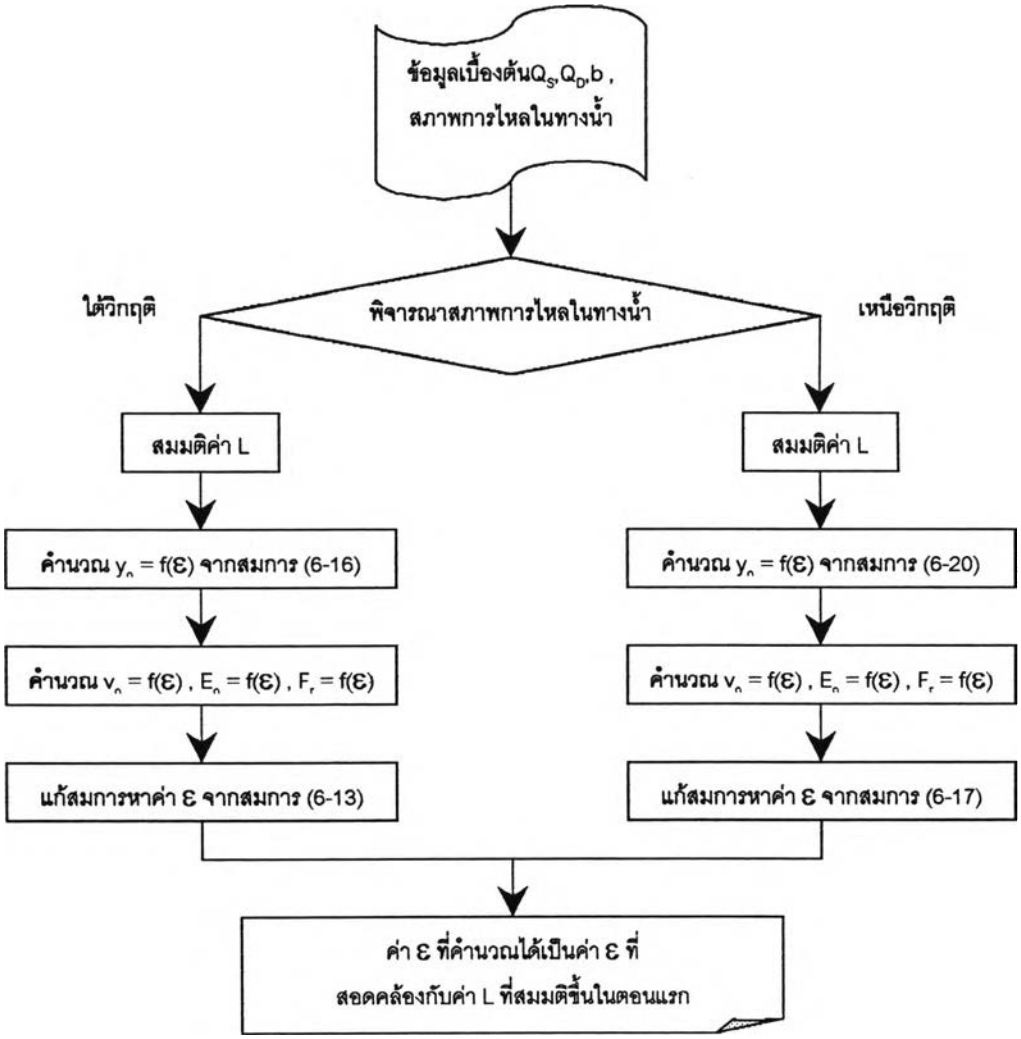

รูป 6-54 แผนภาพแสดงขั้นตอนการคำนวณออกแบบตะแกรงผันน้ำ โดยการสมมติค่า L แล้วคำนวณหาค่า ε

6.8.2) ตัวอย่างการคำนวณ

ในตัวอย่างการคำนวณต่อไปนี้จะแสดงตัวอย่างการคำนวณเพื่อออกแบบตะแกรงผันน้ำในกรณีที่เป็นการสมมติค่า ε ขึ้นมาก่อนแล้วทำการคำนวณหาค่า L ส่วนในกรณีที่สมมติค่า L ขึ้นมาก่อนแล้วคำนวณหาค่า ε ก็จะมีวิธีการคำนวณคล้ายๆ กัน ดังได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ทางน้ำเปิดมีหน้าตัดขวางเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดความกว้าง 20.00 เมตร ความสูงของหน้าตัด 6.00 เมตร ดาดผิวด้วยคอนกรีตผิวเรียบ ทางน้ำมีลักษณะตรงและมีความยาวมาก ท้องน้ำของทางน้ำจะวางตัวอยู่ในแนวราบ โดยในช่วงที่ทำการพิจารณาทางน้ำจะมีหน้าตัดคงที่ไม่มีโครงสร้างทางชลศาสตร์ใดๆ ในบริเวณนั้น มีอัตราการไหลผ่านของน้ำ 100 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ด้วยสภาพการไหลแบบใต้วิกฤติ

ให้ทำการคำนวณเบื้องต้นเกี่ยวกับมิติของตะแกรงผันน้ำที่จะใช้ในการผันน้ำออกจากทางน้ำด้วยอัตราการผันออก 80 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยการใช้ตะแกรงผันน้ำติดตั้งอยู่ที่ท้องน้ำ และมีซี่ของตะแกรงทำจากวัสดุชนิดเดียวกับวัสดุที่ใช้สร้างทางน้ำวางขนานกับทิศทางการไหลของกระแสน้ำในทางน้ำ หน้าตัดขวางของซี่ตะแกรงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ผิวบนของซี่ตะแกรงแบนราบวางเสมอกับพื้นทางน้ำด้วยระยะห่างระหว่างซี่ต่อซี่คงที่

การคำนวณ

จากปัญหาข้างต้นจะได้

Q_s	=	100	m^3/s
Q_D	=	80	m^3/s
b	=	20.00	m.
g	=	9.806	m/s^2

สมมติให้ $\varepsilon = 5\ \% = 0.05$

เนื่องจากเป็นการไหลแบบใต้วิกฤติจึงเลือกใช้สมการ (6-16) ในการหาค่า y_o ซึ่งจะได้

$$y_o = \frac{0.486 \times 100^{0.648}}{9.806^{0.324} \times 0.05^{0.251} \times L^{0.62}}$$

$$= \frac{9.726}{L^{0.62}}$$

$$v_o = \frac{Q_s}{A_o}$$

$$\because\ A_o = b \times y_o$$

$$\therefore\ v_o = \frac{100}{20 \times \frac{9.726}{L^{0.62}}}$$

$$= 0.514L^{0.62}$$

$$F_r = \frac{v_o}{\sqrt{gy_o}}$$

$$= \frac{0.514L^{0.62}}{\sqrt{9.806 \times \frac{9.726}{L^{0.62}}}}$$

$$= 0.0526L^{0.93}$$

$$E_o = y_o + \frac{v_o^{\,2}}{2g}$$

$$= \frac{9.726}{L^{0.62}} + \frac{\left(0.514L^{0.62}\right)^2}{2 \times 9.806}$$

$$= \frac{9.726 + 0.0135L^{1.86}}{L^{0.62}}$$

แทนค่าต่างๆลงในสมการ (6-13) จะได้

$$80 = \frac{0.519 \times 100 \times L^{0.266} \times 0.05^{0.297}}{\left(\frac{9.726}{L^{0.62}}\right)^{1.282} \left(0.0526 L^{0.93}\right)^{0.76}} \left(\frac{9.726 + 0.0135 L^{1.86}}{L^{0.62}}\right)^{1.016}$$

แก้สมการจะได้ L = 3.22 m.

ซึ่งเป็นค่าที่สอดคล้องกับ ε = 0.05 ตามที่สมมติในตอนแรก

หมายเหตุ ในส่วนการเลือกหรือออกแบบขนาดของชี่ตะแกรงรวมทั้งการกำหนดขนาดความกว้างของช่องเปิดหรือระยะห่างระหว่างชี่ตะแกรงเพื่อให้สอดคล้องกับค่าที่ได้จากการคำนวณ ก็อยู่ที่ผู้ออกแบบจะเป็นผู้กำหนด แต่โดยทั่วไปจะคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้คือ

- ความแข็งแรงของตัวชี่ตะแกรงรวมทั้งความแกร่ง (Rigid) ของตัวชี่ตะแกรงด้วย
- ชนิดของวัสดุที่ใช้ทำตะแกรง
- ขนาดของเศษวัสดุที่ต้องการจะให้ตะแกรงเป็นตัวดัก
- ความยากง่ายของการก่อสร้าง

ฯลฯ